

De gedachtenis des rechtvaardigen tot zegen

Uit het leven van

Hendrik Heuvelman

Te Ouderkerk aan den IJssel

Foto uit de "Lekstreek"

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2004
Nieuwe versie 2020**

STAMVADER:

1. Johann Heinrich (Hendrik) **Heuvelman (Hövemann)** (Hofeman) en **Neeltje** Heuvelman (Hövemann) (Hofeman) (geboren van der Klist).
Johann is geboren op 28 november 1767, in Wedehorn, Duitsland. Overl. 1851.
Neeltje is geboren op 15 maart 1789, in Barwoutswaarder. Overl. 1849.

2. Cornelis Heuvelman, 1824 - 1901

Cornelis Heuvelman is geboren 1824 en overl. 1901

Zoon van **Johann Heinrich** (Hendrik) **Heuvelman (Hövemann)** (Hofeman) en **Neeltje** Heuvelman (Hövemann) (Hofeman) (geboren van der Klis).

Cornelis geb. 1824, overl. 1901 trouwde met

Johanna Trouwborst (22 jaar); geboren op 14 juni 1826, in Oudekerk A/D IJssel.
Overleden 1900.

Cornelis had 8 broers of zussen: Adrianus (Janus) Heuvelman, Hendrik Heuvelman en 6 andere broers of zussen.

Zij hadden **15 kinderen**: Hendrik Heuvelman, Anna (Johanna) Speksnijder (geboren Heuvelman (Hövemann)) en 13 andere kinderen.

1. **Hendrik Heuvelman** 1847-1917
2. Anna Heuvelman 1851-1895
3. Johanna Heuvelman 1852 -?
4. Jan Heuvelman 1854-1914
5. Klazina Heuvelman 1856 -?
6. Neeltje Heuvelman 1856 -?
7. **Cornelis Heuvelman 1858-1937 zie levensbeschrijving**
8. Lijntje Heuvelman 1861-1867
9. Klaasje Heuvelman 1863-1863
10. Pietertje Heuvelman 1866-1866

3. **Hendrik Heuvelman**, geboren op 28 juli 1847, is de oudste zoon van **Cornelis Heuvelman en Johanna Trouwborst**. Trouwde 1870
Adriaantje Speksnijder, geb. 1845, overl. 1927

Hendrik Heuvelman 1847-1917

De moeder van Hein mocht, voordat Hein geboren was, geloven dat haar zoon een uitverkoren vat was.

Hein heeft zijn **levensbeschrijving** nagelaten. Zie www.theologienet.nl beschreven door zijn zoon Cornelis D. Heuvelman.

Zij woonden bij de steenfabriek 'De Schans' te Ouderkerk aan den IJssel. Ouderkerk was rond 1900 het grootste schippersdorp van Zuid-Holland. In en rondom dit dorp waren veel steenfabrieken te vinden.

Na Hendrik werden er nog negen kinderen geboren, van wie er vier jong overleden.

Kinderen van Hendrik en Johanna:

4. **Johanna** 1872-1961
Cornelis Dirk 1878-1933
Harmen
En anderen (Hein had 4 zonen die hem overleefden)

De gedachtenis des rechtvaardigen zal tot zegening zijn

Uit het leven van Hendrik Heuvelman (1847- 26 november 1917)

Zijn zoon Cornelis Dirk heeft aantekeningen gemaakt van enkele voorvallen die hij kon herinneren. In het Kerkblad van de Oud Gereformeerde Gemeenten heeft de heer Van Dam deze nalatenschap gepubliceerd. Hij heeft uit diverse stukken een goed lopend en overzichtelijk geheel van gemaakt. Enkele gegevens die betrekking hebben op de kinderen van Heuvelman, worden in deze brochure aangevuld.

Het is heel jammer dat het oude stencil waarin de bekering van Heuvelman beschreven wordt niet meer voorhanden is. Wel is een vervolgstencil bewaard gebleven.

Geliefde medereizigers naar de eeuwigheid,

Wij zullen allen eenmaal moeten verschijnen voor de rechterstoel van een rechtvaardig God, om rekenschap af te leggen, van hetgeen wij gedaan hebben in dit leven, hetzij goed of kwaad, en daar wij uit onszelf onbekwaam zijn tot enig goed vanwege onzen diepen val in Adam waar wij van God zijn, afgevallen en onder de heerschappij liggen van satan om voor eeuwig van Gods aangezicht verstoten te liggen, ware het niet dat de Heere een weg ontsloten had waardoor wij weer met Hem bevredigd konden worden, waarvan velen getuigenis kunnen geven.

Ook wijlen onzen geliefde Vader, die het mocht te beurt vallen uit de duisternis verlost te worden en te zijn overgebracht tot Gods wonderbaar licht; ja tot roem van Gods genade reeds op zijn tiende jaar getuigenis gaf van hetgeen God aan zijn ziel had verricht, is het ook ons doel, om kon het zijn tot eer van Jehovah en tot heil onzer onsterfelijke zielen, een en ander tot aanvulling van hetgeen hij zelf schreef, te schrijven.

namelijk hoe hij bevestigd is in het geloof, nadat hij genezen was van een ziekte waarvan niemand dacht dat hij zou herstellen.

Moge de Heere hierover Zijn onmisbare zegen gebieden dat is de wens en bede van zijn zoon C. D. Heuvelman in leven Ouderling bij de Nederlands Hervormde Kerk te Ouderkerk aan de IJssel, in de ouderdom van ruim 70 jaren.

Hein Heuvelman, zoon van Cornelis Heuvelman werd geboren bij de Steenfabriek "De Schans" te Ouderkerk aan den IJssel.

De moeder van deze Hendrik Heuvelman vreesde God en mocht vóór zijn geboorte geloven dat deze, haar oudste zoon een uitverkoren vat was. Reeds van zijn kinderjaren af vertoonde Hendrik de kentekenen van een geestelijk leven. Zijn vader had - zoals ook uit dit verdere verhaal blijkt - helaas meer liefde tot het wereldse goed dan tot geestelijk goed.

Moet zo omstreeks 1870 geweest zijn, toen zijn moeder in weinige uren op een zondag stierf van de cholera. In haar laatste uren kwam zij tot de volle ruimte en liet een boodschap na voor Hendrik, die afwezig was: "Dat hij nog niet op de rechte weg was, doch dat de Heere hem daarop zou brengen en dat zij eeuwig met hem de Heere zou grootmaken en verheerlijken."

De andere dag zeilde Hendrik langs Kralingse Veer en hoorde "dat er zwaarigheid

was"; hij liep dus gauw naar huis en kwam op het dorp van Ouderkerk de begrafenis van zijn moeder tegen. Men vertelde hem van haar afsterven en de boodschap, die zij voor hem had nagelaten. Zij had nog gezongen Ps. 68 : 2 en hij liet dit zingen bij haar graf.

Heuvelmans zoon **Cornelis Dirk** vervolgt de beschrijving van zijn vader:

Mocht mijn vader nu met volle vrijmoedigheid kunnen getuigen het eigendom van Christus te zijn, zo hebben talrijke personen hem wezen beluisteren. Van heinde en ver zijn zij op bezoek geweest bij hem.

Ouderkerk aan de IJssel.

Geliefde lezer;

De geschiedenis van een mens is bij de Heere van eeuwigheid bepaald en vastgelegd. Mijn vaders moeder, dus mijn grootmoeder, had reeds voor de geboorte van haar eerste kind, zijnde mijn vader een belofte van de Heere ontvangen dat haar kind een door de Heere uitverkoren vat zou zijn; hoewel er later meerderen uit dit huisgezin tot de Heere

zijn bekeerd. Bijzonderlijk denk ik ook aan zijn zuster Johanna, die op een buitengewoon donkere avond, die zeer stormachtig was in de IJssel is verdronken. Ds. Boonstra destijds hier predikant, haalde haar op de kansel aan en zei: *Haar ziel ging door de golven naar de Hemel.*

Terugkerende tot mijn Vader, bleek dat de Heere de belofte aan zijn moeder gedaan.; kennelijk zou vervallen. Op zeer jeugdige leeftijd overlaadde hij zijn vrome moeder met bijzondere vragen aangaande de schepping en de eeuwige dingen, hetgeen moeder zeer verblijde doch de vijandschap opwekte van zijn vader, die voor de wereld een zeer zorgzame man was doch geheel onkundig van de dingen die de eeuwigheid aangaan; zo groeide hij op tot hij op 8 jarige leeftijd ook wel eens schoolging op het dorp, daar er toen in de gemeente maar 1 school was en het schoolgaan toen zeer gebrekkig was. Zodat hij later op leeftijd zich nog oefende in het schrijven. Als hij op school zag hoe andere kinderen hun brood aten zonder hier voor te bidden, smartte hem dit zeer; waarop hij aan het hoofd der school vroeg of hij voor de klas voor allen mocht bidden. Daar heeft hij vele malen voor de bekering van zijn medescholieren gebeden en gesmeekt en verschillende personen hebben tot op leeftijd betuigd dit nimmer te zijn vergeten. Zelfs gebeurde het dat enkele personen in de stilte dit bidden kwamen afluisteren. Hij liet niet af om vele personen die hij ontmoette te vermanen, dat zij bekeerd moesten worden, en zo niet, dat zij voor eeuwig verloren zouden gaan. Dit werd zo erg, dat hij burens en bekenden in de Schans en de Groenendijk steeds aansprak en vroeg of zij al bekeerd waren. Indien er waren die 's Zondags wat werk verrichtten sprak hij dezen aan dat het Gods dag was, ook vooral de kinderen vermaande hij als deze op Zondag speelden.

Daar hij het in zijn ouderlijke woning ook niet kon nalaten, zette zijn vader hem wel eens buiten de deur; hij kon, zei hij zó niet langer leven. De vele bekeerde mensen die toentertijd aan genoemden dijk en in die fabriek woonden volgden dit met grote aandacht, niet twijfelende, of de Heere zou hem op bijzonder wijze gebruiken tot uitbreiding van Zijn Koninkrijk hetwelk ook vele malen is gebeurd.

Zo kwam er op een keer iemand die met zijn Vader mee zou varen naar het werk, bij zijn Vader aan huis. Hij vroeg dezen man, of hij al bekeerd was "Die man schrok er van want zoiets was hij niet gewoon. Met kinderlijke eenvoud sprak hij dezen man aan over dood en eeuwigheid en vermaande hem God te bidden om bekeerd te

worden. Later zei: die man: *Kees die kleine jongen van u heeft zó gesproken, dat ik het niet kwijt kan raken, ik ga verloren.* Vroeger geloofde ik zulke dingen niet, doch die kleine jongen heeft het niet van u geleerd, hij is een bewijs dat er een God bestaat, Die zo'n kind zo laat spreken. En deze mens werd van een ruw goddeloze een bidder. Doch zijn Vader werd dit zo zat, dat hij hem voorgoed buiten de deur zette, en of de burens en vrienden er al aan te pas kwamen, het hielp niet, hij mocht niet meer in huis

Tegenover zijn ouderlijk huis woonde de godzalige **P. Weggeman** de steenfabrikant, wiens leven en bekering ook beschreven is. Deze nam hem in huis toen hij op ongeveer 10 jarige leeftijd was, en daar dakloos stond; en dat alleen omdat hij zijn arme medereizigers getrouw waarschuwde. Hij heeft daar enige weken vertoeft en doordat bij Weggeman grote, gezelschappen gehouden werden, kwam hij in aanraking met Gods volk. Meer dan eens mocht hij vrijmoedig op die gezelschappen spreken en was er opening; dan liet de heer Weggeman voorgaan in het gebed. Ook wilde hij hem later op laten leiden, op zijn kosten, tot predikant, daar deze godzalige man veel te doen had met de diep gezonken Herv. Kerk. (Lees zijn boekje).

Maar zijn vader eiste hem weer terug en hij moest mee gaan varen; hetwelk in de Voorzienigheid een middel werd, dat hij met verschillende bekeerde mensen buiten de gemeente in aanraking kwam. Zijn vader voer ook wel eens op Gods dag; dit benauwde hem zeer daar hij wist, dat het God eer aanrandde en de Heere hier geen zegen op schenken zou.

Tot zijn 18e jaar heeft hij hierin moeten leven. Toen kwam hij in een strik. Hij werd er mee aangevallen, dat hij toch God niet dienen kon zoals het behoorde, dus dan de wereld maar kiezen.

Daar kwam nog bij dat hij op een gezelschap door een bejaarde man was aangesproken, welke tot de anderen gezegd had: Wat doet zo'n jongen bij ons, die behoort in de wereld. Toen kwam de gedachte bij hem op; die man is Godvrezend en de Heere heeft die man doen zien wie gij zijt; en zo nam hij het besluit, om een ander gezelschap te kiezen en ging hij met enige jongens en meisjes op 2e Pinksterdag naar Den Haag. Toen dit gezelschap al zingende en joelende door het Haagse bossen ging kwam de Heere hem staande te houden, en zag hij zichzelf aan de rand van de afgrond en viel ter aarde onder de uitroep: "O God, wees mij zondaar genadig. Verloren, verloren, ik ben voor eeuwig verloren."

Dit verwekte grote ontsteltenis onder die jonge mensen en onder de vele omstanders welke toeliepen. Enige heren zijn toen door de grote massa volk heengedrongen en hebben hem in huis gebracht. Zij waren verblijd omdat kort geleden een zelfde geval zich had voorgedaan ook met een jongeling, die ook overtuigd was van zonde, gerechtigheid, en oordeel, waarmee zij de Heere mochten grootmaken. Toen hij dan in dat huis binnengebracht was ging zijn mond open; sprekende uit de benauwdheid zijns harten, aan die heren mededelende, dat hij ook op Zondag moest werken. Deze hebben later bij zijn vader in de middellijke weg het bewerkt dat, hij dit niet meer behoefde te doen. Daarna heeft hij zijn volgende dagen meer nauw en teder doorgebracht.

De tijd brak aan, dat hij moest loten voor de militaire dienst, waarbij iets bijzonders te vermelden valt. Toen hij geloot had en vrijgeloot was, kwam hij thuis en daar was familie bij zijn moeder in huis. Die man zei tegen zijn moeder: "Nu zult u wel trakteren, nu uw zoon is vrijgeloot." Maar zijn moeder: zei: ach, dat geloof ik niet. Dat mijn zoon zou vrij loten dat wist ik al, maar nu heeft de Heere mij in het hart gegeven, dat er na blijdschap droefheid zou wezen.

En zie, wat gebeurde? Zijn Moeder zei tegen zijn vader: Kees, ga maar niet varen

want we krijgen een groot bezwaar. Ik zie een donkere wolk boven ons huisje. Zijn zusje Lijntje, werd ziek en stierf kort daarna. Ze ging naar het Hemels Jeruzalem.

Niet lang daarna werd hij door zijn vader uitgeleend als schippersknecht. Zijn moeder zat op een Zaterdagmiddag een muts van haarzelf in orde te maken. Zij gooide de muts weg en zei: *Ik zal haar niet meer opzetten.* De burens hebben haar dit horen zeggen en als getuigen het later nog al eens aan de kinderen verteld. Zij kreeg in die nacht van Zaterdag op Zondag de cholera en ze is daaraan gestorven.

Toen de omstanders dachten dat, zij dood was, kwam zij weer bij en vertelde hoe zij tot ruimte gekomen was. Zij verzocht degenen, die rond haar waren te zingen:

*Laat 't vrome volk in u verheugd
zal huppelen van zielevreugd,,
daar zij hun wens verkrijgen, enz Psalm 68 vers 2*

Maar zoals wijlen A. Baas Tzn. vertelde, kon niemand meezingen vanwege de angst en vreze van elk ogenblik door deze gevreesde ziekte te worden aangetast. En toen zong zij zelf deze Psalm; haar laatste lied op aarde, "alsof zij een orgel in haar keel had" zei: bovengenoemde persoon.

Zij moesten haar oudste zoon Hendrik van haar de boodschap overbrengen dat hij nog niet op de rechte weg was, maar dat de Heere hem er op brengen zou en dat zij eeuwig met hem de Heere zou grootmaken en verheerlijken.

Mijn Vader voer op maandagmorgen voorbij Kralingsche Veer en ontving hij een boodschap dat er thuis zwaarigheid was. Hij liep toen naar Ouderkerk tot hij op een kleine afstand van het kerkhof een begrafenis tegenkwam; deze hield stil toen ze hem zagen. Zijn moeder werd begraven zonder dat hij ervan had geweten. Groot was zijn schrik en droefheid. Maar zij hebben hem toen verteld hoe zij was afgestorven en de boodschap die zij had achtergelaten. Hij heeft toen op haar graf laten zingen de Psalm waarmee zij heengegaan was. Ps. 68 vers 2.

Dit verlies zijner godzalige dierbare Moeder was voor hem onbeschrijfelijk, maar nu kwam bij hem nog meer de keuze weer op om de Heere te dienen door bezaaide en onbezaaide wegen. Zijn vader is later weer voor de tweede keer in het huwelijk getreden. Zijn Vader heeft toen een oud klein scheepje gekocht voor 30 gulden waarmee hij toen alleen ging varen.

Hij kwam met zijn scheepje, geladen met steen, te Amsterdam en toen hij gelost had, ging hij naar het huis van de heer voor wie de steen bestemd was. Daar werd hem gevraagd of hij een bewijs had van de baas. En daar hij dit niet bij zich had vroeg de jongeheer, welke voorgekomen was, waaraan hij kon weten dat hij de waarheidsprak. Toen zei: mijn vader, dat de Heere gericht hield in mijn ziel; en dat hij deswege niet anders kon als de waarheid spreken. Daarop, moest hij binnenkomen in een kamer waar vele mensen bij elkander waren en zei die jongeheer tegen zijn vader: Hier heb ik een persoon die zegt dat hij door het bloed van Christus is gereinigd;; onderzoek hem eens.

Toen mijn vader dit hoorde, zei: hij, dit niet te hebben gezegd en zonk haast weg. Maar de oude leer, ziende zijn verlegenheid, sprak zeer uitnemend en lieflijk tot hem. 'Nu mijn jongen kom hier bij mij en vertel eens wat de Heere bij aanvang en verdere doorgang aan je ziel heeft gedaan.'

Mijn Vader mocht toen vele van zijn bevindingen vertellen, wat door de aanwezigen met grote blijdschap werd aangehoord. Zo konden zij allen getuigen van de grote daden des Heeren.

De oude heer nam daarna een beker en vulde deze met wijn, waaruit zij allen dronken hiermede betuigende dat zij allen deel hadden aan het offer van Christus.

Was hij in de eerste tijd betrekkelijk ongeschikt voor zaken, na enige tijd is hij toch weer gaan varen met zijn scheepje. Zo kwam hij op een zaterdagavond met zijn schuit de Lek af voor IJsselmonde en had hij een begeerte om de volgende zondag bij de "Dove Cornelia" (Cornelia van Walsum, weduwe van A. Visser; overleden Januari 1880) in de Stormpolder te zijn. Doch het getij was tegen en bladstil, dus zag hij zijn wens niet vervuld, aangezien het al zo dicht bij de zondag was. Maar zijn knecht was er getuige van, hoe hij in het vooronder van zijn schuit de Heere zijn begeerte kenbaar maakte; dat hij zo gaarne op het gezelschap bij de "Dove Cornelia" zou zijn. De Heere beloofde hem dat zijn begeerte vervuld zou worden waarop hij opstond na het bidden en tegen zijn knecht zei: "Haal het anker op, de Heere zal de wind gebieden zodat we voor de zondag in de Stormpolder zijn." En hoewel het toen nog bladstil was kwam er, wind tot grote verwondering van zijn knecht, die van het Goddelijk wonder getuige was. Kwart voor twaalf lag zijn schuit geheel gereed.

Toen hij de volgende zondagmorgen bij de "Dove Cornelia" op het gezelschap kwam was haar huis vol met mensen, slechts één plaats achteraan was nog open. De "Dove Cornelia" sprak hem aan en zeide hem dat zij het van tevoren had geweten dat hij zou komen. Hij moest bij haar komen staan om haar te vertellen wat de Heere gedaan had aan zijn geest. Hij heeft toen voor haar en het volle gezelschap zijn bevindingen verteld. Zij zeide toen Hij uitgesproken was: 'mijn ziel zegt er *amen* op, mijn ziel zegt er *amen* op. Doch de Heere laat mij zien wat u te wachten staat. Nu roepen allen *hosanna, hosanna* voor u, maar ik zie een tijd over u komen dat zij zullen roepen: *Kruis hem, kruis hem!* Omdat het licht in u op heerlijke wijze is geopenbaard, zal het onder des Heeren toelating gebeuren dat op buitengewone wijze de duisternis tegen u zal opstaan; doch heb goede moed, de Heere zal u nooit begeven en nooit geheel verlaten. En op het eind zullen ze weer naar u vragen.'

Met deze boodschap kon hij naar zijn schuit terug.

Ook kwam hij, eens met dit kleine oude scheepje met steen in de Haag. Daar ging hij zich melden en sprak de Heer waarvoor deze steen bestemd was, aan, of hij al bereid was te sterven en duurde dit geruimen tijd. Zodat de heer in de deur van zijn huis bleef staan. Toen hij 's avonds in het vooronder van zijn scheepje was, stonden op de wal enige personen aan hem te roepen, waar hij naar toe ging. Daarbij was ook de godzalige **Chrisje Coeland**. Hij ging met hen mee en daar hebben zij de gehele nacht met elkander gesproken. De Heere was daar bijzonder in hun midden en gaf mijn vader dierbaar te spreken. Zo zouden er nog talrijke dingen te noemen zijn. Hij heeft met zijn scheepje vele vrienden op verschillende plaatsen gekregen, en veel bijzonderheden beleefd op zijn reizen.

Eens op een Zondag langs de Lek liggende, ik meen te Ameide, ging hij naar de wal om te zien of er ook mensen waren te vinden die de Heere vreesden. Kort daarbij stonden jongens met geld te spelen, hij vermeed dit gezelschap. Maar toen hij wat verder was gelopen benauwde hem dit en ging terug, de jongens aanspreken. Hij zei, dat het Gods dag was. Zij bespotten hem, maar hij sprak met veel ernst tot hen, dat hij zich van hun zielen moest vrijmaken. Een paar jongens, namen stokken uit een schelft hout die daar stond, en wilden hem daarmee slaan. Maar hij sprak met tranen in de ogen hen aan; en zei: dat als zij hem zouden slaan zij van de Heere zouden worden gestraft. En de Heere liet hem niet vergeefs spreken. Want een der jongens werd onder

zijn spreken getroffen, en zei: 'Jongens, houdt op met die man te bespotten, deze spreekt als mijn Moeder, die gestorven is en die mij zo dikwijls heeft vermaand.' Krachtig had de Heere deze jongen onder het spreken van mijn Vader staande gehouden. Hij was voor de zoveelste maal het middel in Gods hand tot iemands bekering. Tot aan zijn dood heeft deze jongen later vriendschap met hem gehouden, en mocht mijn Vader aan zijn bekering geloven.

Hij had een oud scheepje en dit werd steeds slechter en kwam bij hem de wens naar voren om een nieuw scheepje te hebben. Inmiddels had hij verkering met een dochter van *Harmen Speksnijder beurtman te Ouderkerk aan de IJssel*. Deze wilde hem helpen hij het kopen van een nieuw scheepje met de heer Hofstolk samen; daar zijn toekomstige schoonvader erg mee bevriend was.

Mijn Vader kreeg echter hierin een ander gezicht wie hem helpen zou, ja hij kreeg dit klaar te zien. De Heere toonde hem in een gezicht zelfs de heer en het huis waar hij binnenkwam en ook wat hij sprak en hoe een broeder van dezen heer die erg vijandig was, hem buiten de deur zette. Dit alles kwam hem zeer klaar voor en hoewel er veel bestrijding op afkwam, is dit ten volle vervuld.

In dien tijd ging mijn Vader bij **Ds. Boer**¹ zijn belijdenis leren. Hij ging afzonderlijk, omdat hij schipper was en op de gezette tijden niet altijd aanwezig kon zijn; zodoende kwam hij bij de Dominee aan huis en hield meermalen bijzondere besprekingen met hem ook aangaande het leraarsambt om hem tot predikant op te leiden. Maar omdat mijn Vader niet zeggen kon van Godswege hiertoe een roeping te hebben, kon hij daartoe niet besluiten. Hoewel mijn Vader zich niet in alles met Ds. Boer kon verenigen en ook niet bij hem ter kerk ging, had Ds. Boer toch wel achtung voor hem dat hij hem ook in kennis bracht met de heer Frans Langen te Nieuwerkerk aan de IJssel, waar Ds. Boer mee bevriend was. Ds. Boer vroeg hem eens of hij boeken, die hij van hem ter leen had, bij de heer van Langen wilde brengen, hetgeen deed De heer van Langen vroeg hem of hij die jongen was waar hij wel eens wat van had horen spreken, die niet bij zijns moeders sterven had geweest.

Toen mijn Vader zei: dat het zo was, zei genoemde heer tegen hem dat hij binnen moest komen. Toen hij in de kamer kwam en zag hoe juist de Heere hem alles had laten zien in een gezicht zoals voormeld. Hij ontstelde hevig toen de heer van Langen zei tegen hem, dat hij werkzaamheden had met hem inzake zijn slechte vaartuigje, en de Heere hem er toe bewerkt had om hem aan een nieuw scheepje te helpen. Hij behoefde niets te vragen, doch had in deze de Heere de weg voor hem gebaad.

Ik haal dit aan als een bijzonderheid om reden het in deze zo kennelijk is dat de Heere zowel voor tijd als voor de eeuwigheid Zich had betoond een wonderdoende God te zijn.

¹ De predikant Gerrit Boer (1829-1918) was een bekende figuur in de Nederlandse Hervormde Kerk. Hij kreeg niet alleen veel beroepen - in Ouderkerk alleen al negentig - hij was ook jarenlang de oudst dienstdoende predikant. Het beroepen van ds. Boer is niet ge makkelijk verlopen, gezien het adres van 62 gemeenteleden die een meer liberale prediking wensten. De kerkenraad zette door, en beriep de predikanten J.W. Geselschap, W. Krayenbelt en G. Boer, allen bestuursleden van de Vrienden der Waarheid, een vereniging van rechtzinnige predikanten in de Nederlandse Hervormde Kerk.

Ds. Boer, die de gemeente van 1859 tot 1883 diende, was een bijzondere verschijning: wanneer hij door het dorp liep droeg hij het oude ambtsgewaad, een kuitbroek, een lange jas en op zijn hoofd een steek. Hij kreeg echter te maken met klachten over zijn levenswandel, waarna het classicaal bestuur hem in 1883 een jaar lang schorste. In 1884 werd ds. Boer predikant op Urk.

Hij had dus een oud scheepje en dat werd steeds slechter en zo kwam de wens bij hem naar voren om een nieuw scheepje te hebben. Inmiddels had hij verkering met een dochter van Harmen Speksnijder, beurtman te Ouderkerk aan den IJssel. Deze wilde hem helpen bij het kopen van een nieuw scheepje, samen met de heer Hofstolk, een nauwe vriend van Speksnijder. Mijn vader kreeg echter als in een gezicht te zien, dat een geheel andere man hem helpen zou. Hij kreeg dit klaar te zien; de Heere toonde hem zelfs de heer en het huis waar hij binnenkwam; ook wat hij sprak en hoe een broer van die heer, die erg vijandig was, hem buiten de deur zette. 't Kwam hem alles zeer klaar voor en hoewel er veel bestrijding op af kwam, is dit volkomen vervuld.

In die tijd ging m'n vader bij ds. Boer zijn belijdenis leren. Hij ging afzonderlijk, omdat hij als schipper op de gezette tijden niet altijd aanwezig kon zijn. Zo kwam hij bij de dominee aan huis en had meermalen bijzondere besprekingen met hem, ook aangaande het leraarsambt en de opleiding daartoe, doch daar mijn vader niet kon zeggen van Godswege daartoe een roeping te hebben, kon hij daartoe niet besluiten. Hoewel m'n vader zich niet in alles met ds. Boer kon verenigen en ook niet bij hem ter kerk ging, had deze leraar wel veel achting voor hem. Hij wilde hem daarom ook in kennis brengen met de heer *Frans van Langen te Nieuwerkerk aan den IJssel*, waar de dominee mee bevriend was. Ds. Boer vroeg hem daarna eens, of hij wat geleende boeken voor hem bij die heer Van Langen wilde terugbrengen en dat deed hij. De heer Van Langen vroeg hem, of hij die jongeman was, waar hij wel eens over had horen praten en die ook niet bij zijns moeders sterven geweest was. Toen m'n vader zei dat het zo was, zei de genoemde heer hem, dat hij moest binnenkomen. Toen hij in de kamer kwam en zag, hoe treffend juist de Heere hem dit had laten zien in een gezicht (zoals we reeds meldden), ontstelde hij hevig. De heer van Langen vertelde hem, dat hij werkzaamheden met hem had inzake zijn slechte vaartuigje en dat de Heere hem er toe bewerkt had om hem aan een nieuw scheepje te helpen. Zo behoefde hij niets te vragen; de Heere had de weg voor hem gebaad. Ik haal dit aan als een bijzonderheid daar het in deze zo kennelijk is, dat de Heere zowel voor de tijd als voor de eeuwigheid Zich had betoond een wonderdoend God te zijn.

Huwelijk in 1870 met Ariaantje Speksnijder, 1845-1927

Toen hij zijn nieuwe scheepje had, is hij kort daarop getrouwd. Zijn huwelijk is in de Nederlands Hervormde Kerk bevestigd.

Reeds spoedig openbaarden zich weer andere moeilijkheden; daarin werd hij zeer op de proef gesteld aangaande de heiliging van Gods dag. Zijn vader en zijn schoonvader, Harmen Speksnijder, waren beiden zeer bevriend met de heer Hofstolk. Voor die fabrikant voer hij veel steen als "tweede schipper" en zijn vader als "eerste schipper". Nu gebeurde het eens, dat ze beiden op een zaterdag steen moesten laden, die naar Den Haag moest. Toen zij geladen waren, zei de heer Hofstolk tegen m'n vader, dat hij op zondag varen moest, maar hij antwoordde, dat hij dat niet kon doen omdat het Gods dag was. De heer Hofstolk zei, dat het absoluut moest, maar mijn vader zei, dat hij Gode meer gehoorzaam moest zijn dan de mensen. Hofstolk bood hem toen zelfs nog honderd gulden als hij maar varen wilde, omdat het zo dringend noodzakelijk was, zoals hij zei. Mijn vader deed het echter niet. Daarop begon de steenfabrikant vreselijk te vloeken en te schelden; hij daagde God uit "als Hij bestond" en verwenste al de fijnen om in een steenoven verbrand te worden. M'n grootvader voer op zondag weg, maar m'n vader bleef met zijn schuit liggen.

De Heere kwam hem veel voor met de woorden: *Wie Mij belijden zal voor de mensen, dien zal Ik belijden voor Mijn hemelse Vader.* Hij heeft die zondag veel van de Heere mogen genieten en op maandagmorgen voer hij vroeg weg. M'n grootvader had zijn tijd verslapen (wat anders nooit gebeurde) en zo kwam mijn vader toch nog het eerste met zijn schuit in Den Haag. Daar hoorde hij ook, dat de heer Hofstolk het helemaal verzonnen had, dat er zo op die steen gewacht werd. Hij had maar geprobeerd om mijn vader te laten vallen, doch deze was met 's Heeren hulp staande gebleven. Toen hij met zijn scheepje terug kwam, verbood Hofstolk hem om aan de wal vast te maken. Zijn vader en schoonvader wilden hebben, dat hij een voetval ging maken bij de heer Hofstolk. Zij hadden bereikt, dat hij wel weer zou mogen varen, als hij nu maar beloofde in echt dringende gevallen op zondag te zullen varen. Hij sloeg dit echter allemaal af, zeggende: "De Heere zal het voorzien. Gaat gij uw weg en laat mij vrij. De Heere zal met mij wezen en mij leiden!"

Vader ging toen bij andere steenbakkers om werk vragen, maar die weigerden hem allen, omdat de meeste steenbakkers een verbond hadden, dat ze ontsloegen, wie niet op zondag wilde werken.

Terugkomende van Gouderak ging hij ook eens kijken bij de heer Evegroen, die daar toen broodbakker was. Deze, nu zalige man, zei: "Ik ben blij, dat ik U zie, want ik heb een boodschap van de Hemel. God heeft me getoond, hoe Hij de berg van hoogmoed (Hofstolk) zal slechten. Gij zult het beleven, dat zijn eigendom voor de schuld zal worden verkocht. Hofstolk heeft God gelasterd en zal gestraft worden, maar de Heere zal u verhogen. Gij kunt de oude Evegroen nu niet geloven, doch uw ogen zullen het zien en de Heere zal u zegenen. Gij zult nimmermeer om vracht hoeven te vragen en ge zult zoveel vracht krijgen, dat ge altijd, zolang ge schipper zijt, vracht moet weggeven. Maar bedenkt dit mijn jongen, bidt de Heere om een nederig hart! Hij zal u verhogen!"

Dit alles is letterlijk vervuld. Spoedig ging de zaak van Hofstolk kwijnen; later is de hele zaak verkocht en de rijke Hofstolk is arm geworden. Toen vader bij de heer Evegroen vertrokken was en weer in zijn schuit kwam, sliep hij die nacht rustig. Hij kon de Heere in alles zijn zaak toevertrouwen. Nadat hij echter enige tijd stil gelegen had, begon hij zonder geld te raken. De Heere kwam hem voor met de woorden: "Ga uit uw land en uit uw maagschap naar het land, dat Ik u wijzen zal". Hij besloot daaraan te voldoen, en hij maakte zich gereed om te gaan varen. Mijn moeder vroeg, waar hij nu heenging, maar hij zei slechts: "De Heere zal het voorzien".

Hij voer naar Gorinchem, is toen de Linge opgevaren en kwam te Geldermalsen. Hij geloofde dat hij daar geholpen zou worden. Toen hij 's avonds zijn schuit wat schoon maakte, kwam er een man bij zijn schuit staan, die een praatje maakte. Hij zei, dat hij geloofde, dat hij een fijne was, en dat er de volgende morgen een fijne aardappelhandelaar uit Den Haag kwam, voor wie hij aardappelen moest kopen. Mijn vader zei niet veel tegen die ruwe man. Wel mocht hij, die nacht wakker zijnde, geloven dat de Heere het goed zou maken. 's Morgens kwam de commissionair van de vorige dag met een heer naar hem toe. Dat was de heer *A. v. Markestein* uit Den Haag en m'n vader nodigde hem in het vooronder. Daar hebben zij gesproken van de wonderlijke wegen, die de Heere met Zijn volk houdt en ze waren verblijd over hun wonderlijke ontmoeting. De heer Van Markestein is 's avonds naar Den Haag teruggereisd zonder zaken gedaan te hebben; hij liet mijn vader het geld achter om de aardappelen te betalen.

Hij heeft geruime tijd voor de heer Van Markestein gevaren en heeft in Den Haag vele kennissen gekregen onder Gods volk, vooral in de gemeente van **ds. Bakker**. Die mensen wilden graag, dat hij ook bij die gemeente aansloot en hij meende dat ook nog wel eens te doen, doch is daar op een bijzondere wijze vanaf gebracht. Toen alles gereed was, zou hij ook een kind van hem laten dopen (dat was Harmen) doch toen werd hij bepaald bij *de Nederlands Hervormde Kerk en dat hij daar een kerkschuld had*.

Ik heb hem dit meermalen horen zeggen, hoe hij daarmee werkzaamheden had. Veel heeft hij hierover met zijn dierbare vrienden in Den Haag gesproken, doch hij kon niet besluiten om zich af te scheiden en ging na veel strijd en gebed tot de plaatselijke predikant, ds. Boer om hem zijn bevindingen mee te delen en te zeggen, dat hij zijn kind bij hem wilde laten dopen, doch dat hij geen ja zou kunnen zeggen op de vraag "geloofst gij, dat het de waarachtige en volkomen leer der zaligheid is, die alhier geleerd wordt?"

Ds. Boer zei met tranen in de ogen: "Heuvelman, gij hebt uw ziel vrijgemaakt van mijn bloed; het zal voor mijn rekening komen. Kom met uw kind en ik zal in plaats van de woorden "gelijk alhier geleerd wordt" lezen "gelijk alhier behoort geleerd te worden".

Dit wilde mijn vader ook weer niet doen, omdat het doopformulier door Godzalige mannen is opgesteld en hij bevreesd was om daar iets in te veranderen. Er bleef echter slechts de keuze tussen dit te doen of niet te dopen en hij durfde ook niet na te laten. Zo heeft hij nog een tijd in grote strijd doorgebracht tot ds. Boer hem opnieuw zijn voorstel herhaalde en toen is hij daarop ingegaan.

Tot zover, hetgeen een zoon over deze Heuvelman schrijft.

Hier volgt een gedeelte door mijn Vader zelve beschreven.

In het jaar 1873 ben ik op wonderlijke wijze van een langdurige ziekte hersteld, welke volgens de doktoren bestond uit ingewandziekte ontsteking aan de mild en aan de nieren allen zeer ernstig en hoogst gevaarlijk zodat geen hoop op herstel voor mij overbleef en ik opgegeven werd door de doktoren.

Ik werd toen door de grote barmhartigheid van de Drie-enige Verbondsgod wonderlijk bewerkt. Ik verkreeg onder biddend zuchten in mijn nood en benauwdheid; die mij schreiend deed roepen tot de Heere om genade en vergeving van zonden, deze woorden zeer in het hart: "Ga henen, zeg Hiskia, Mijn knecht, geef bevel aan uw huis want gij zult sterven en niet leven." En ik weende gans zeer. Ik kreeg mijn hart uit te storten voor de Heere in het geloof, als op de dierbare liefderijke Jezus, die de machtige God was van eeuwigheid; die de doden had opgewekt en de melaatsen had gereinigd en de ziel had genezen, en de armen het Evangelie had verkondigd. Daar lag ik wonderlijk mede te worstelen en o wonderbaar daalde met kracht deze woorden in mij, als met een wonderbare kracht: *Aangaande de dagen uws levens, zij zullen verlengd worden*. Ik geloofde vast die woorden en ik stond op mijn voeten vol verwondering, want in mijn ziekwezen kon ik niet op mijn benen staan vanwege de verzwakking; en toen was ik zo wonderlijk in een smeekgebed, ja in een noodgeschrei, door Gods genade zeer wonderlijk hersteld. Ja ik kon lopen, zingende en juichende door mijn huis gaan. Mijn blijdschap was zo groot dat ik dag en nacht de Heere loofde en prees voor het grote wonderwerk aan mij bewezen. Terwijl ik in de

lange tijd dat ik ziek had gelegen geen behoefte had gevoeld om smekend te vragen of de dierbare lieve Jezus mij uit genade nog liefde te herstellen, mocht ik het grote voorrecht smaken, dat ik in mijn ziekwezen

al die tijd dat ik ziek lag dat ik zo dierbaar terug mocht krijgen te zien op de dierbare en grote weldaden die de Heere mij vroeger had doen ondervinden. Zodat ik zo over dood en graf heen mocht zien, en mocht zo eenswillend zijn in de weg die de Heere met mij hield. En die dierbare woorden waren zo diep in mijn ziel gezonken: "Mijn raad zal bestaan en Ik zal al Mijn welbehagen doen. Die woorden werden zo door de dierbare Heilige Geest aan mijn ziel geheiligd en toegepast, dat ik in des Heeren trouw mocht berusten. En toen het God behaagde mij een biddende ziel te schenken en de liefderijke Jezus, de grote en dierbare Medicijnmeester tot mijn ziel kwam te spreken, *dat mijn levensdagen zouden verlengd worden.*

Ik werd met een onuitsprekelijke blijdschap aangedaan en ik geloofde vast dat die woorden bevestigd zouden worden en was vol blijdschap en geloof en ik lag geknield toen dat grote wonderwerk gebeurde, zodat ik die wondervolle genezing, die ik uit vrije genade door de barmhartigheid van de Drie-enige Verbondsgod ontving mij tot een onuitsprekelijke blijdschap der ziel en lichaam met verwondering deed uitgalmen de grote weldaden die de Drie-enige Verbondsgod aan mij onwaardige had bewezen. Ik verkreeg ook een grote begeerte om mijn vrienden die de Heere vreesden de bijzondere toestand mijner wonderlijke genezing tot blijdschap mijner ziel en mocht het wezen tot ere Gods te gaan vertellen; hetgeen ook vier dagen later is gebeurd, en wat vrede en blijdschap, ik onder dat alles heb genoten kan ik met de pen niet beschrijven Ik kon tot blijdschap mijner ziel uitroepen:

*"Komt, luistert toe gij Godsgezinden,
gij die de Heere van harte vreest,
hoort wat mij God deed ondervinden."*

Later ging ik uit betrekking op reis naar mijn ziel vriend te Bergambacht, na het aangezicht des Heeren ernstig daarvoor te hebben gezocht en in mijn hart de volkomen zekerheid te hebben ontvangen dat mijn reis in de goedkeuring des Heeren was ging ik onder biddend opzien op reis, naar Bergambacht, welke reis ik te voet ondernam. Ik gevoelde mij door de kracht welke de Heere mij had geschonken sterk genoeg om dezen reis te ondernemen en ook om aan te tonen de wonderen die de Heere aan mijn lichaam had verricht.

Deze reis werd voor mij zeer wonderlijk. Het was vriezend weder en ging ik de weg langs Berkenwoude naar Bergambacht, waar ik bij familie van mijn vrouws zijde enige tijd vertoefde welke verblind in de zonde en in de wereld leefden, en, waar ik een zeer ernstig gesprek mede kreeg wat het toch zou uitmaken als zij onbekeerd en vervreemd van God zouden sterven. Dit viel bij hen in zware vijandschap en mij tranen van medelijden deed schreien, en toch onder dat alles kon ik mijn woorden kwijt; waar ook later bleek dat de Heere mij niet tevergeefs heeft laten spreken want een zoon van die familie kon de toegesproken woorden niet vergeten, maar werd zeer ongerust en benauwd en bevreesd om te sterven; ja werd heilig ongerust en overtuigd van zonden, gerechtigheid en oordeel, zodat hij later krachtig bekeerd is geworden tot mijn grote blijdschap.

Daar mijn vriend te Bergambacht niet thuis was ben ik over Streefkerk naar Bleskensgraaf gereisd, en werd ik onderweg bijzonder bepaald bij de sneeuw die daar rein op het veld lag, dat witte kleed dat uitblonk in heiligheid, en ik reisde in zoete blijdschap en overdenking.

Dicht bij Bleskensgraaf gekomen werd ik bijzonder bepaald bij dat lieve psalmvers:

*"Gelijk een duif door 't zilverwit
en 't goud dat op haar vederen zit,
ver boven andere voog'len pronkt
zult gij door 't Godd'lijk oog belonkt,
weer met uw schoonheid pralen."*

Dat psalmvers werd regel voor regel aan mijn ziel geheiligd en toegepast, en mij werd door het licht van Gods Geest getoond dat ik met schoonheid en heerlijkheid van Gods gunst zou pralen. Mijn ziel was tot opspringens verblijd in de Heere. Ja mijn ziel juichte in haar lot.

Te Bleskensgraaf gekomen zijnde ging ik naar Dr. de Haan die tegen mijn vader had gezegd dat ik niet meer zou herstellen, maar zeken zou sterven.

Om hem aan te tonen wat de Heere aan mij onwaardige had gedaan ging ik vandaar naar een vriend. Wij geraakten in een aangenaam gesprek, de Heere gaf bijzondere ontsluiting des harten. De vrouw van mijn vriend werd door Goddelijk licht geleid in haar wegen en kreeg daar zo dierbaar uit te spreken en mijn hart werd ontsloten. Zodat wij enige uren aangenaam met elkander doorbrachten, tot zelfs des namiddags 5 uur werd - eer wij aan de tijd dachten, daar ik voor een ogenblik mede bezwaard werd omdat ik over de reis dacht die mij te doen stond naar Ouderkerk aan den IJssel en het zeer vroeg donker was - zodra dit werd opgemerkt door mijn vriend, vroeg deze om die nacht bij hem te blijven, hetgeen bij mijn ziel in een smeekgebed viel tot de Heere, en zeer krachtadig deze woorden in mijn ziel kwamen. "Gij zult vertoeven", wat ik dadelijk aan mijn vriend openbaarde, en die mij met veel bereidwilligheid die nacht bij hem deed verblijven. Daar kwamen ook van elders personen bij ons waar wij in het begin van de avond zeer aangenaam met elkander te samen waren. Zodat wij in de weg van ontsluiting des harten, tot zelfs in de nacht, nog met elkander spraken over de wondervolle wegen die de Heere met ons had gehouden.

Doch op mij viel toen een zware bestrijding, waardoor ik in grote moeite raakte en zelfs die nacht niet kon slapen, vanwege de benauwdheid, dat ik mij bedrogen had. En dat al wat er bij mij gebeurd was enkel zelfbedrog was, vandaar dat de benauwdheid der ziel mij de tranen uit de ogen persten. Toen ik 's morgens was opgestaan, was mijn vriend reeds aan de arbeid gegaan, zodat de vrouw toen alleen met de kinderen thuis was. Ik deed toen uit zielsbenauwdheid de vraag of zij zich met mij had kunnen verenigen, of zij geen aanmerkingen op mij hadden. En toen antwoordde mij de vrouw dat zij mijn uitkomst een zeer zeldzame en hartelijke vereniging hadden gevoeld. Doch, zo zei ze: op het laatst hebben ik en mijn man een groot bezwaar onder uw spreken gevoeld en opgemerkt, en wel dat u de wegen en de uitredingen en bemoeiingen die de Heere uitermate met u gehouden heeft, zeer verkleind heeft en alzo de Heilige Geest bedroefd; hierin hebt gij toe te zien, zei de vrouw. Toen ik deze waarschuwendende woorden hoorde werd ik diep verslagen, want dezelfde zaak had ook mij in de nacht in zulk een benauwdheid gebracht en des morgens toen de vrouw deze woorden sprak. Waarna ik mij spoedig verwijderde en de reis naar Ouderkerk ondernam.

Hierna volgt een schrijven wat hem op de terugreis en daarna is wedervaren

Ouderkerk aan de IJssel, 11 December 1873

Geliefde broeder en zuster in de Heere Jezus Christus

Ik kan niet nalaten u mede te delen wat grote wonderwerken de Drie-enige Verbondsgod aan mij nietige aardworm gedaan heeft. Toen ik van ulieden vertrok en op de thuisreis was, was het mij niet gemakkelijk. Hetgeen wij besproken hadden, benauwde mij, ja ik kreeg het zo benauwd, dat ik, -doordat mijn pad door een weiland liep - als het ware niet over het gras durfde te lopen, omdat het gras rein was en niet tegen de Schepper van Hemel en aarde had gezondigd. Ik voelde mij zo een zondig walgelijk en ellendig voorwerp dat ik in zo een grote benauwdheid verkeerde wegens het gezicht in mijn zonden dat ik dacht te zullen sterven, want dat had ik rechtvaardig verdiend en zag mij waardig voor eeuwig in de afgrond der helle neder te storten. Die verschrikkelijke grote benauwdheid dat, ik tegen een heilig en rechtvaardig God gezondigd had deed mij de haren ten berge rijzen. Ik deed niets dan roepen en smeken en kermen om genade en geen recht. Ik zonk bij wijlen op mijn knieën neer op het veld, onder een vloed van tranen roepende de dierbare Jezus om genade en ik verkreeg geen ontsluiting totdat ik onder veel aandoening van mijn zonden die mij de een tijd op reis van Bleskensgraaf naar Ouderkerk zwaarder drukte als de andere, kwam op de Vlietkade van Berkenwoude. Daar op de Vlietkade zijnde zakte ik op de grond neer onder het vreselijke gezicht van mijn zonden, en dat tegen een heilig God. Daar dacht ik niet anders dan in de eeuwige afgrond te zullen neerstorten. Ik moest bekennen dat ik dat rechtvaardig verdiend had. Toen ik daar op de kade neerlag, brak mijn hart in een vloed van tranen. Daar sprak de Heere tot mijn ziel en ik verkreeg vrede en blijdschap die alle verstand te boven gaat vanwege de uitredding mijner ziel.

Zo ben ik verblijd thuis gekomen.

Al mijn vrienden kwamen spoedig vernemen hoe het mij op de reis gegaan was. Waarna ik aan hen verhaalde wat er op mijn reis gebeurd was en wat mij de Heere had doen ontmoeten en wat de Heere gedaan had aan mijn geest.

Een mijner vrienden, die dicht bij mij woonde, verzocht in die avond bij hem te spreken met elkander over de wondervolle wegen die de Heere met Zijn volk houdt, en waartoe ik in mijn hart een aandrang gevoelde om daaraan te voldoen, wat dan ook onder biddend opzien tot de Heere, gebeurde.

Ik ben daar die avond gekomen. Wij mochten het aangezicht des Heeren ernstiglijk zoeken of Hij onze samenkomst met een diep verbeurde zegen mocht willen bedauwen en Zijn gunst en zegen over ons samenzijn te schenke. Wat ook op die voor mij onvergetelijke avond mocht gebeuren, dat de Heere met Zijn lieve en dierbare gunst en Zijn lieve Heilige Geest in en onder ons midden mocht wezen. En wij met verbroken harten versmolten in liefde, des Heeren wonderwerken die avond met elkaar hebben besproken over de zo wonderlijke wegen die de Heere met ons gehouden heeft.

Dit duurde tot de vrouw van mijn vriend zei: dat het tijd was om te scheiden daar het laat was geworden; en toen ben ik onder zoete en aangename overdenkingen naar mijn huis gegaan.

In mijn huis, gekomen verhaalde ik mijn vrouw wat ik op die avond had mogen genieten van de Heere. Ik begon een zeer diep medelijden met haar te gevoelen als zijnde zij onbekeerd was. Ik begon haar ernstig te wijzen wat het zou zijn als zij zo onbekeerd en vervreemd van God zou moeten sterven. Ik vermaande haar ernstig om het aangezicht des Heeren te zoeken en genade en vergiffenis van zonden te smeken, mede dat ik werkzaamheden met mijn vrouw gevoelde.

Maar opeens begon ik mij weer diep ellendige te gevoelen bij het gezicht dat ik het werk des Heeren aan mijn ziel ten koste gelegd, niet genoegzaam had herkend, hetwelk mij zwaar berouwde.

Mijn vrouw sprak: 'Het eten is klaar' en ik vermeende naar mijn schuldige plicht daar

voor te gaan bidden, en daar het reeds laat was en hoog tijd om wat te rusten. Maar de Heere die aan geen tijd of plaats gebonden is, bestuurde deze zaken anders.

Nu zal ik stamelend schrijven wat grote dingen de lieflijke Verbondsgod aan mij gedaan heeft.

Ik ging toen in het gebed en o vreselijke dingen: daar werd ik gedaagd voor de Vierschaar van een heilig en rechtvaardig, God te verschijnen. Vreselijk was mijn benauwdheid. Ik kan het in geen woorden brengen, want mijn ellende was zo groot dat ik het niet kon uitspreken.

Ik schatte mij geheel verloren. Ik zag mij liggen op de rand van een gapende afgrond, die zo vreselijk was en de angsten die daar uit opstegen zo ontzettend, dat het mijn haren ten berge deed reizen. En daarbij zag ik mijn zonden als bergen om mij henen zweven, en Gods heerlijkheid en rechtvaardigheid zo gewichtig dat ik het uit moest roepen: *Rechtvaardig, God, zo Gij mij voor eeuwig verdoemde, dat heb ik dubbel verdiend, dat ben ik dubbel waardig.* Ja, ik billijkte mijn vonnis en veroordeelde mijzelve en alle hope afgesneden zijnde, bezweek ik in mijzelve.

Maar wonder, toen beliefdde het de dierbare en liefderijke Jezus zich aan mij gans onwaardige te openbaren. En die dierbare en liefderijke Jezus beliefdde het bij Zijn eeuwige Vader als Borg voor mij in te treden en sprak deze, door Zijn kruisverdienste verworven woorden: *"Vader ik wil niet dat deze in het verderf nederdale, Ik heb verzoening voor hem gevonden."*

Nu kan ik niet beschrijven de grote bewondering die toen in mij orees, want ik kreeg te zien de eeuwige verkiezende liefde des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, om een weg van verlossing voor de diepgevallen mens uit te denken, de dierbare lieve Jezus die in de Raad des Vredes dat verlossingswerk op Zich genomen heeft en dat in de tijd heeft volbracht. Ik was als weggesmolten in liefde en bewondering en daarna werd ik geleid naar Gethsémané in de hof daar zag ik mijn dierbare Borg en Middelaar druppels bloed zweten om mijn zonden en ik riep in verwondering uit: *wat heeft U bewogen, dierbare lieve Jezus om mijnentwil te lijden. O, dierbare lieve Jezus want wat was ik waardig eeuwig te lijden. Wat heeft U bewogen o dierbare lieve Jezus om mijnentwil druppels bloed te zweten?*

En die woorden zonken in mijn ziel: *De vrije gunst die eeuwig Hem bewoog.*

Daarna werd ik geplaatst op Golgotha er zag ik mijn dierbare Borg en Middelaar aan het hout des kruises en dat om mijn zonden, zodat ik met aanbidding en verwondering werd aangedaan.

Daarna zag ik de dierbare en liefdevolle Jezus in Zijn schoonheid en beminnelijkheid en Hij sprak tot mij: "Gij zijt Mijne en Ik ben de uwe." En toen was ik niet meer mijzelve, maar [het leven] was mij Christus en het sterven gewin. En hierop kwam zeer krachtig in mij: "Heden is deze huize zaligheid geschied, nademaal deze een zone Davids is." Deze woorden drongen mij als door merg en been. Daar zag ik mijn beminnelijke Jezus en Zielebruidegem in Zijn grootheid en schoonheid en ik riep als in grote liefde en bewondering uit: "Gij hebt mij Gode gekocht met Uw bloed!" En ik werd bekleed met de kleden des Hemels en met de mantel der gerechtigheid. Ik kreeg een zeer sterk verlangen om mijn lijdende en dierbare zielsbruidegom toe te brengen en het lied des Lams, aan te heffen. "Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed. Gij zijt waardig te ontvangen de liefde, de aanbidding tot in alle eeuwigheid."

Ja ik voelde mij als dronken van liefde, en ik kreeg in mij: *Een volle beek van wellust maakt hier elk in liefde dronken.* Zodat ik wegzonk in aanbidding en verwondering. Daarna kwamen deze woorden in mijn ziel: "Waakt op en juicht gij die in het stof woont."

En toen werd ik zo wonderlijk aangedaan, als in de Geest weggeleid naar de stad welker straten waren als van blinkend goud, zijnde doorluchtig gelijk glas. En ik zag een grote menigte des Hemelsen Heirlegers met lange witte klederen en gouden kronen op hun hoofden en palmtakken in hun handen, zingende: "Hallelujah, den Heere".

En ik zag mijn afgestorven moeder en mijn afgestorven kind, op een afstand en meer andere kennissen onder de grote schare, zingende: *Hallelujah de Heere*.

Ik werd in dat gezicht met zeer grote verwondering aangedaan en smolt weg in aanbidding als in verwondering zodat het voor mij onuitsprekelijk is.

Ik kan maar stamelen van dat onuitsprekelijke dierbare wonderwerk. En daarna kwamen deze woorden in mijn ziel: "Het is volbracht", en ik zonk zo weg in verwondering van liefde en verwondering als dronken van liefde.

Mijn wens is dat u deze in gezondheid mag ontvangen en met vrede mag lezen.

H. Heuvelman Czn,

Mocht mijn vader nu met volle vrijmoedigheid kunnen getuigen het eigendom van Christus te zijn, hebben talrijke personen hem wezen beluisteren. Van heinde en ver zijn zij op bezoek geweest bij hem.

Was hij in de eerste tijd betrekkelijk ongeschikt voor zaken enige tijd is hij toch weer gaan varen met zijn scheepje. Zo kwam hij op een volgende zondag met zijn schuit de Lek af voor IJsselmonde en had hij een begeerte de volgende zondag bij de "Dove Cornelia" in de Stormpolder te zijn

Doch het getij was tegen en bladstil, dus zag hij zijn wens niet vervuld aangezien he al zo dicht bij de zondag was. Maar zijn knecht was er getuige van hoe hij in het vooronder van zijn schuit de Heere zijn begeerte kenbaar maakte; dat hij zo gaarne op het gezelschap bij de "Dove Cornelia" zou zijn. De Heere beloofde hem dat zijn begeerte vervuld zou werden, waarop hij opstond na het bidden en tegen zijn knecht zei: "Haal het anker op; de Heere zal de wind gebieden zodat we voor de zondag in de stormpolder zijn." En hoewel het toen nog bladstil was kwam er wind, tot grote verwondering van zij knecht, die van het Goddelijk wonder getuige was. Kwart voor twaalf lag zijn schuit gereed. Toen hij de volgende zondagmorgen bij de "Dove Cornelia" op het gezelschap kwam was haar huis vol met mensen; slechts een plaats achteraan was nog open.

De "Dove Cornelia" sprak hem aan en zei hem, dat zij het van tevoren had geweten dát zou komen en hij moest bij haar komen staan om haar te vertellen wat de Heere gedaan had aan zijn geest. Hij heeft toen voor haar en het volle gezelschap zijn bevindingen verteld. Ze zei er *amen* op; mijn ziel zegt er *amen* op. Maar de Heere laat mij zien wat u te wachten staat. Nu roepen allen *Hosanna, Hosanna* voor u, maar ik zie een tijd over u komen dat zij zullen roepen: *Kruist hem, kruist hem!* Omdat het licht in u op heerlijke wijze is geopenbaard zal het onder des Heeren toelating gebeuren dat op buitengewone de duisternis tegen u zal opstaan; doch hebt goede moed, de Heere zal u nooit begeven en nooit geheel verlaten. En op het eind zullen ze weer naar u vragen." Met deze boodschap kon hij naar zijn schuit terug.

In verband met hetgeen hierboven geschreven is., volgt nu ook **een verslag van de begrafenis, van Cornelia van Walsum** bijgenaamd "Dove Cornelia"; Krimpen a/d

IJssel, 21 januari 1880.

Heden heeft de plechtige begrafenis plaatsgehad van Cornelia van Walsum (wed. A. Visser) overleden in de ouderdom van 87 jaar en 11 maanden; Algemeen bekend onder de naam "Dove Cornelia." Haar stoffelijk overschot werd gevolgd, behalve door hare kinderen en verdere familie, door ongeveer 40 vrienden uit verschillende gemeenten. De leraar Ds. G. Boer, predikant te Ouderkerk a/d IJssel, sinds 1859, hield een roerende en plechtige toespraak over Openbaringen 14 vers 13: "En ik hoorde een sten uit de hemel die tot mij zei: schrijf: *Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven.*

Zijn Eerw. schetste in treffend bewoordingen hoe de overledene meer dan 40 jaren onder vele en velerlei beproevingen de ondubbelzinnigste blijken had gegeven van waarachtig geloof en ongeveinsde godsvrucht. Hoe zij gering naar de wereld, nochtans rijk in haar God en Koning in de ervaring had gedeeld dat, de Heere een Man der weduwen en een Vader der wezen is, zó duidelijk treffend aan haar bewezen.

Nadat Zijn Eerw. de gronden had aangetoond waarop zij die verwachting had geuit,, en hoe het "eeuwig leven, eeuwig leven" uit haar mond was gehoord en zij met volkomen geloofshelderheid op haar Verbonds God rustte, sprak hij de schaar van vrienden toe.

Vooreerst hare kinderen waarbij Zijn Eerw. schetste het voorrecht van een vrome moeder te hebben gehad en tevens de verantwoordelijkheid voor die weldaad; hoe haar waarschuwingen, vermaningen en gebeden nu hadden opgehouden; hun, toewensende dat deze aan hen door de Heere mochten worden bevestigd en zij also de plaats van hun moeder mochten innemen.

Daarna sprak hij tot de vrienden van de overledene een recht hartelijk woord, hen wijzende op de heerlijke verwachting als kinderen Gods van hetzelfde huisgezin. En hoewel het hem toescheen dat de Heere Zijn beste huisraad wegnam (daar een Van Dorp, ginds een Den Braneker, [of Den Braanker] van Tiel, Bouwman en hier een dove Cornelia) en also een donker gezicht de toekomst omhulde, nochtans wees hij op de:» Eeuwige Verbondsliefde en trouw van de Koning Zijner Kerke, als hun volkomen Zaligmaker en Voleinder des geloofs, als de grote Herder der schapen, welke hen nooit zal vergete en verlaten, zelfs niet de minste, de zwakste en ellendigste onder hen.

Op hartroerende wijze wees hij op het voorbeeld de Heilige Schrift en ook op de Dove Cornelia, waarin des Heeren trouw en liefde zo helder waren geopenbaard.

Nadat het stoffelijk overschot in de groeve was neergelaten, werd gezongen Ps. 68 vers. Daarna richtte Zijn Eerw, het woord tot de saamgevloede menigte (ten getale van ongeveer driehonderd) welke zich rondom en op het kerkhof bevonden; wees hen op de noodzakelijkheid der bekering, om het leven hun geschonken te mogen waarden; en stelde het grote onderscheid tussen de rechtvaardigen en de goddelozen in het heldere daglicht; hen toewensende dat de Heere het door Zijn Geest aan hun harten mocht heiligen, opdat ze bevoorrecht mochten worden met die zaligheid waarvan gesproken was volgens het Johannes' woord: "Zalig zijn de doden, die in den Heere sterven

Toen werd gezongen Ps. 73 vers 12. Daarna sprak de leraar nog een hartelijk woord. Dat het hem een eer was aan het graf van de Dove Cornelia te mogen staan, en met de vrienden haar de laatste eer aandoen. En het was alsof een stem hem tegenklonk: "*Tot morgen*", wijzende op de verwachting van allen die de Heere

vrezen.

Na een woord van dank aan de familie en vrienden, eindigde zijn Eerw. met een hartelijk gebed, des Heeren zegen afsmekende ever de plechtigheid van deze dag en dit ogenblik.

Na het zingen van Psalm 89 vers 8 ging de menigte uiteen, aangedaan door de indruk van het ogenblik. Daarna keerden de vrienden naar het sterfhuis terug (diep getroffen door het gehoorde) om aldaar de dag met stichting door te brengen.

De Heere stelle het tot zegen. Dit zij zo.

Op deze bladzijde hervatten wij **de draad der geschiedenis** van bladzij 9 met X gemerkt.

Later kwam mijn vader ook eens in een gezelschap te **Nieuw Lekkerland bij Jacob Oosterwijk** waar veel volk van God was. De Heere gaf hem en Oosterwijk bijzondere ontsluiting. Ze werden als dronken van liefde; waardoor zij beiden gingen staan hand aan hand en zongen samen, Jacob Oosterwijk en mijn Vader:

*Ai ziet hoe goed hoe lieflijk is 't is dat zonen
Van 't zelfde huis als broeders samen wonen*

Steeds brandde hij van verlangen om zielen te winnen voor Koning Jezus, zo gebeurde het dat hij bij **een rijke vrijzinnige familie te Nieuwerkerk** aan de IJssel aardappelen bracht. Hij moest in de kamer komen om zijn geld te ontvangen. En daar zat een jonge dame met een heer te schetsen. Opeens zei: zij tegen deze heer: "neen dominee", waarop mijn Vader dan begreep dat het een predikant was. Hij sprak deze heer aan, wat het voor hem zou zijn als een zielenverleider in de hel te storten, zo hij niet tot bekering kwam. Hij besprak zó tegen hem, wat de roeping was van een herder, waarna hij zich tot alle aanwezigen wendde, er op wijzende hoe zij op reis waren naar de allesbeslissende eeuwigheid en hoe het nu nog tijd was om de Rechter van hemel en aarde om genade te, bidden, waarop hij dit gezin verliet.

Om bij dit geval te blijven gebeurde het dat hij enkele jaren later in de nacht geklopt; werd en er 2 personen waren, om te vragen voor een heer te Nieuwerkerk aan de IJssel of hij bij zijn stervende dochter wilde komen, die haar vader meermalen reeds had gevraagd of hij die man wilde laten komen die zo gesproken had.

Deze heer wilde nu niet langer het verzoek van zijn stervende dochter afslaan; en toen vader daar kwam heeft zij hem verteld hoe zij onder zijn spreken was getroffen en dat hij het middel was geweest in Gods hand, dat haar blinde zielsogen waren geopend. Met buitengewone verwondering heeft mijn vader geluisterd naar het spreken van deze dame, waarna hij een krachtig gebed heeft gedaan, alles in het bijzijn van de grote moderne familie die ook in deze kamer waren; en heeft hij met haar psalmen gezongen, waarop zij kalm en rustig is ontslapen in de Heere in het bijzijn van vader.

Nu volgt een schrijven van **een persoon die zijn naam onbekend** wenste te houden. Schrijver dezer had hem gevraagd of hij nog brieven in zijn bezit had van zijn vader afkomstig en of hij nog bijzonderheden wist uit zijn leven. Nu schreef hij een en ander, zo u zien kunt, over mijn vader dat hier woordelijk volgt.

Aangezocht zijnde van de nakomelingen van onze vriend Heuvelman, die nu juicht voor de troon Gods en des Lams, die hem heeft gekocht met Zijn dierbaar bloed, enige

bijzonderheden te vertellen die wij uit zijn mond hebben mogen beluisteren, willen wij dit niet afslaan. Maar daar de zaken die hier nauw verband houden met het persoonlijk leven van schrijver dezès, zal ik mij onthouden van twee dingen.

Ten eerste, dat ik mijn naam zal verzwijgen; en ten tweede om zoveel mogelijk mijzelf niet op de voorgrond te zetten.

In het jaar 1876 woonde mijn vrouws zuster te Kortenoord, gemeente Nieuwerkerk aan den IJssel. Zij was gehuwd met een Roomse man en dat was een treurig mens, veel drank gebruikende en erg opvliegend. Zij daarentegen was een vrouw met een zachtmoedig karakter.

Al spoedig openbaarde zich bij haar tekenen van long t.b.c. en dat verergerde, zodat zij veel bloedspuwingen heeft gehad. Zij werd stil en ingekeerd, maar niemand had toen gedachten van een inwendige krachtadige overtuiging en daar zij wel een jaar voor haar dood zo zwak geworden was van het bloedverlies dat zij weinig omgang had met andere mensen, ook niet met Gods volk, was zij een onbekende en eenzame die de troost en omgang met 's Heeren kinderen moest missen. Tot op zekere dag onze vriend, hoewel voor ons nog onbekend, onverwacht in haar woning kwam. Ziende haar ellendige toestand naar het lichaam, sprak hij haar aan en wees op haar aanstaand sterven en kreeg zoveel opening en vrijmoedigheid om met haar te spreken over die weg en het middel waardoor een arm verloren mens weer met God verzoend kan worden. Onze schoonzuster zat verwonderd en reikhalzend te luisteren en begon toen zelf te spreken uit de benauwdheid van haar gemoed en met een vloed van tranen. Heuvelman was verwonderd over datgene wat hij daar ontmoette en mocht geloven dat de Heere met haar grote bemoeienissen had, hoewel zij voor zichzelf die enige troost miste. Hij heeft haar later nog menigmaal bezocht en heeft als middel in Gods hand haar dikwijls, als zijnde een bedroefde van geest, mogen vertroosten. Zij heeft na die eerste ontmoeting nog enkele maanden geleefd en is in de rust ingegaan, die er overblijft voor het volk Gods. Vele malen is Heuvelman haar tot troost geweest, waarvan mijn vrouw menigmaal getuige is geweest; die haar 2 jaar heeft opgepast en de huishouding waarnam. Zij liet 2 kinderen na, na een huwelijk van 5 jaar en stierf, ruim 26 jaar oud zijnde. Heuvelman heeft daarvan verzekering in zijn ziel mogen ontvangen dat de Heere haar aangezien had en dat zij dus mocht aanzitten met al de gezaligden aan het Avondmaal van de bruiloft des Lams.

Dit voorgaande is, als het zo genoemd mag worden, een inleiding tot het volgende:

Het was op maandag de 24^e januari van het jaar 1882, dat wij op een onverwachte wijze bezoek kregen van een schipper, mij onbekend. Hij voer toen pas voor de fabriek waar ik op werkte. Wij waren toen ongeveer 4 jaar getrouwd en hadden twee kinderen, leefden beiden onbekommerd voort, als of er geen dood en eeuwigheid of oordeel aanstaande was, hoewel mijn vrouw met en bij haar schoonzuster te Nieuwerkerk aan den IJssel dat alles, in het voorgaande aangestipt, had mede doorleefd en zij toch veel van haar zuster hield. Nu was er een oom van mij te Nieuwerkerk komen wonen wiens vrouw een lief kind des Heeren was. Onze vriend Heuvelman had al spoedig de kennismaking met haar gemaakt en was met haar hartelijk verenigd in den weg des Heeren, door welke de Heere Zijn volk leidt. Op bovengenoemde datum kwam hij bij onze ouders van mijn tante een boodschap brengen over een onenigheid in de familie, doch waarin zij niet de minste schuld had. Wel had zij gezegd dat hij hier eens aan moest gaan, misschien kon hij wel wat

aardappelen verkopen, daar hij ook aardappelhandel dreef. Toen dat was afgehandeld bracht hij de boodschap ter sprake van mijn tante; hoe het niet in haar gedachten was geweest om in twist met de familie te leven, maar dat het haar enige wens was of er nog eens een tot God bekeerd mocht worden. Bij deze boodschap had hij nog een andere, namelijk dat het Gode mocht behagen dat wij den weg der zonden en des verderfs mochten verlaten om God te zoeken. En dit deed hij met zoveel ernst en aandrang, dat ik het niet vermag uit te drukken.

Onder dat spreken zat ik bij de kachel en zoals hij die woorden uitdrukte, werd ik dadelijk bij mijn onbekeerde toestand gezet. Ik ontroerde hevig maar sprak geen woord, maar zat als een verslagen mens, want ik zou het ook niet gekund hebben om te zeggen wat er in die ogenblikken gebeurde. De ene minuut zorgeloos en ongevoelig voor onze rampzalige staat en de andere minuut onbekeerd en zonder God in de wereld; Gods beeld verloren en God als Rechter, die rechtvaardig kwam eisen wat wij gehad hebben maar smadelijk verworpen. Ik zat radeloos en sprakeloos en niemand wist het dan God en ik alleen.

Heuvelman had zijn boodschap gedaan en vertrok en ik zat daar als een doodschuldige, gedagvaard om te betalen wat wij geroofd hadden en niets hebbende om te betalen. Mijn vorige leven getuigde tegen mij, maar ik wist niet waarheen.

Een week later komt Heuvelman weer bij ons en zeide dat hij weer bij mijn tante was geweest, en had tegen haar gezegd dat hij hier was geweest en ontwaard had dat er voor zijn spreken en vermanen ingang was geweest en ook overneming. Mijn tante zei daarop tegen hem: Heuvelman, ik kan het niet geloven, want zij zijn zo goddeloos en de wereld dienende. Waarop hij antwoordde: *Het is toch waar, want ik heb het in mijn hart gevoeld dat er iets gevallen is en dat zal wel openbaar worden.* Nu zal ik niet verder gaan met de toestand te beschrijven waarin ik toen kwam, want dat is hier niet op zijn plaats en dat zal de eeuwigheid openbaren. Maar Heuvelman was vanaf die stonde mijn liefste vriend en heeft later veel bij ons verkeerd in aangenaamheid; ook met vele anderen van Gods kinderen.

Een ding wil ik hier nog bijvoegen, namelijk dat ik mijn vorig gezelschap heb moeten verlaten en een ander volk heb lief gekregen en bij al de ellende, die openbaar kwam, toch die onberouwelijke keus mocht doen om Hem te volgen door bezaaide en onbezaaide landen.

Ik wil hier nog iets bijvoegen, namelijk, dat toen die slag gevallen was, wij voor die tijd geleefd hadden in vrolijkheid en werelddienst. Wij waren in verscheidene verzekeringen, maar wij moesten alles opruimen en opzeggen. Niet dat van buiten af druk werd uitgeoefend, neen, de nood drong ons daartoe. Wij hadden al veel te lang God vertoornd met onze zonden. En nu gaat het eerst over de uitwendige dingen, maar die staan in nauw verband met zijn inwendig leven voor God. Ik kan niet geloven, dat (al gaat het in die tijd meer nog over het uitwendige dan over het innerlijke verderf, dat in ons woont), dat wij nog lust zouden hebben om dat lichaam, waarin de zonde woont en waarmede men gezondigd heeft, dan nog op te sieren met wereldse zwier en opschik. Ik denk hierbij nog aan een gezegde van Heuvelman, toen hij tegen mij en mijn vrouw zei: *Wij mochten wel in het zwart gaan vanwege onze afkomst en jammerstaat en er ons levenlang wel rouw over dragen dat wij tegen God gezondigd hebben.*

Zal het ooit met ons terechtkomen, zo heeft de Heere Heuvelman willen gebruiken als een nietig instrument in Gods hand om ons van de weg der zonden af te manen, *om te leren vragen naar den Heere en Zijn sterkte.*

Dorpsstraat Ouderkerk a/d IJssel

Thans een gedeelte uit een brief van een ander vriend, als een bijzonderheid schrijvend over een bezoek van mijn vader aan een persoon.

Het was op een avond dat we gereed stonden om te vertrekken, toen H. Heuvelman Czn. bij ons binnen kwam. Wij zeiden tegen Heuvelman dat we gereed stonden naar het dorp te gaan. O, zei Heuvelman dan ga ik maar weer weg. Wij zeiden: *Neen, dan blijven wij maar thuis. Het was toen omstreeks zes uur.* Wij geraakten met elkander in gesprek over de eeuwige dingen.

Heuvelman kreeg bijzonder veel licht, sprekende over en uit de gelijkenis van de rijke man en de arme Lazarus. Zo sprekende over dat tweërlei uiteinde, geraakte hij zijn gehele mens-zijn kwijt. Hij bleef met gesloten ogen en wit gelaat doorspreken en wist niet meer dat hij op de aarde was. Dat heeft drie volle uren geduurd en daar wij in een grote buurt woonden, is ons hele huis vol mensen gekomen. Ik denk dat er 35 à 40 mensen in huis waren; de een had het aan de ander verteld. Opeens sloeg hij zijn ogen op en zag met verwondering al die mensen en het spreken was afgelopen, waarop hij spoedig ons huis verliet en naar zijn schuit ging. En nu ligt deze avond voor de grote eeuwigheid met de grote vraag, voor wie dit spreken zal zijn geweest een reuk des levens ten leven en voor wie een reuk des doods ten dode.

Hadden velen gewenst dat hij leraar zou worden, ook de 'dove Cornelia' vroeg hem hiernaar; waarop hij tegen haar zei: Neen, Cornelia, ik geloof dat ik daar een andere gedachte over heb. Ik ben van beroep schipper en kom zodoende op vele plaatsen en ontmoet dan veel mensen, en zo zal ik ook veel gelegenheid hebben om de deugden te verkondigen van Hem die mij geroepen heeft uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht.

Ook gevoelde hij zich geroepen tot een armenverzorger in het algemeen. Zo wie een tijdelijke schuldeiser had, daar was hij voor te spreken en gaf zoveel mogelijk raad. Doch ook degenen die in armoede zaten droeg hij op zijn hart en de Heere heeft hem menigmaal op bijzondere wijze willen gebruiken; doch het meest voor de godvruchtige huisgenoten des geloofs. Hiervan getuigen de volgende drie geschiedenissen:

1. (Het volgende verhaal is te lezen in een van de vele brieven, schrijvende over H. Heuvelman Czn. en na zijn dood ontvangen):

In de Hoekse Waard, in de gemeente *Goudswaard*, woonde een landbouwer Sch. genaamd, die in grote druk zat met tijdelijke omstandigheden. Bovengenoemde Sch. was een man die God vreesde, maar veel in de druk verkeerde. Menigmaal had de Heere weer uitkomst gegeven, maar nu zat hij weer in de banden, en dat bracht hem veel op de knieën in het verborgen, of de Heere hem ook ditmaal wilde helpen. Sch.

zat met een partij aardappelen en het scheen hem toe dat ze onverkoopbaar waren. Nu moest Heuvelman een vracht aardappelen kopen. Heuvelman werd inwendig werkzaam gemaakt met de toestand van Sch., hoewel hij hem niet kende en nooit had ontmoet. Ja, zelfs zijn woonplaats en zijn naam kende hij niet. Sch. kreeg in diezelfde tijd de belofte dat de Heere het wel zou maken, maar de belofte moest nog in vervulling gaan; anders heeft hij niets aan de belofte.

Zoals gezegd, kreeg Heuvelman werkzaamheden met die onbekende Sch. en op een nacht toonde de Heere Heuvelman waar hij de aardappelen moest halen en de plaats, ja ook de woning van Sch. Heuvelman volgde de aanwijzing van de Heere en gaat met zijn schuit en op de plaats gekomen zijnde, gaat hij dadelijk naar de wal en volgt de aanwijzing die de Heere hem getoond heeft in de nacht. Opeens ziet hij de woning en klopt, waar hij binnen gelaten wordt en het doel van zijn komst bekend maakt. Sch. slaat van verwondering de handen samen wegens de grote bemoeienissen die de Heere met hem, onwaardige, komt te houden in deze nood en de wonderlijke besturing.

Daarop werd onderhandeld over de prijs der aardappelen. Nu had Sch. de prijs genoemd en Heuvelman zei: Ze zijn verkocht, want het is dezelfde prijs die de Heere in mijn hart gegeven heeft. Wij behoeven niet lang te bieden.

Deze eerste ontmoeting had tengevolge, dat zij beiden hartelijk verenigd zijn geworden en gebleven. Sch. is Heuvelman voorgegaan in de eeuwige heerlijkheid; maar de banden zijn op het geslacht van Sch. overgegaan.

Schrijver dezes heeft Sch. door middel van Heuvelman leren kennen en hem later ook mee helpen begraven, waarbij ook Heuvelman tegenwoordig was. De begrafenis is door ds. Pieneman geleid en is voor Heuvelman en ons een aangename dag geweest.

O, wat is het groot voor al degenen die door het geloof mogen ingaan in die Stad, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is. Die op grond van de verdiensten van Jezus Christus een bereide plaats in die Stad ontvangen hebben. Dit voorrecht is ook onze vriend Heuvelman uit genade te beurt gevallen; waar hij ze heeft mogen ontmoeten, inzonderheid die hij in zijn leven ontmoet heeft en voor wie de Heere hem als middel in Zijn hand heeft mogen gebruiken; waarvan schrijver dezes nog getuige is. Maar daar de Heere jaloers is op Zijn eer, moeten wij er ook rekening mee houden, dat Heuvelman ook een mens was met gebreken, maar de Heere komt ze allen te bedekken door het bloed des Lams. Want Hij heeft ze gekocht en vrijgemaakt. Maar laat een ieder bedenken: wie Zijn volk aanraakt, die raakt Gods oogappel aan. Want Heuvelman heeft ook hier ruim zijn deel van spot en hoon moeten ondervinden, gelijk al degenen die Hij uit de wereld van zonde en ongerechtigheid komt te trekken om zalig te maken uit genade, zonder enige verdiensten, deugden of goede werken. Heuvelman had dit door genade mogen leren kennen en wist dat er in hemzelf niets goeds te vinden was, waarom de Heere hem had aangezien; maar dat het was het vrije van Zijn welbehagen. Door U, door U alleen.

Heuvelman had leren kennen, dat hij in zijn grondslag verdoemelijk lag voor God en daarvan krachtdadig overtuigd had hij zich alzo als een verloren schepsel leren kennen. Die overtuiging werkte krachtig door tot de Heere hem te sterk werd en hij zijn leven moest verliezen om het in Christus te vinden.

Onze vriend had in zijn leven veel te doen met de bedrukten, ook in tijdelijke omstandigheden van het leven. Wij hebben daarvan veel gezien en de Heere heeft hem wel willen gebruiken om de behoeftigen te ondersteunen; dat lag altijd op zijn gemoed. O, dat de belofte, die de Heere hieraan heeft willen verbinden eens wat meer op onze harten ingedrukt mocht worden. Matth. 10 vers 42: Alleenlijk een beker koud water in den naam eens discipels, die zal zijn leven geenszins verliezen. En nu werkt

het levendgemaakte volk niet om loon. Ook niet om aangenaam te zijn bij de Heere, maar uit kracht van de liefde Gods die in het hart is uitgestort, werkt dat tot wederliefde door de Heilige Geest. Zo hebben zij dan ook de broeders lief in de Heere, omdat zij kinderen zijn van één Vader.

Kon Heuvelman de steun die hij wenste te geven niet alleen voor zijn rekening nemen, dan spoorde hij anderen aan met vele drangredenen; vooral de gegoeden. De Heere heeft hem daartoe ook veel gelegenheid gegeven en daaruit kon hij anderen vrijmoedig aanspreken.

En nu willen we eindigen en wensen dat ook dit geringe en nochtans ware getuigenis velen mocht aansporen om te begeren iets van die gangen en wegen te leren kennen, die de Heere hier met Zijn gunst- en bondsvolk komt te houden. Eén ding is zeker, zolang wij van het zaligmakend geloof vervreemd blijven, ons vonnis is alrede geveld: Dezen die niet gewild hebben dat Ik Koning over haar zou zijn, brengt ze hier en slaat ze voor Mijn voeten dood; en haar oordeel zal zijn in de poel die brandt van vuur en sulfer.

De Heere mocht het zegenen om Zijns Zelfswil!

2. Ook zij het volgende vermeld:

Op een avond was Heuvelman op een gezelschap ten huize van een landbouwer (Jan de Jong), nabij het dorp Ouderkerk. De Heere gaf ontsluiting des harten. Heuvelman sprak met veel opening en ook J. de Jong tot ongeveer tien uur. Toen hield Heuvelman ineens op met spreken en zei dat hij wegging, wat niet naar de zin was van de aanwezigen. Zij vroegen waarom hij zo opeens wegging. Hij zei, dat hij voelde dat er een kind van God in nood verkeerde.

De aanwezigen vroegen, wie dit was en waar. Eerst wilde hij dit niet zeggen, doch hij gaf toe aan de aandrang om te weten te komen wie dit toch zou zijn. Toen hij de naam noemde werd er tegen hem gezegd dat hij dit mis had en dat de persoon die hij genoemd had iemand was die, zoals dat wel eens gezegd wordt, geld had en zeker geen behoefte zou hebben.

Heuvelman vertrok en ging naar huis, waar hij een kruiwagen met levensmiddelen en brandstoffen laadde en waarmee hij op weg ging, volgende de aanwijzing die de Heere hem gegeven had. Maar toen hij in de donkere nacht langs de weg ging kwam het zover dat de zaak in twijfel kwam. Hij begon zo in de war te geraken, dat het was alsof er nooit iets aan hem was gebeurd; het angstzweet brak hem op het laatst uit, want nu zou hij nog bedrogen uitkomen als nooit tevoren. Tot hij op het middernachtelijk uur nabij het dorp de plaats bereikte waar hij moest zijn.

Wat er toen in hem omging is, zoals hij meermalen verteld heeft, niet te beschrijven, waar hij aan de vensters luisterde of er nog iemand aanwezig was. Daar hoorde hij de stem van de man die God hem had geopenbaard. Deze maande de Heere op Zijn belofte, dat Hij hem beloofd had, dat zijn brood zeker zou zijn, en hoe de Heere wist dat hij geen eten in huis had.

Toen hij aanklopte en verschillende levensmiddelen bij hem in huis bracht, hebben zij de gehele nacht met elkaar gesproken over de wonderlijke aanwijzing, die de Heere hem had gegeven en hoe de Heere helpt.

Toen Heuvelman 's morgens thuis kwam was het tijd om aan zijn werk te gaan. Natuurlijk bleef deze gebeurtenis niet verborgen en moesten de bovengenoemde gezelschapsmensen horen hoe dit was verlopen. Maar ook zij met ere vermeld, dat zij later gaarne zorgden dat bedoelde persoon geen gebrek meer had en dat zij hem ruim van het nodige voorzagen.

3. **In een buurtgemeente was** een man die God vreesde, en bij wie veel gezelschap werd gehouden, gehuwd met zijn huishoudster. Na dit huwelijk werd het bezoek minder, tot er bijna niemand meer bij deze mensen kwam, en daar de man bejaard was en niet meer werken kon werd het armoede in dat gezin. Heuvelman had ook van de moeilijkheden van deze man gehoord en dit gezin werd op zijn hart gebonden; doch hij wilde er niet heen. Maar op een keer dat hij weer in die gemeente was, waar deze man woonde, kwam er een grote aandrang in zijn ziel om er toch heen te gaan. Maar, waar er zovelen waren weggebleven en bijna niemand meer bij deze man kwam, wilde hij niet gaan en ging een andere weg uit. Toen kwam de Heere hem met kracht voor met deze Psalm:

*Wil toch niet stug, gelijk een paard weerstreven;
Noch als een muil door domheid voortgedreven.*

Aldus vermaand is hij bij de bedoelde persoon gekomen, waar hij armoede ontmoette. Veel heeft dat kind van God, waar hij kwam met hem gesproken. Heuvelman zorgde voor het nodige. De vroegere vrienden van bedoelde persoon heeft hij opgezocht en deze zijn met beschaamdheid weer naar die man teruggekeerd, en er werden weer gezelschappen gehouden. Heuvelman zorgde dat de vrouw geld kreeg voor wat handel en ook opende hij bij verschillende vrienden de weg voor deze vrouw waar ze met haar handel mocht komen om te verkopen.

Zo wilde de Heere hem gebruiken, om deze mensen, die God vreesden te helpen. Ze hebben geen gebrek meer gehad en zijn beiden, eerst de man en daarna de vrouw, die ook later nog weer getrouwd is, de eeuwige heerlijkheid ingegaan. Velen zijn er getuigen van geweest, dat zij in de ruimte en godzalig zijn gestorven.

Zo zouden nog talrijke gevallen zijn aan te halen. Velen zochten bij hem hulp en raad en zo kwam uiterlijk de tekst tot zijn recht: En tot hem kwamen alle man die een schuldeiser had en alle man die bezwaard was van geest. Hij kon door genade spreken tot dezulken, ook wat betreft de geestelijke zijde van die tekst. Hoe gaarne beluisterde hij diegenen die in deze tekst bedoeld worden, en voor talloze personen is hij tot een hand en voet geweest; dat weten degenen, die veel met hem omgingen.

Het volgende werd weer vermeld door een zoon van Heuvelman:

Zeer opmerkelijk zijn de gevallen geweest, waarin de Heere hem voorlichtte door Zijn Geest, in het onderscheiden van leraars en personen. Zo was er in de omtrek iemand, daar mijn vader van mocht geloven, dat hij een veranderd mens was, gaan prediken. Op een zondag dat hij bij vrienden te dier plaatse was, gingen zij ook naar die prediker, waar veel bekeerde mensen naar toe gingen. Na afloop van de preek gingen velen op bezoek bij iemand, waarde vrouw en de man beiden doorgeleide christenen waren. Ook de prediker was er. Mijn vader kwam met hem in gesprek en zei tegen hem, hoe hij bij Goddelijk licht in zijn ziel gewaar geworden was dat hij, de prediker, geen roeping had van Godswege en zichzelf daartoe had opgemaakt. En waar hij met zichzelf was begonnen ook met zichzelf zou eindigen, en dat zijn werk niet in de gunste Gods zou zijn, doch geheel zou verlopen.

Toen mijn vader dit gezegd had gingen er stemmen op om de prediker te verdedigen. Maar hij zei: *U zult zien dat de Heere het mij juist heeft geopenbaard.* Toen sprak de vrouw des huizes, waar zij waren en zei dat de Heere haar ditzelfde had geopenbaard, en dat zij dit niet had durven zeggen, uit opzien tegen de bedoelde persoon.

Na dit voorgevallene werd er op deze zaak gelet, om te zien hoe dit zou aflopen en het was wel een bewijs dat de Heere hen juist had voorgelicht, toen later deze prediking

geheel tot niet is verlopen.

Verder zij ook nog de volgende geschiedenis medegedeeld:

Te Goudswaard zou een bekeerde roomse priester spreken. Ook mijn vader lag daar met zijn scheepje en was onder het gehoor van deze persoon. Op 30 oktober 1935 haalt een vriend van wijlen mijn vader deze geschiedenis in een brief aan en schreef onder meer het volgende:

Uw schrijven van 24 oktober door 's Heeren goedheid ontvangen. Ik was verblijd een schrijven te ontvangen van een zoon van onze zeer geliefde vriend Heuvelman. Uw vader was met innige banden verbonden aan mijn geliefde vader. Ik heb hem als kind bij vader aan huis leren kennen. Hij is jaren in de eerste liefde bewaard. Ik was als kind al verblijd als ik zijn stem hoorde. Zijn mond was in die tijd overvloeierende van de Heere en Zijn wegen. Hij is in die tijd voor velen het middel in Gods hand geweest tot ware bekering. Hij heeft ook door 's Heeren lieve Geest een gewezen roomse priester, die leraar was geworden, mogen onderscheiden. Deze preekte bij vader in de schuur; er was veel geoefend volk onder. Uw vader heeft hem klaar mogen ontdekken, en na afloop van de preek heeft hij zich vrijgemaakt van zijn bloed, en hem gezegd dat hij als een huichelaar en spotter tot de wereld zou terugkeren.

Daar was ik als kind bij. Het was voor mij een onvergetelijke avond, toen dat gebeurd is. En dit is ook alzo uitgekomen, en naar men zegt is deze prediker in de schouwburg terechtgekomen.

Uw vader heeft ons, na het overlijden van onze vader, veel bezocht. Alle jaren, in augustus, kregen wij een bezoek van hem, om aardappelen te kopen. Doch de laatste keer in augustus 1917, in het jaar dat hij in november stierf, zei hij, toen hij bij ons was: Nu kom ik voor het laatst, met tranen in de ogen. Nu kom ik afscheid van jullie nemen. Hij heeft die dag geen woord over aardappelen gesproken maar enkel over de wegen des Heeren.

Wat was uw vader een weldoener der armen. Zijn weg lag verklaard in Psalm 112. Nu geliefde familie, mocht de Heere u samen gedenken tot wederbarende genade. De tijd gaat als kaf voorbij. Wat zullen we spoedig aan het einde zijn. Lees veel naast Gods Woord de brieven van Rutherford. Die zijn dierbaar. Wat was die vol lof over zijn Koning; wat een gemeenzaam leven met de Heere, wat een getrouw dienstknecht. Wat heeft de Heere veel overjarig koren nagelaten; mochten wij er veel biddend gebruik van maken.

Tot een en ander had ik lust u te schrijven. Doe de hartelijke groeten aan allen.

Het volgende is blijkbaar ook weer door een zoon opgetekend:

Eens te samen met mijn vader reizende, komende van Delfzijl met de trein naar Groningen, 2e klas, zat er tegenover ons een heer en een dame. Mijn vader sprak deze mensen aan en wees hun op de weg des behouds die er in Christus is. Schrijver dezes kon het niet begrijpen hoe hij steeds maar sprak en volhield, zonder dat de heer noch de dame iets terug zeiden; geen enkel woord. Bij het verlaten van de trein schudde deze heer mijn vader roerend de hand. Mijn vader gaf hem zijn naamkaartje. Enige tijd later zei mijn vader: *je weet wel, hoe ik sprak tegen die heer in de trein. Zie hier eens de brief die ik van hem kreeg.* Daarin schreef die heer, hoe het spreken van mijn vader hem tot inkeer had gebracht en tot grote zegen was geweest, na veel strijd. En zo hij hem hier niet meer op aarde zou aantreffen, dat hij hem in de hemel hoopte te

ontmoeten.

Ook reisde vader eens onder Veenendaal. Daar kwam iemand in de trein en zei tegen hem: *Slecht weer, hè?* Mijn vader keek hem in de ogen en bestrafte hem over deze uitdrukking. Deze man bedankte hem voor de opmerking, omdat dit Gode beledigend was, zoals mijn vader gezegd had en gaf dit ten volle toe. Maar hij deelde mede hoe hij was geweest, een ruw en goddeloos mens, doch die de Heere krachtadig had bekeerd, en nu met hete tranen de ruwe taal beschreide. Mijn vader gaf hem zijn naamkaartje mede aan het adres van een rijke geboren Ouderkerker, die in de buurt woonde en schreef daar achterop dat hij moest denken aan zijn arme nicht.

In Schotland (Engeland) zijnde, heeft hij gesproken door middel van een tolk met Schotse Gereformeerden en stelde groot belang in de toestanden zoals die daar waren. Hij hoorde met blijdschap, hoe ook daar nog te dien dage veel volk van God gevonden werd. Als aandenken ontving hij later een Engelse Bijbel.

Zo heeft hij veel op zijn reizen ontmoet en velen gesterkt in het geloof; en de eeuwigheid zal het openbaren hoe hij voor velen het middel is geweest tot hun vertroosting en bekering. Ook heeft hij veel belang gesteld in de zending onder de heidenen. Gaarne had hij geleerd om de heidenen het evangelie te verkondigen. Dit lag altijd op zijn hart, doch zover is het niet gekomen.

Mijn vader is ook enige jaren kerkvoogd geweest. In die dagen had het God behaagd iemand uit de buurt, met name P. Goudriaan Fzn., zijn blinde zielsogen te openen. Hij vroeg op een keer om bij mijn vader op het gezelschap te mogen komen en met hem om te mogen gaan. Mijn vader zei tegen hem, dat hij dan met de vinger zou worden nagewezen, en gehaat en gesmaad zou worden en raadde P. Goudriaan aan, om dit maar niet zo lichtvaardig te doen. Doch Goudriaan zei dat de Heere wist, hoe zijn keus met Ruth onberouwelijk was en dat hij de Heere wenste te volgen door bezaaide en onbezaaide wegen! Van die dag af was hij een boezemvriend van mijn vader. P. Goudriaan is toen enige tijd later ouderling geworden bij de Ned. Herv. Gemeente. En zo gingen zij samen 's zondags naar de kerk onder het gehoor van ds. Hopman; die blijkbaar anders preekte dan zijn voorgangers, want men schreef toen op de hooischuren:

Verkiezing en bevindingswerk,

Dat predikt men op Ouderkerk.

Zo gingen zij beiden met hoge hoeden op naar de kerk. Zij waren voor de jeugd de schrik van de weg. Vooral in de steenfabrieken, waar men veel met geld speelde, gingen zij de jeugd vermanen, dat het Gods dag was. Dit gebeurde meermalen. En het kwam zover dat de jongens onder elkaar vroegen of Hein Heuvelman en P. Goudriaan al voorbij waren; anders durfden ze niet te spelen. Thans zijn nog personen aan te wijzen die dat nog meegemaakt hebben.

Ook schuilden de grote mensen weg als zij voorbij kwamen, want zij ontzagen niemand.

Bijzonder lag ook de jeugd op mijns vaders hart gebonden.

In die dagen waren er twee openbare scholen in de gemeente; op verschillende manieren was er sprake geweest om een Christelijke school te stichten, maar dit bleef bij praten.

In de school Nesse was een gedeelte van het personeel, dat letterlijk spotte met God en

de Heere Jezus. Dat woog mijn vader zeer zwaar op zijn ziel. En zo zocht hij gelegenheid om zijn bezwaar tegen vrienden te vertellen; doch alles brak af. Tot hij op een maandagmorgen gereed lag om bij goede wind de IJssel uit te zeilen en reeds gereed was om weg te gaan, toen hem de schoolkwestie zo aangreep dat hij dit niet langer van zich af kon schuiven. Hij ging weer naar zijn huis en zei tegen zijn huisgenoten dat hij naar ds. Hopman zou gaan om over zijn bezwaar te spreken. Daar gekomen zijnde werd hij vriendelijk door ds. Hopman ontvangen. Deze zei tegen hem: Ik gevoel dat gij een bijzondere boodschap hebt.

Zij gingen in een andere kamer. Daar vertelde mijn vader hoe hij niet langer kon zwijgen, maar hoe hij ds. Hopman kwam vertellen wat er in hem omging, om een Christelijke school te stichten.

Ds. Hopman verklaarde met dezelfde zaak veel werkzaamheden te hebben en blij te zijn dat mijn vader over deze zaak kwam spreken. Hij stelde mijn vader voor, het aangezicht des Heeren te zoeken in het gebed. Waarop zij samen, geknield voor hun stoel, baden, wat vroeger veel de gewoonte was, om daarmee te betuigen laag voor God te bukken.

Eerst bad ds. Hopman, die de Heere hun bedoeling kenbaar maakte. En toen deze het gebed met amen had besloten, ging mijn vader voor in het gebed en maakte ook deze zijn begeerte de Heere door bidden en smeken bekend. Toen zij beiden opstonden gaf ds. Hopman mijn vader de hand en zei: *Broeder, God van de hemel zal het ons doen gelukken;* waarop mijn vader zei: *God van de hemel zal het ons doen gelukken.*

Daarop is een vergadering gehouden en tot stichting der school besloten. Groot was de vijandschap, die zich toen openbaarde, doch de Heere zegende de pogingen tot de bouw en zo verrees de school. Veel hebben toen de voorstanders moeten verduren en neringdoenden werden in hun brood benadeeld, daar toen in die dagen het liberalisme oppermachtig was in de gemeente.

Toen H. Heuvelman en P. Goudriaan met een lijst om in te tekenen in de gemeente rond gingen stond er een steenfabrikant voor een turfloods; hij zei tegen mijn vader dat hij hem als klant kwijt zou wezen. Mijn vader zei dat hij ook daar nog geen baas over was en alleen God. Hij schold vreselijk tegen de fijnen. Maar dit alles verdroegen zij omdat de ere Gods hun zwaar woog, en de school is ondanks alle tegenstand verrees en mijn vader heeft de school als voorzitter geopend. Later is hij door een andere voorzitter opgevolgd en toen deze is gestorven door een derde. Altijd bleef hij groot belang stellen in de loop der zaken die de school aangingen.

Ook was hem in handen gekomen de brief van wijlen ds. Lintfrink, in 1734 predikant der Hervormde gemeente alhier. Deze brief stond in een boek van ds. Freuse. Deze heeft hij toen laten drukken en er zijn ook enige honderden boekjes, behelzende de bekering van ds. Lintfrink, waarin men leest, hoe hij zich eerst zelf bekeerde en hoe hij daarna door God bekeerd werd, op de scholen uitgedeeld en ook nog andere boekwerken. Hij verblijdde zich in de medewerking die hij daarvoor van anderen ondervond die niet genoemd wilden worden; ook van ds. Batelaan.

Had de Heere mijn vader uit vele benauwdheden gered, het behaagde de Heere hem weder op de volgende wijze in een beproevingsweg te leiden, door een zware ziekte in zijn gezin, de tyfuskoorts, waardoor zijn vrouw en zijn vijf kinderen werden aangetast. Vooral de twee oudsten van zijn kinderen hadden het in hevige mate. Deze ziekte zijner vrouw en kinderen woog hem zeer zwaar, zelfs zo, dat hij zich heel weinig bemoeide met zakelijke dingen maar wel veel deed aan de oppassing zijner

huisgenoten, waarbij hij bijna niet sliep, maar bleef zelf gezond.

Dr. Gorter, destijds geneesheer hier ter plaatse, bewonderde hem in zijn bijzondere toewijding der verpleging. Doch wat betreft de twee oudste kinderen, de ziekte werd steeds erger. Veel mocht hij de Heere aanlopen of het Hem mocht behagen de zijnen te sparen. Waarvoor hij meende een belofte te mogen ontvangen, dat de Heere dat doen zou. Maar deze belofte werd door de Heere zeer zwaar op de proef gesteld; in die zin, dat na verloop van enige dagen niet anders kon worden verwacht dan dat de twee oudsten zouden sterven. Zo was het, dat bedoelde kinderen van hem 42 graden koorts hadden en daar boven.

Dr. Gorter beijverde zich al zijn medische kunst op waardige wijze toe te passen. Deze dokter kwam meestal tweemaal daags. Weer des morgens expres komende, zei hij: *Heuvelman, nu moet ik u er op voorbereiden, dat u eer het avond is twee doden zal hebben.* Deze beide kinderen lagen buiten kennis en te ijlen in koorts. Hierop dankte mijn vader dr. Gorter en deze ging heen. Hij knielde toen neer voor het ledikant waarop de twee kinderen lagen en heeft een gebed gedaan, zoals mijn moeder veelmalen heeft verteld, dat het niet om in te denken was. Daarop werd hij als buiten zijn zinnen en riep met grote stem:

*"Ik zal haar levensdagen rekken;
Ik zal u Mijn hulp en heil doen zien
En nooit Mijn hand onttrekken!"*

Hij geloofde dat de kinderen beter zouden worden.

Toen dr. Gorter spoedig na dit gebeurde weer in zijn huis kwam, zei deze: *Heuvelman, hier is een wonder gebeurd. Ik meende zeker doden te vinden en ik bevind de kinderen zonder koorts.*

Mijn vader was buiten zichzelf van blijdschap en vermaande dr. Gorter naar die God te vragen, die zijn kinderen van de dood had gered.

Dr. Gorter was zeer geroerd, hoewel hij een absoluut vrijzinnig man was en zei: Dit zijn gevallen, waar onze praktijk ophoudt, maar gij zijt gelukkig. Doch ik kan alleen geloven hetgeen ik zie en uw geloof gaat verder, maar daar kan ik niet komen.

Tot aan de dood van dr. Gorter heeft mijn vader, zij het dan uitwendig, vriendschap met hem onderhouden. Ook toen hij later in Den Haag woonde, heeft hij hem meermalen bezocht, waarbij dr. Gorter dan altijd met belangstelling naar Ouderkerk aan den IJssel informeerde.

Veel heeft vader ons aan deze ziekte herinnerd en vermaand God te zoeken. In zijn spreken en vermanen zei hij ook wel: *Bedenk het, dat je vader als een rouwdrager over de aarde gaat over de geestelijke dood van vrouw en kinderen. Bedenkt het na mijn dood dat ik rouw over je droeg, en van je geboorte biddend was of gij geestelijk levend gemaakt en opgewekt moogt worden uit je doodslaap door de Heere.*

Hier volgt een schrijven aan een zijner kinderen, ontvangen op diens verjaardag, daar mijn vader op reis was.

Mijn zoon, met deze zend ik u enige letteren op uw verjaardag, die ik hoop, dat gij in vrede en blijdschap mag doorbrengen en nog vele jaren uw geboortedag mag herdenken, tot zelfs in lengte van dagen. Ja, dat des Heeren zegen op u mag dalen, Zijn lieve gunst uit Sion u mag bestralen en dat gij moogt bedenken wat tot uw eeuwige vrede dient. O mijn zoon, mocht gij door Gods vrijmachtige genade eens wedergeboren worden; dat is mijn biddende wens door de genadige werking van de Heilige Geest.

Denk toch, mijn zoon, dat het vreselijk zal zijn en verschrikkelijk om onbekeerd en vervreemd van God te sterven. Mijn zoon, vanaf uw geboorte tot op heden heb ik al aan de troon der genade om uw bekering gebeden en gesmeekt. O mijn zoon, ik hoop en wens dat gij en uw gezin toegebracht mogen worden tot de gemeente die zalig zal worden.

Na minzame groeten, uw vader.

De Rouwvlag.

Bij dit schrijven naderen we meer het einde van zijn leven. Het was in 1913 de honderdjarige herdenking der Nederlandse onafhankelijkheid en hij was, als vurig oranjeman hier blij mede, maar heeft verteld, dat hij, toen hij al die ijdele toebereidselen voor de feesten zag, zich daar in hoge mate aan ergerde en hoe hij verlangde om de oordelen Gods over deze dingen. Doch hoe de Heere Hem krachtig voorkwam en toonde dat Hij met Zijn oordelen komen zou, en dat hij daarop wel biddend op de straat had willen vallen om de oordelen nog weer af te bidden, voelende zelf nog in de wereld te zijn en zijn vrouw en kinderen en familieleden; en biddende voor de gehele wereld.

Er werd door hem met personen in die dagen een gesprek gehouden over vlaggen. "Daar zit toch niets in," zei iemand. "Nee," zei mijn vader, "in die vlag zelf niet, doch waar die voor misbruikt wordt, bedoel ik." Bijzonder deelde hij mede hoe we een donkere toekomst tegemoet gingen al scheen alles vrede en geen gevaar, en dat de Heere zou komen met Zijn oordelen over gemeente, landende wereld. "En," zei hij, "onthoudt dit van mij, als ik een vlag zette op mijn huis, dan zette ik een rouwvlag uit; niet dat ik iets heb tegen onze nationale kleuren, rood-wit-blauw of oranje, bedenk dit goed, maar let op mijn woorden. De wereld gaat dagen van grote rouw tegemoet en dat zal steeds erger worden; vandaar dat ik een rouwvlag wil plaatsen op mijn huis in plaats van ijdel feesten.

Dit was in 1913.

Toen in 1914 voor Nederland de mobilisatie begon, ging hij enkele dagen in augustus naar het hospitaal te Utrecht, waar onze broeder Marinus in lag. Er stonden veel soldaten op het plein bij de kazerne waar hij eerst heen kwam. Hieronder waren ook soldaten uit Ouderkerk. Hij vermaande hen te bukken onder Gods oordelen en God te zoeken. Maar, zei hij toen: *In de oorlog zullen wij niet komen, de Heere zal zijn als een vurige muur om Nederland.* Dit was in 1914.

Kerkgebouw Ned. Herv. Kerk

Hij vroeg zijn kinderen lidmaat te worden der Nederlandse Hervormde gemeente. Daarop hebben drie zijner zonen aan dat zijn verzoek voldaan, ook die al jaren gehuwd waren. Hij betreurde het als alles op kerkelijk terrein zo aan de vijanden werd overgegeven en het opkomende geslacht bandeloos leefde tegenover de kerkelijke

toestand. Vooral gold dit voor hem in wijk A; waar wijlen P. **Weggeman** ook nog het voorbeeld heeft gegeven om lid te worden zoals in zijn geschrift is te lezen. Ook willen we nog gedenken aan de godzalige ds. A. Reinier, predikant bij de Hervormde gemeente, die er voor geijverd heeft dat men lidmaat zou worden en niet bandeloos in het ruim leven.

In het jaar 1917, in welk jaar hij 70 jaar werd, kreeg hij, hoewel gezond zijnde, een voorgevoel van zijn naderend einde. Dit begon reeds in de maand mei, terwijl hij de 26e november stierf. Dit voorgevoel van zijn naderend sterven maakte hij zijn huisgenoten bekend, ook om een en ander te regelen voor zijn sterven. *De Heere was hem voorgekomen, dat het zijn laatste jaar zou zijn, zo zei hij.*

Hij ging op een keer afscheid nemen bij zijn vriend C. v. Dam en deze beiden gingen naar Van Eijgelt. Bijzonder zijn deze personen nog bij elkaar geweest. Talrijk zijn de personen geweest waar hij afscheid van nam en dan zei hij, dat hij geloofde, elkander niet meer op aarde te zien. Doch deze mensen, waar dat voorviel, namen daarvan niet veel nota omdat hij geheel gezond was.

Zo kwamen er op een zondagavond veel mensen uit de Groenendijk en de Schans bij hem op bezoek. Hij zei dat er veel in hem kwam en veel in hem gezongen werd de Psalm:

*'k Zal dan gedurig bij U zijn; en zoals deze Psalm eindigt:
En mij hiertoe door U bereid
Opnemen in Uw heerlijkheid.*

"Nu," zei hij, "binnenkort neemt de Heere mij in Zijn heerlijkheid op."

En bij het heengaan van de mensen zei hij: "Nu is het mij, alsof wij elkander niet meer zullen zien." Wel weenden de mensen bij het afscheid, doch iemand merkte nog op: "Gij ziet er zo goed uit als ik ooit gekend heb."

Let wel, de bedoelde mensen hebben het ook niet geloofd, anders hadden zij zeker veel teruggekomen, doch zij hebben elkander niet weer gezien op aarde.

Ongeveer zes weken voor zijn dood was hij op een morgen buitengewoon verblijd, omdat hij opnieuw een gezicht over de dood en het graf had gekregen in de afgelopen nacht, en heeft daar veel over gesproken. Dagelijks zong hij driemaal: *Geloofd zij God met diepst ontzag.*

Had hij van jongsaf een afschuw van de natuurlijke dood van een mens; alle vrees was bij hem ten enenmale geweken en hij was veel in blijde stemming. Ook las hij veel in de visioenen des Hemels van Bunyan. Tegen zijn vrouw en kinderen zei hij meermalen, het boekje opstekend: "Daar ga ik nu binnenkort heen, naar die hemelse gewesten der eeuwige zaligheid!"

Ongeveer drie weken voor zijn dood nam hij, hoewel gezond zijnde, afscheid van mijn moeder. Hij zei van jongsaf den Heere te hebben gebeden dat hij bij zijn sterven geen pijnlijk of lang ziekbed zou hebben en dat hij veel jaloers had gezien op die woorden: *Enoch wandelde met God en Enoch was niet meer.* Zo wenste hij als op zulke wijze heen te gaan en hij geloofde ook dat de Heere zijn wens zou vervullen. Hij sprak tegen mijn moeder zijn grote blijdschap uit, dat zij hem zo veel had bijgestaan om zorgzaam te zijn voor de armen. En dat zij zo gaarne had meegewerkt, zodat zijn huis was geweest een herberg voor de vromen. Hij hoopte haar in de hemel weder te zien.

Het was als naderde voor zijn huisgenoten onwetende zijn einde. Maar hoe dichter de

dag van zijn einde nabij kwam, hoe blijder en opgewekter hij werd.

Zo brak de laatste zondag van zijn leven aan. Die laatste zondagmiddag sprak hij veel met zijn zoon C. D. Heuvelman, die ouderling was bij de Nederlands Hervormde Kerk. Hij bond hem de gehele gemeente op het hart, zeggende dat hij gemeente, land en volk veel aan de Heere had mogen opdragen en dat hij blijde was dat zijn zoon ouderling was. Doch dat hij niettemin hem het grote gewicht van de roeping der opzieners in de gemeenten nog eens wilde voorstellen. En zo hij zich hiertoe onbekwaam gevoelen zou, om dan veel de Heere te benodigen in deze gewichtige zaak.

Doch in het bijzonder stond hij stil over het verval in de gemeente en wel het meest in de Groenendijk en de Schans, waar hij geboren was. En hoe zijn hoop was geweest dat in Wijk A zou worden gepredikt; en waar hij dit niet had beleefd, droeg hij zijn zoon op, om hier krachtig voor te strijden. De buurtschap waar hij geboren en opgegroeid was, woog hem zwaar op zijn ziel. Het spreken van mijn vader was wat scherp geweest, om zijn zoon aan te sporen dat hij voor prediking in de Groenendijk zou werken, voor een jaarlijks huisbezoek, de jeugd te zoeken en te leiden, niet af te laten deze op liefelijke wijze te vermanen en niet af te laten de zieken en de ouden van dagen veel te bezoeken en de instellingen der oude voorvaderen op waardige wijze te bewaren en hiervoor te waken.

Toen zijn zoon C. D. Heuvelman heenging en de stoep opging, schoof hij een raampje open en zei: "Je bent er toch niet boos om, mijn jongen, dat ik zo gesproken heb?" Waarop deze zeide: "Neen hoor, vader."

Waarop hij zijn zoon toeriep: "Nu, denk dan om de Groenendijk en de Schans!"

Dit zijn de laatste woorden die ouderling C. D. Heuvelman van hem heeft ontvangen. Deze had dan ook een diepe indruk, dat hij afscheid van zijn vader had wezen nemen, en ging schreiend heen.

Zo werd het maandag 26 november, de laatste dag van zijn leven. Hij is die dag bijzonder opgewekt en blijde geweest. Hij heeft die dag meermalen gezegd dat hij zo heerlijk hoorde zingen (let wel: horen zingen). Ook zei hij: "Ik had altijd gaarne een orgel gehad (waar mijn moeder tegen was) doch ik heb er nooit zo naar verlangd als op deze dag. Mijn stem schiet te kort om God te loven.

In de namiddag ging hij gewoonlijk in een tentje zitten, dat hij had laten maken. Om drie uur kwam er een zoon van hem bij hem. Hij zei: "Ik ben nu los van alles; ik heb niets meer wat mij aan de aarde bindt, nu kon je vader wel eens gauw weg wezen."

Dit gezegd hebbende kwam ook zijn oudste zoon binnen, waarop de eerst aanwezige zoon zei: "Vader spreekt, alsof hij er niet lang meer zal zijn, doch laat ons hopen van wel; we hebben altijd zo goed en aangenaam en vredig met elkaar geleefd."

Daarop heeft hij ongeveer drie uren achtereen gesproken over de grote voorrechten, die God hem in zijn kinderen had geschonken. Doch op het laatst meer sprekende over de armen, droeg hij dezen aan zijn oudste zoon op. Een bijzonder gevoel ging ons door de leden. Toen ging hij in huis en heeft nog goed gegeten en koffie gedronken. Voor de derde maal die dag moest worden gelezen Psalm 112, berijmd. De Psalm, waar zijn weg in lag. Men maakte aanmerking dat die Psalm reeds tweemaal die dag was gelezen, maar hij zei: "Doe het voor de derde maal." Hij nam toen afscheid van zijn oudste zoon, waarop deze heenging.

Om ongeveer 7 uur zei hij, dat hij een groot heerlijk hemels gezang hoorde zingen. Hij nam zijn pet af en zat als iemand die eerbiedig zit te luisteren. Even later ging hij in een leuningstoel zitten. Niemand had ook maar enige gedachte aan zijn sterven. Maar

op een wonderlijke wijze zei een zoon tegen hem: "Vader, ik geloof dat gij gaat sterven."

Hij zei: "Het is goed, mijn jongen, ik ben bereid; zo de Heere het doet is goed."

Hij stak zijn handen uit naar zijn zoon en deze nam zijn hand en zei weer: "Vader, gij gaat sterven."

Weer zei hij: "Het is goed, zo de Heere het doet, is goed; ik ben bereid."

Daarop zei hij met verheffing van stem: "*Zijn doen is majesteit en aanbiddelijke heerlijkheid. Amen!*"

Het was ruim acht uur en het huis is volgestroomd met mensen, en pas om half elf ging zijn ziel, zonder enige doodsstrijd, zittende op zijn stoel, naar de eeuwige heerlijkheid, naar die plaats vanwaar hij het hemelse gezang reeds had gehoord.

Ziedaar de geschiedenis geschetst van een Godzalige, die nog veel zal spreken nadat hij gestorven is.

Het zal zeker met veel gebrek geschreven zijn, doch mocht de Heere het nog zegenen om Zijns zelfs wille. Dat zij zo.

De begrafenis was als een feest voor Gods volk. Dertien rijtuigen en twee auto's volgden de lijkwagen, waarachter ruim tweehonderd mannen en vrouwen uit verschillende delen van ons land en uit de gemeente.

Zijn begrafenis is even vredig geweest als zijn leven. Daar waren mensen bij, die behoorden tot verschillende kerkgenootschappen en gezelschappen; maar de Heere was in het midden en alles is zeer vreedzaam verlopen.

Wat de bladen over hem schreven na zijn sterven en na de begrafenis.

In de Schoonhovensche Courant stond het volgende te lezen:

Ouderkerk aan den IJssel - H. Heuvelman, Czn. -

In den ouderdom van ruim 70 jaren overleed alhier de heer H. Heuvelman Czn., een man uit het volk, maar van grote invloed in de gemeente. Met ongewone ernst en overtuiging streed hij voor het christelijk beginsel. Voor 30 jaren kwam, niet het minst door zijn krachtig optreden, de vereniging tot Stichting en Instandhouding van scholen met Bijbel en de A. R. kiesvereniging: 'Nederland en Oranje' tot 'stand; welker bloei hij hielp bevorderen door woord en daad. Nog in de laatste dagen zijns levens maande hij zijn zonen aan om vast te houden en voort te bouwen. Zijn gedachtenis zal onder ons in ere voortleven.

Het volgende stond te lezen in het dagblad: 'De Rotterdammer'

2 December 1917. Begrafenis H. Heuvelman Czn.

Het was Vrijdagmiddag ongewoon druk langs onzen stillen IJsseldijk. Enige honderden mensen stonden bij het kerkhof te wachten op de grote stoet, 15 rijtuigen en ongeveer 200 personen, die het stoffelijk overschot van H. Heuvelman Czn, grafwaarts geleidden. Vrienden van heinde en verre waren tegenwoordig. Geen wonder, Heuvelman behoorde tot degenen die getuigen mochten: Ik Uw knecht, vrees den Heere van mijn jonkheid af. En die vreze Gods dreef hem 60 jaren tot getuigen; (Heuvelman werd ruim 70 jaren) te getuigen door woord, te getuigen door daad. Heuvelman leefde in een gemeente waar Liberaal - moderneren de macht in handen

hadden. Door zijn medewerking werd later een tweede 'School met den Bijbel opgericht.' Op zijn verzoek werd in 1887 de A. R. kiesvereniging 'Nederland en Oranje' opgericht. *Heuvelman is een socialist*, zei een steenfabrikant, *die goed vloeken kon*; maar onze mensen voelden dat hij een Christen was.

Het beginsel dat Heuvelman lief had, triomfeerde; dat voelde onze gemeente; waardoor de stille hulde en waardering bij zijn begrafenis. Op het graf werd gesproken door Ds. G. van Montfrans, alhier en den heer Pluygers uit Utrecht. Plechtig klonk het:

Maar 't vrome volk in U verheugd.

Daar stonden om het graf **4 zonen**. Hun vader ging heen. Maar hij liet hen de roeping na om voort te bouwen. De gemeente Ouderkerk aan den IJssel heeft God te danken voor hetgeen hun vader had mogen betekenen.

NASCHRIFT 1.

Onze zeer geliefde moeder leefde nog ruim 11 jaren na de dood van vader. Zij was zeer bevreesd om te sterven. Mijn vader had hoop voor haar, als zijnde een stille in den lande. En vader hoopte, naar mate de dood zou naderen, de Heere haar vrijmoediger zou maken. Wijlen de Heer C. Bosman uit Rotterdam bezocht haar bijna wekelijks en zeide eens, bij haar vandaan komend: *ik heb zulk een genoeg van uw moeder gehad; nu mag ik werkelijk geloven dat zij er nog een van Gods volk wezen mag.*

De laatsten nacht hadden 2 broeders bij haar gewaakt en werd schrijver dezes des morgens om 3 uur gewekt. Hij kwam bij moeder en zeide: "Moeder zou het nu sterven worden? Zij geloofde: Ja !

Moeder, zei de zoon, ik ontroerde hevig toen er geklopt werd, ik beefde over mijn gehele lichaam. Doch, zei hij verder, moeder, er kwam zo met kracht in mij: "Ulieder hart worde niet ontroerd, in het huis Mijns Vaders zijn vele woningen." Moeder, zei de zoon, zouden wij mogen geloven dat er ook voor u een woning bij is ?

Zij zei: Ja, maar daar moet genade voor zijn.

Moeder, zei de zoon, die grond ligt niet in onszelven.

Neen, zei zij, van ons niets.

Moeder zei de zoon, mogen wij geloven, dat u hoop heeft?

Na enig aarzelen zei zij: Ja!

In de namiddag stierf zij nog onverwacht en riep aan haar zoon Harmen. En haar hand op haar borst leggend, zei zij „*Vrede, vrede*”.

Moeder, zeide Harmen, mogen wij niet geloven dat het vrede met God is, bij u van binnen?

Zij zei: Vrede, vrede! En zo stierf zij in het bijzijn van haar kinderen.

Op haar graf werd gesproken door C. Bosman uit Rotterdam; Ds. P. Honkoop van Den Haag; de heer A. de Redelijkheid, alhier. Deze liet zingen op haar graf:

'd Eenvoudigen wil God steeds gadeslaan;

'k Was uitgeteerd, maar Gij zag op mij neder.

Keer mijne ziel, tot uwe ruste weder.

En terwijl de heer De Redelijkheid zijn armen zegenend over het graf hield, werd de laatste regel gezongen:

Gij zijt verlost, God heeft u welgedaan.

Alle sprekers waren die dag zeer ruim gesteld; en is deze begrafenis ook nog een aangename dag voor Gods volk geweest.

NASCHRIFT 2

Aangezien **mijn geliefde broeder Cornelis Dirk** zijn beschrijving over onze geliefde vader, door zijn jong sterven, niet heeft afgewerkt is dit door een andere zoon verder afgemaakt.

Doch acht ik het ook niet ongepast een klein naschrift over hem te schrijven, daar hij de inleiding, schreef, enz. En eer hij het had afgewerkt is gestorven aan de kanker.

Mijn geliefde broeder Cornelis Dirk had een zeer zachtmoedig en lijdzaam karakter en wilde als het ware met alle mensen in vrede leven, waardoor hij zeer toegevend was, ook tegenover personen die zijn beginsel van huis uit vijandig waren. Ook op godsdienstig terrein, waar hij veel geijverd heeft, was hij toegeeflijk tegenover oppervlakkig godsdienstige mensen. Hij was de zuivere waarheid toegedaan en hoorde ook het liefst bevindelijke prediking. Maar hij wilde ook dat alle mensen luisterden, als bovenstaande prediking er niet was, naar oppervlakkige prediking. De Heere heeft hem voor zijn heengaan, krachtig aangegrepen en schuldenaar gemaakt voor God. En dat in enkele dagen; waar velen getuige van geweest zijn

Toen hij geloofde aan zijn spoedig sterven, kwam hij in grote benauwdheid, niets te hebben om God te ontmoeten. Ontzaggelijk was zijn benauwdheid. Hij kwam de dood te schrijven op al zijn goede werken en waarschuwde vooral, dat er op zijn graf niet gunstig over hem zou worden gesproken. En hij werd beangst en bezwaard om God te ontmoeten zonder Borg voor zijn ziel. Doch de Heere heeft Zich niet onbetuigd gelaten op zijn ziek- en sterfbed. Toen hij zonder hoop en moed lag, en alle hoop had opgegeven niets anders kon zien dan eeuwig verloren te gaan, heeft de Heere tot zijn ziel gesproken ven vrede en vergeving. Zodat hij in de nacht voordat hij voor de tweede maal naar het ziekenhuis ging, tot ruimte is gekomen en zijn huisgenoten toen moesten zingen:

Laat al de stromen vrolijk zingen.

Onze broeder Harmen bezocht hem 's morgens, om 8 uur, voor hij, zoals gewoonlijk, naar Rotterdam ging. Nu was hij verheugd Harmen alles te kunnen vertellen wat zijn ziel had medegemaakt. Hij zeide dat hij de Heere Jezus voor hem hoorde bidden bij de Vader.

Ook bezocht hem de heer De Redelijkheid die morgen. Hij was verlangend hem dit grote Godswerk te vertellen.

Zo is dan onze broeder Cornelis, nadat hij 's 'vrijdags was geopereerd, zondagsavonds 7 mei 1933 gestorven. Zijn heengaan was vrede. Nadat bij de verpleegsters allen had bedankt, ging hij stil liggen en zei, zijn armen uitstrekking: *De Heere is met mij!* En toen was hij heengegaan. *Zalig zijn de doden, die in den Heere sterven!*

Op zijn graf werd gesproken met een kort waarderend woord, door ouderling F. Goudriaan. De heer De Redelijkheid sprak, hoe het oude, volk hoopte dat God wat in hem gelegd had en hoe de Heere het nu bij het einde van zijn leven was komen

vervullen en bevestigen. En sprak hij er zijn blijdschap over uit, dat hij nu ook nog door het oude volk van God begraven werd.

Daarna sprak zijn zwager, de heer Huib de Hek, van Giessendam, die in zijn leven niet vlak met hem had gelegen. Hij zeide op het graf: *Nu ik veel van hem ging houden, nam de Heere hem weg. De Heere had jong wat in mijn zwager gelegd, maar ach het sloop. Maar nu heeft de Heere hem voor zijn dood wakker geroepen.* Hij legde dit verder uit. Hij zei: *Zo zeker als zijn lijk hier in de kist ligt, zo zeker ben ik er van dat zijn ziel in de hemel is.* En zo is onze geliefde broeder Cornelis Dirk onder zeer grote belangstelling ter aarde besteld. Hij spreekt ook nog nadat hij gestorven is.

NASCHRIFT 3

Ook staan wij tot slot even stil bij onze zeer geliefde oudste broeder Harmen.

Toen onze geliefde broeder Cornelis Dirk gestorven was en hij in het gezin was geweest bij de weduwe, zei hij tegen zijn vrouw, dat er in hem met kracht was gekomen: Zie "hij gaat u voor naar Galilea, aldaar zult gij hem zien. Dit vertelde hij tegen zijn vrouw en zei:

Nu zult gij eens zien, hoe spoedig ik hem volgen zal.

Doch hij verbood zijn vrouw strengelijk dit niemand te zeggen. Hoewel hij dit meermalen tegen zijn vrouw heeft herhaald en altijd verbood dit aan anderen te zeggen, zo is hij plotseling op zaterdagmorgen 9 Maart 1935 gestorven.

Op merkkelijk is, dat een broeder van hem juist drie weken voor zijn dood heeft gezegd, dat hij er mee liep dat zijn broeder Harmen zou worden weggenomen.

De belangstelling bij de begrafenis was enorm.

Zes sprekers hebben op zijn graf het woord gevoerd. De laatste spreker, de heer De Redelijkheid van hier, zei, *hoe hij zijn vader had beloofd voor de armen te zullen zorgen, die zijn vader achterliet.*

Nu, zei de heer De Redelijkheid, *we kunnen zeggen dat hij die belofte aan zijn vader gedaan, rijkelijk heeft vervuld.*

Ten teken van rouw was de Gemeentelijke slachtplaats te Rotterdam van 's morgens 10 uur tot namiddag 3 uur gesloten.

Zo zijn al onze genoemde geliefden verloren maar niet vergeten! En zien wij bevestigd:

Want wij hebben hier geen blijvende stad!

NAGELATEN GESCHRIFT VAN
CORNELIS HEUVELMAN

geboren 8 december 1887

overleden 9 maart 1963 te Stolwijk

door hemzelf beschreven

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2020

STAMVADER

1. Johann Heinrich (Hendrik) **Heuvelman (Hövemann)** (Hofeman) en **Neeltje** Heuvelman (Hövemann) (Hofeman) (geboren van der Klist).
Johann is geboren op 28 november 1767, in Wedehorn, Duitsland. Overl. 1851.
Neeltje is geboren op 15 maart 1789, in Barwoutswaarder. Overl. 1849.

2. Cornelis Heuvelman, 1824 - 1901

Cornelis Heuvelman is geboren 1824 en overl. 1901
Zoon van **Johann Heinrich** (Hendrik) **Heuvelman (Hövemann)** (Hofeman) en **Neeltje** Heuvelman (Hövemann) (Hofeman) (geboren van der Klis).

Cornelis trouwde met **Johanna Trouwborst (22 jaar)**; geboren op 14 juni 1826, in Oudekerk A/D IJssel. Overleden 1900.

Cornelis had 8 broers of zussen: Adrianus (Janus) Heuvelman, Hendrik Heuvelman en 6 andere broers of zussen.

Zij hadden **15 kinderen**: Hendrik Heuvelman, Anna (Johanna) Speksnijder (geboren Heuvelman (Hövemann)) en 13 andere kinderen.

Cornelis hertrouwde met **Aafje Goudriaan** dochter van Willem Goudriaan, op 30 april 1879, op 54 jarige leeftijd. Aafje is geboren op 16 december 1817, in Ouderkerk aan den IJssel, Nederland.

3. Cornelis Heuvelman Sr. geboren op 30 oktober 1858, in Ouderkerk aan den IJssel, Zuid-Holland. (Bijgenaamd **de Zandkoning**). Overl. 29 jul 1937.

Hij trouwde met **Jansje Terlouw**, geboren op 25 oktober 1860, in Ouderkerk aan den IJssel, Zuid-Holland, Netherlands. Overl. 1929.

Cornelis had 7 broers of zussen: o.a. Marinus Heuvelman, Johanna Oosterwijk (geboren Heuvelman) en 5 andere broers of zussen.

Jansje Terlouw was een dochter van Teunis Terlouw, geb. 1811- overl. 1889 en Maria van der Graaf; 1814-1889

De zandkoning

Zijn zoon:

4. Cornelis Heuvelman Jr, 1887 - 1968. Schrijver van deze levensschets

Cornelis Heuvelman is geboren op 8 dec. 1887 te Rotterdam

Hij had 6 broers en 3 zusters; blz. 23; en een oom **Hendrik Terlouw**, blz. 27

Trouwde met **Geertrui Speksnijder** in 1909, op 21 jarige leeftijd

Geertrui is geboren op 24 juli 1887, in Ouderkerk aan den IJssel, Zuid-Holland.

Zij hadden 4 zonen: Jan Heuvelman en 3 andere kinderen.

Cornelis is overleden 1968, op 80 jarige leeftijd.
Hij is begraven in Krimpen aan den IJssel. (In levensschets staat Stolwijk)

5. Cornelis Heuvelman, 1910 - 1988 op 77 jarige leeftijd.

Cornelis Heuvelman is geboren 1910

Zoon van **Cornelis Heuvelman Jr, 1887 - 1968**

en moeder Geertrui Heuvelman (geboren **Speksnijder**).

Cornelis had een zus: Magdalena Heuvelman.

Cornelis trouwde met **Adriana Droog**, 1930, op 20 jarige leeftijd.

Adriana is geboren op 29 april 1909, in Ouderkerk aan den IJssel, Nederland.

Zij hadden o.a. een dochter:

Lenie Heuvelman.

NAGELATEN GESCHRIFT VAN

**CORNELIS HEUVELMAN geboren 8 december 1887
overleden 9 maart 1963 te Stolwijk**

Aan mijn geliefde kinderen.

VOORWOORD

Een kort voorwoord aan dit beknopt verhaal van mijn leven, beschreven in alle eenvoudigheid. Het is niet mijn begeerte geweest om deze aantekeningen door hooggeplaatste personen of leraars te laten opsieren, maar dat u mijn zwakheid en onkunde in dit geschrift uitkomende, dragen moge. Dit is de wens van uw vader.

"Ik dank U, Vader, Heere des hemels en der aarde; dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve den kinderkens geopenbaard; ja, Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U." Lukas 10: 21.

"Want gij ziet uw roeping, broeders, dat gij niet vele wijzen zijt naar het vlees, niet vele machtigen, niet vele edelen. Maar het dwaze der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij de wijzen beschamen zou; en het zwakke der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij het sterke zou beschamen, en het onedele der wereld, en het verachte heeft God uitverkoren, en hetgeen niet is, opdat Hij hetgeen iets is, te niet zou maken; opdat geen vlees zou roemen voor Hem."

1 Cor. 1:26 t/m 28.

"Want u komt de belofte toe en uwe kinderen. en allen die daar verre zijn; zovelen als er de Heere Uw God toe roepen zal."

Evenmin als het lichaam kan blijven bestaan zonder ziel, evenmin kan de ziel bestaan zonder belofte. Evenals het lichaam elke dag brood tot voedsel nodig heeft, evenzo kan de bezwijkende ziel nooit tegenstaan gevoed te worden met of op de belofte.

Om deze reden heb ik dit geschreven; wier hart op de rechte wijze geraakt zijn door de trekkende eeuwige zondaarsliefde. "Och, of gij ook bekendet, ook nog in dezen uw dag, hetgeen tot uw vrede dient!" Luk. 19:42

"Maar vermaant elkander te allen dage, zolang als het heden genaamd wordt, opdat niet iemand uit u verhard worde door de verleiding der zonde." Hebr. 3:13.

"Zo Hij vertoefd, verbeidt Hem, want Hij zal gewisselijk komen en niet achterblijven."

Ziedaar het wachtwoord des Heeren voor alle dienstknechten en dienstmaagden des Heeren om alleen te steunen op de belofte Gods die in Christus Jezus, ja en amen zijn. Dit is voor het vlees onmogelijk. Het vlees kan slechts verbeiden wanneer het ziet. Het wacht nooit, maar helpt zichzelf.

Wanneer uitwendige rampen of bezwaarnissen het kind van God als een dorsvloer overstelpen, dan beproeft het vlees allerlei middelen, geoorloofd of niet geoorloofd totdat alle middelen zijn uitgeput en het arme gejaagde zieleschepsel schreeuwend als een hert naar de waterstromen in de armen van zijn Bondsgod valt en daar leert verstaan wat de Heere zegt door de mond van Zijn knecht Jesaja "Zal een bijl zich beroemen tegen dien, die daarmede houdt? Zal een zaag pochen tegen dien, die ze

trekt? Alsof een staf bewoog degenen, die hem opheffen? Als men een stok opheft, is het geen hout?." Jes. 10:15.

Maar, zo vraagt men, zijn dan in zulke omstandigheden alle middelen geoorloofd en moet de mens dan volstrekt niets doen en maar lijdelijk wachten? Wij antwoorden: De mens heeft in zulke omstandigheden niets te doen dan te verbeiden. Hoort des Heeren woord: "In stilheid en vertrouwen zal ulieder sterkte zijn", en wederom: "Wacht op den Heere, Hij zal ulieder hart versterken."

Gods arme volk moet wel eens lang, ja, vaak langer dan tien dagen, ja, hun gehele leven wachten, totdat de Heere bij de dood de belofte waarmaakt.

Maar tegen dat wachten en verbeiden nu is de mens zijn gehele leven in opstand. Het vlees begeert tegen de geest en die beiden zullen het nooit eens worden. En dat verdoemelijk vlees zal net zo lang woelen en vooruit willen, totdat het ten enenmale voorgoed is ten ondergebracht. Maar "ja-maars" houden nooit op, want deze zijn weelderige takken van de vleesboom.

Nu dan, welke "maar" komt ons wederom tegen? Maar als ik dan slechts te wachten heb en niets te doen, dan moet ik ook van alle middelen afzien; dan behoeft de landman niet te zaaïen en de schipper de zeilen niet op te halen en..... houd op; dat is niet het wachten en verbeiden dat de Heere leert. Dat is hetgeen salomo zegt: "Een weinig slapen; een weinig sluimeren, een weinig handvouwen, wanneer het beeld van de luiaard bezwijkt. Neen, gans anders is de weg. Er staat: "Doe al wat uw hand vindt om te doen met al uw macht; maar strijd tegen elkander."

Niet doen en toch alles doen, dat is het grote geheim dat God zijn kinderen leert. Hij die in Christus Jezus is, behoort alles te doen. "Werkt uws zelfs zaligheid met vrez en beven."

Geliefde kinderen: De Heere heeft mijn ziel wel eens verkwikt met een belofte: "Maar die in Christus is, is een nieuw schepsel." En daar sta ik buiten. Alles wat ik vermeldt, is te kort en te smal om God te ontmoeten. Maar van hetgeen ik beschreef heb ik iets mogen leren kennen, n.l. hoe God mijn zonde en ellende bekend maakte, dat ik tegen de hoogste Majesteit gezondigd heb.

U weet allen dat mijn leven nooit helder geweest is. Ik heb veel zoete tranen moeten bewenen in de trekkende liefde, maar ook bittere tranen vanwege mijn zonde en afdwalingen.

Och, dat de Heere de donkere nevels mocht opklaren aan deze zijde van het graf eer het besluit bare. Dat de Heere het gebrekvolle nog met Zijn zegen achtervolgen mocht; het geschrevene mocht zegenen en heiligen aan mijn en uw arme ziele.

Mijn jaren zijn al in de 60 geklommen. Gods Woord getuigt er van: "Het graf zal ulieder gedaante verslijten, elk uit zijne woning." Zo zal ook straks mijn koud gebeente in het graf liggen. En in het graf is geen bezinning meer nog wetensap.

*Want in het 'stille graf zingt niemand 's Heeren lof;
Daar 't zielloos lijf gedompeld in het stof;
kan Hem geen glorie geven.*

Totdat de bazuin des Archangels blazen zal: "Staat op uit de doden en komt ten oordeel. Dan zullen de vrijgekochten des Heeren met gejuich wederkeren. Treuring en zuchten zullen wegvlieden, maar de goddelozen zullen roepen: "Bergen valt op ons en heuvelen bedekt ons voor het aangezicht des Heeren." De dood zoeken en niet vinden. Zo hoop ik, dat dit niet te dien dage tegen mijn arme kroost zal getuigen tot een reuk des doods ten dode, maar dat de Heere het zegenen en heiligen en toepassen mocht

aan onze arme zielen en dat het einde moge strekken tot Zijn eer en tot een reuk des levens ten leven.

Op een avond kwam mij onder het lezen van Gods dierbaar Woord zo onder de aandacht Jesaja 30:15: "Want alzo zegt de Heere Heere, de Heilige Israëls: Door wederkering en rust zoudt gijlieden behouden worden, in stilheid en vertrouwen zou uw sterkte zijn; doch gij hebt niet gewild." En vers 19: "Want het volk zal in sion wonen, te Jeruzalem; gij zult ganselijk niet wenen; gewisselijk zal Hij u genadig zijn op de stem uws geroeps; zo haast Hij die horen zal, zal Hij u antwoorden."

Hierdoor kreeg ik de begeerte om een weinig van mijn levensloop te melden.

Mocht het zijn met de hulp des Heeren en de goedkeuring des Heeren er over geschonken moge worden en het nog dienen en strekken moge voor de een of ander; voor mijn arme kroost tot boete en berouw om toch de Heere te zoeken op weg en op reis naar de eeuwigheid.

Het is me menig keer voor de aandacht gekomen, doch ik durfde het niet aan, omdat de mens er zelf zo gauw tussen zit en tenslotte dat mijn arme ziel geen Borg heeft leren kennen voor mijn schuld. De zonde staat nog open, dus alles wat ik vermelden zal, is te kort voor de eeuwigheid om God te ontmoeten.

Maar och, dat de Heere er nog een zegen aan zou willen laten, is mijn hope.

*Kinderen, wij staan aan de oever van de levenszee,
neem dan nu het volgende mee
Als kompas het woord des Heeren.
Wil als stuurman Hem begeren,
die de Zoon des Vaders is.
Geesteslicht en wind vervult de zeilen.
Wil toch niet langer verwijlen,
licht het anker uwer hoop.
Wil niet vertragen uwe loop.
Hef de kruisvlag hoog in top,
en richt daar uw blikken op.
Wilt gij dat op deze wijze,
dan vaart ge wel op de reis.*

Uw vader C. Heuvelman.

IK WAS OMTRENT **acht jaren** oud, toen ik bij mijn ouders op de zolder sliep en ik midden in de nacht ontwaakte en zeer verschrikte dat de hemel zich zette tot het laatste gericht. De wolken trokken zich samen en ik zag de Heere in Zijn majesteit en heerlijkheid op de wolken des hemels te voorschijn komen.

En ik zag dat er een licht op de aarde viel en dat er een scheiding was ter rechteren ter linker hand en ik hoorde de stem des Archangels: *Staat op gij doden en komt ten oordeel*. De graven werden geopend en ik zag de doden opstaan, klein en groot, om het laatste gericht te ontvangen.

O, kinderen, die scheiding aan de rechter- en de linkerhand was groot. Aan de rechterhand kwamen ze lachende op met uitgestrekte armen de Heere tegemoet. "Komt in gij gezegende des Vaders en beërfht het Koninkrijk dat voor U weggelegd is van voor de grondlegging der wereld".

Maar aan de linkerzijde verwrongen aangezichten en die riepen: *Bergen valt op mij en heuvelen bedekt mij voor het aanschijn des Heeren*. De dood zoeken en niet te kunnen vinden. O, kinderen, dat zullen we straks allen beleven als de Koning van hemel en aarde komen zal om de aarde te zuiveren.

Ik was zo ontroerd, dat ik mijn knieën boog en bad: "O, Heere, als U mijn leven spaart, zal ik U alle dagen zoeken om bekeerd te worden."

Maar och, ik was er niet achter dat de wereld ook aan deze zijde des grafs voor mij vergaan moest en er schoot niets anders over dan een benauwde consciëntie. Als het onweerde dacht ik: Nu zal het gebeuren; de wereld zal vergaan.

De jaren gingen door. Ik werd **16 jaar**, toen mijn vader in het Oude Testament las: Die op Gods dag hout sprokkelt werd buiten de poort geleid en gestenigd. Ik had al wat kwaad en zonde gedaan, maar merkte niet op dat ik zelf buiten de poort gestenigd moest worden.

Ik was 17 jaar, toen ik met mijn kameraden in Rotterdam lag en op zondag. Ze wilden een café ingaan, doch ik durfde niet mee te gaan. Ik werd geweldig van de Moabs bespot, dat ik geen geld had en dat ik te vroom was.

Na enkele malen bespot te zijn, werd ik aangesproken van binnen: als je verloren gaat bent u niet alleen; dan gaan de anderen ook verloren. En ik ging mee. Ik had een glas bier in de hand en de kastelein vroeg wat me scheelde. Ik zei niets, maar dacht veel.

Dat de aarde zich niet opende en dat ik levendig ter hel zou varen, was mij een wonder.

Ik vroeg de Heere: of ik een vrouw mocht krijgen. Ik dacht: dan ben ik van die zondige kameraden af, en ik deed een keuze om voor de Heere te leven.

Op mijn 18e jaar kreeg ik kennis aan jullie moeder. Daar ging ik maandag na Pinksteren mee naar Scheveningen. Het ging er lustig naar toe.

's Avonds wilde ik terug, maar mijn maats gingen naar de schouwburg. Ik ging tegen mijn zin mee. Daar was ik nog nooit geweest.

Daar gekomen, ging het aan. Het toneel werd geopend en er kwamen twee wielrijders op het toneel en reden zo hard met een buks in de hand en schoten telkens midden in de schijf. Ik kon het niet begrijpen, dat zoiets kon. Toen ik het niet begreep kreeg ik te zien dat de Heere Zijn boog spant en de zondaar in het hart komt te treffen en neer doet vallen. Ik riep: *Geertruida, laten we er uitgaan. Het is de plaats des afgronds en des eeuwigen verderfs*.

Maar de slaande hand doet wel opmerken maar niet stilstaan.

Op een andere zondag werd uitgenodigd om met een schippersknecht mee te gaan naar de stad.

Ik ging mede tegen mijn zin en ik had geen wapens genoeg om te zeggen: "Het is Gods dag". O, die zonde.

In een danssalon gekomen zijnde sloeg de trom en de muziek zo geweldig in de oren, dat mijn lichaam beefde. Ik dacht met Korach Dathan en Abiram levendig ter helle te varen.

Maar al mijn goede voornemens vielen weer in duigen en ik bad de Heere of ik een vrouw mocht krijgen. Ik dacht als ik getrouwd was de zonde wat te laten.

Huwelijk

Op mijn 21e jaar ging ik trouwen. Ik beloofde de Heere allerlei beloften, maar wat viel dat tegen. Toen we naar bed gingen dacht ik: "Als jij je knieën maar buigt, want ik durf het niet te zeggen". Och, we hadden de zegen al verloren door de zonde, omdat we een gedwongen huwelijk moesten aangaan.

Ik liep vóór in het schip en boog daar alleen mijn knieën en dan weer op het bed alleen. Maar op zekere dag vraagt mijn vrouw: "Wat doe je daar?" Ik begon te wenen en zeide: Ik kan zo maar niet aan het werk gaan zonder de Heere te vragen en te erkennen dat Hij ons nog draagt en spaart en Hem vragende of Hij onze voortocht en achterhoede wil zijn, maar bovenal of we nog bekeerd mogen werden".

Mijn vrouw zei: "Als jij het doet, doe ik het ook." Ik schaamde me weg. Ik weet nog dat ik 's zondags om 7 uur naar haar toe ging en dat ik een gezelschap van Gods volk passeerde en daar hoorde ik zingen:

*Zij zullen als op Mozes' bee,
wanneer uw pad loopt door de zee,
geen golven overstromen.*

Mijn ziel weende Ik dacht: "Wat is dat volk gelukkig en ik ongelukkig". Ik weet dat ik de zonde doe en dat de Heere mij zeker straffen zal.

Ik moest op zekere nacht om 1 uur varen met getij met ons zeilschip. Ik keek om 1 uur naar boven, maar het stormde zo hard dat we niet konden varen en terwijl ik de hemel zag, getuigde deze tegen mij en vielen deze woorden met kracht in mijn hart: "Zijn gezegenden zullen het aardrijk beërven, maar de goddelozen zullen uitgeroeid worden".

Ik ging van benauwdheid naar bed toe en zag het geluk van het door Gods gezegend volk, maar ook het eeuwig wee van de goddelozen. Ik las oude schrijvers en de Bijbel om mijn geweten wat te stillen. God wat en de Mammon wat. Maar we kunnen God niet dienen en de wereld. Maar geen overwicht te hebben. En ik ging weer door.

Op 19 maart werd ons eerste kind geboren. Mijn vrouw in arbeid zijnde, lagen we voor anker te Herwijnen op de rivier. Ik moest om de dokter 's nachts om 4 uur aan de wal, uitziende en biddende om de bijstand des Heeren, want de mens leeft maar door. Maar als het nood wordt, ook voor de tijd, is er geen andere uitvlucht als tot God te gaan. Alles verliep goed, maar ik schaamde me dat de nood weer gauw wegzakte.

Och, kinderen, dan wordt men gewaar dat er bij de mens geen aanbidding en dankzegging meer is overgebleven.

Het kind groeide op maar moest nog gedoopt worden. Ik zag er tegen op om voor God en de gemeente die vraag te beantwoorden. Ik kon geen ja of neen zeggen, maar mijn vrouw hield aan. We namen paard en wagen en reden 's zondags (een uur lopen) naar het dorp. Ik betaalde f, 2.50 aan opa voor het gebruik van de wagen.

Het kind werd gedoopt en er werd gezongen Psalm 103 vers 2:

*Looft Hem, die u al wat gij hebt misdreven,
hoeveel het zij, genadig wil vergeven,-
uw krankheên kent en liefderijk geneest;
die van 't verderf uw leven wil verschonen,
met goedheid en barmhartigheên u kronen,
die in den nood uw Redder is geweest.*

Ik schaamde mij weg voor het hoge Wezen en riep in mijzelf: "Wat zal dat volk toch eeuwig gelukkig zijn die dat leren kennen in een belevende daad voor hun arme ziel.

We reden naar huis terug. Even buiten het dorp viel met kracht in mijn ziel "Gij zult os noch ezel op de dag des Sabbaths losmaken". Ik riep: "O, vrouw, dat is eeuwig kwijt'.

Ik hield me goed vast want ik dacht ieder ogenblik met wagen en paard en wij met z'n allen als Farao te verdrinken in de IJssel. Maar de Heere deed niet naar onze zonde en naar onze ongerechtigheden. We kwamen behouden thuis.

Mijn vrouw was erg blij en de fles kwam op tafel. Mijn schoonvader en mijn schoonmoeder dronken een glaasje. Ik was erg benauwd en wilde niets nemen. Zo'n dure eed afgelegd te hebben en dan met een fles te beginnen, dat ging niet.

Maar ik ging weer door.

We kregen meer kinderen en op zekere dag zag ik mijn vrouw met 3 kinderen in de kajuit zitten. De schuld kwam op mij aan. Mijn ouders verlaten en een vrouw gekozen en drie vruchten van mijn eigen akker. Die hadden ook een ziel dragende voor de eeuwigheid geschapen en dat God die van mijn hand zou eisen en of wij wel ooit een vader of moeder geweest zijn. Ik weende. Ik riep "Neen, Heere, alles in de zonde doorgebracht". Toen werd het niet de kinderen, maar mijn schuld, biddende of de Heere mijn arme kroost nog wilde bekeren en nog altijd opdragende aan de troon Zijner genade.

Ik zag dat ik alles te kort kwam om vader van een huisgezin te zijn. Ik kon of durfde geen gebedje voor het eten te doen in het bijzijn van vrouw en kinderen. Ik weet nog dat in die dagen mijn hart 's avonds op bed liggende, zeer deed van "och" en "och roepen of de Heere mijn mond eens kwam te openen, het harde hart te verbreken en of de Heere mij nog eens bidden mocht leren.

En o, kinderen, het was mijn beste tijd, toen ik het niet kon. Mijn hart schreeuwde tot God.

Op zekere dag lagen we 's zondags te Vuuren op stroom ten anker. Het was' Gods lieve dag. Ik weet, dat ik 's morgens om 9 uur wakker werd. De zon scheen door de lichtkant heen in mijn aangezicht.

Ik sloeg mijn ogen op in de liefelijke zonnestrallen en de Heere toonde mij dat ik als een os voor de bijl op die dierbare Sabbatdag op de rand van een afgrond lag te slapen. Ik beefde van het hoofd tot de voetzool toe. Ik ging er uit en schoof het luik open en keek buiten in het luchtruim. Ik wist niet waar ik was. Ik zag Gods hand in het scheppingswerk. De Heere had hemel en aarde geschapen en alles was zeer goed. De grasscheuten aan de wal en de vogelen in het luchtruim, alles prees zijn maker en Schepper. De zon stond als een baken aan de hemel, ging voor mij op en staarde mij aan; en de wet der eisende gerechtigheid staarde van de hemel tot de aarde mij aan. Ik zag dat ik al de geboden Gods overtreden had. Ik zag dat de Heere de mens geschapen

had naar Zijn evenbeeld in alle kennis, gerechtigheid en heiligheid en alles was om onze Schepper te loven en te prijzen. En we kenden de Heere aan de wind des daags. En toen zag ik dat ik verloren en aan al Gods geboden schuldig lag. En daar vielen deze woorden in mijn hart: "Hij doet zijn zon opgaan over bozen en goeden en regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen".

Ik zag mij staan als een klomp vol zonde en ongerechtigheden en 26 jaar tegen een goeddoend God gezondigd te hebben. De zonde viel als zonde open. Ik riep uit: "Och Heere, mocht die Zon der gerechtigheid nog eens voor mijn arme ziel opgaan" Ik hoorde deze woorden: "Ik schep een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, alwaar de gerechtigheid woont".

Och, kinderen, als die zonde levendig wordt, tegen zo een hoge Majesteit begaan te hebben, dan betreurt en beweent men die zonde tegen zo een goeddoend wezen. Ik deed een keus om heilig voor God te leven en nooit meer te zondigen.

Ik zei: Al wat ik verloren heb, zal ik terugbetalen. Mijn vrouw had, brood klaar om te gaan eten en toen heb ik voor het eerst van mijn leven hardop uit de nood van mijn hart tot God gebeden.

Mijn vrouw en ik weenden; die lieve Geest der genade en der gebeden riepen met onuitsprekelijke zuchtingen tot de Heere. "In deze zuchten wij, bezwaard zijnde vanwege onze zonden". We weenden allen.

Preeklezen met mijn gezin. Ik nam voor: "Ik en mijn huis, wij zullen de Heere dienen" Ik kwam onder het volk, bezocht gezelschappen en dacht van kracht tot kracht steeds voort te gaan. Maar och kinderen, ik was er niet achter dat er steeds klacht op klacht aan verbonden was.

Ik kreeg al zeer gauw mijn vrouw bitter tegen en ik werd een vreemdeling in mijn eigen huisgezin. Eens mans vijanden zullen hem omringen; maar het ergst van alles was de vijand van binnen.

Met godsdienst ligt de vijand stil onder de tafel; met lezen en zingen is de duivel wel stil. Het is hem eender of we met godsdienst of met goddeloosheid, naar de hel gaan. Maar als de arme mens tot God gaat roepen, dan is hij er bij, geloof dat zeker

Ik zette er alles op om God te bevredigen, tegen Wie ik gezondigd had. O, dat nauwe leven. Voor een dronk water had ik de Heere nodig.

De lieve dag des Heeren moest geheiligd werden. Ik weet nog dat ik 's nachts om 3 uur wakker werd en opstond om in de Bijbel en in de oude schrijvers te lezen. Mijn vrouw was het er niet mee eens en dan vielen er wel eens bittere woorden. Ze zei wel eens: "Als ik dat geweten had, dan had ik je nooit willen hebben".

Ik schrijf dit niet, kinderen, om iets van jullie moeder te zeggen. O, neen, ik hield veel van haar en zij was voor mij zeer goed; maar wat het geloof betreft, waren we het niet eens.

Ik weet nog, dat als het zaterdag was, dat alles kwam te getuigen, dat dit de dag der voorbereiding was voor de Sabbat des Heeren. En dan viel me voor:

*Gedenkt en viert met vee en magen,
Den Sabbat, na zesdaagse vlijt;
God schiep 't heelal in zoveel dagen,
En heeft den Sabbat zich gewijd.*

Ik wilde er nog wel eens iets van hebben, om in te leven als in die dagen, die dagen vol vuur en geen licht. Dit zal de lezer wel in kunnen denken, die kennis heeft aan die

zaken.

Och, wat zoekt de mens toch om God te bevredigen. Ik dacht minder zonde te doen en de zonde te boven te komen, maar ik werd steeds gróter zondaar voor God, want de mens is één en al zonde.

Ik zei op zekere dag: "Daar ligt alles, ik schei er mee uit". Maar het duurde geen uur lang of ik was weer aan de gang, want uit de werken der wet zal niemand zalig werden.

Ik weet nog dat we 's zondags te Brakel lagen met broer Hendrik en Adriaan. Ik zei tegen mijn vrouw: "Ruimt de huisboel maar op, dan zullen we nog een predicatie lezen met elkander. Mijn broers kwamen dan over om te luisteren. Ze antwoordde mij lelijk: "Jij met je godsdienst; ik moet er niets van hebben". Die woorden deden mij erg zeer. Ik ging wenend naar boven, achter de roef zitten.

Toen ik daar een uur gezeten had, sloeg ik mijn ogen ten hemel en riep "Ach, Heere, U ziet me hier zitten; ik heb alles tegen; wat moet ik toch doen om zalig te worden?".

Toen viel er zo met kracht in mijn hart:

*'k Sla d' ogen naar 't gebergte heen
vanwaar ik dag en nacht
des Hoogsten bijstand wacht.
Mijn hulp is van den Heer alleen
die hemel, zee en aarde
eerst schiep en sinds bewaarde.*

En daar gingen mijn blinde zielsogen een weinig open en ik kreeg te zien dat de Heere zelf die dag gezegend en geheiligd had en dat al onze beste werken met zonde bevlekt zijn.

O, wat is de mens toch aan het werk om die eerste persoon te verbidden, die toch nooit over de zonde heen zal komen en geen afstand van zijn recht zal doen, maar de zonde eeuwig straffen zal,

Kinderen, vergun mij dat ik dingen schrijf die ik reeds eerder had moeten melden. Maar de helft is me ontgaan.

Zo valt er bij datgene, wat de schenker tegen Farao zei: "Ik gedenk heden aan mijn zonden."

Ik weet nog op mijn 19e jaar dat ik loten moest voor de militaire dienst. Ik had een lieve moeder, waarvan ik geloven mag, dat het een stille in de lande was en dat ze met de vreze Gods bedeed was. Ze boog haar knieën vóór ik wegging, vragende de Heere of ik er uit mocht loten en of ik die dag niet in de baldadigheid door zou brengen.

Ik ging met veel waarschuwingen weg tegelijk met 38 man uit Nieuwerkerk aan den IJssel. De vlag voorop; het ging er lustig naar toe, zingen en baldadigheid en ondeugd met elkander uithalen. Mijn geweten sprak mij hevig aan; ook de waarschuwingen van mijn moeder.

Te Zevenhuizen gekomen lootte ik no. 21, dus was ik eruit geloot. En toen met de gehele plaag naar huis toe. Alles moest het ontgelden. Maar ik was zo mak als een lam. De zonden kwamen mij voor de ogen en dat ik eenmaal rekenschap zou moeten afleggen, dat ik met mijn kameraden naar huis ging.

Ik was om 4 uur 's middags thuis. Mijn Moeder was erg blij en ze vertelde mij, dat ze die dag veel op haar knieën gelegen had voor dat Hoge Wezen en geloof kreeg dat ik vrij zou zijn. Ze gaf me koffie en vroeg een zegentje.

Maar de tijd ging door, dan op dan onder, en ik tobde maar door. Ik was in die dagen een in mijzelf bekeerd mens. Ik geloof van achteren bezien, dat er geen grotere Farizeeër op de aarde was, dan ik.

Op zekere dag lagen we te Rotterdam. We moesten lossen bij de Watertoren met de knijper. Mijn zoon en ik leidden de knijper en ik raakte op een gegeven moment bekneeld tussen de knijper en het schip. Ik kreeg de knijper tegen mijn buik aan en dacht: "Dat zal sterven worden". Ik haalde diep adem, maar kwam weer bij.

De andere zondag lagen we te Colijnsplaat in Zeeland. 's Zondags daar in de kerk zijnde kreeg ik erge pijn in mijn buik. Toen we gelost hadden en naar Rotterdam gevaren waren, liet ik me onderzoeken door de dokter. Ik moest naar het ziekenhuis om geopereerd te worden, waar ik erg van schrok.

's Maandagsmorgens bracht mijn vrouw mij naar het ziekenhuis. In Gouda aangekomen zijnde, nam ik afscheid van mijn vrouw en dacht: "dat kon het laatste wel een wezen". Mijn vrouw weende.

's Avonds om 9 uur kwam de hoofdzuster mij zeggen: "Heuvelman, bereid u voor op de operatie, want morgenochtend om 7 uur moet u geopereerd worden" Ik was hevig benauwd en kon niet slapen.

Kinderen, als de dood komt kijken, dan houdt het praten op. Dan moeten er zaken zijn. Ik riep de gehele nacht de Heere aan om genade en geen recht. 's Nachts om 4 uur vielen deze woorden me zo bij: "Om het zuchten van de gevangene en om het kermen der nooddriftige, zal Ik nu opstaan". Ik zuchtte: "Och, Heere, dan zal het wel gaan, als U er maar bijstaat".

Ontsluiting van de Borg

Ik ging welgemoed van de zaal af. Al mijn maats zei ik goedendag, want als de Heere meegaat, dan is alles goed. Ik liep zelf naar de operatiezaal. Toen klom ik op de tafel en ze begonnen me te waarschuwen en mijn armen en benen en mijn lichaam vast te binden

De dokter zei "Even op je tanden bijten, dan zal ik je opensnijden. Ze gingen aan het werk, twee uren lang. Daar ik aan geheime delen mankeerde, wat bij een man het teerste punt is, zo had ik vreselijke pijn. De zusters wasten mij bij van pijn en zweten met brandewijn.

Ik had een half uur gelegen met veel pijn en toen kwam die strijd van de grote menigte en sprak mij aan: "Je kunt mooi praten, maar het zuchten van de gevangenen en het gekerm der nooddriftigen is voor Gods volk, en daar lig jij buiten".

Kinderen, wat is de mens toch altijd bezig om de duivel gehoor te geven en ik lag weer alleen. Toen ik een half uur in de pijn lag, gingen mijn blinde zielsogen open. Ik kreeg door een oog des geloofs te zien op die lijdende Borg, die uit de staat der verhoging zo laag afdaalde om zich aan de vervloekte kruispaal te laten hechten en Zijn bloed te laten stromen en uitriep: "Het is volbracht", om de schuld en zonde van Zijn arme volk op zich te nemen. Ik zag, dat ik 52 jaar de Heere door mijn zonden gekruisigd had en de wonden geslagen had. Ik moest de Heere eeuwig vrij verklaren; ik schuldig en de Heere onschuldig, en dat Hij dat gedaan had voor een schuldig volk.

Ik zag, dat al dat volk er geen nagelschrap aan toe kon doen, want dan was Hij tevergeefs gestorven. De mens behoeft en kan er niets aan toe doen. De zaligheid voor dat volk ligt uitgewerkt en toch moeten we alles doen: "Werkt uwzelfs zaligheid met vreze en beving"

Kinderen, het is onder geen woorden te brengen, die eeuwige volheid die daarin ligt. Als we een indrukje er van hadden, wat het d Heere gekost heeft, dan zouden we onszelf doodwenen. Mijn hart werd er week onder. Ik riep: "Heere, neem mijn ziel

maar weg", want in Hem was een eeuwige volheid en een eeuwige verlossing teweeg gebracht.

O, die dat te beurt valt, om op de lijdende Borg te zien als die verhoogde slang, die zal zeker van de slangenbeet genezen worden. Mijn ziel was gans doorweekt op dat gezicht.

Na 2 uur pijn werd ik los gemaakt en daalde ik met de lift naar beneden.

Kinderen, denk eraan dat een versje of waarheid te kort zal zijn om God te ontmoeten, maar als er geloof bij is, dan is het groot. Ik daalde met de lift naar beneden en er kwam zo met kracht in mijn ziel:

*God heerst als Opperheer,
dat elk Hem juichend eer'.
Gij aarde, zee en eiland,
verheugt u in uw Heiland!
Hem dekt met majesteit
der wolken donkerheid.
Hij vestigt zijnen troon
op heilige rijksgeboón,
vol recht en wijs beleid.* Psalm 9-71

Ik moest in een vloed var. tranen op elke regel *ja én amen* zeggen. Ik ben er 4 dagen en 4 nachten geweest.

O, kinderen, mijn mond is te nauw en ik ben veel te arm om de rijkdom te vernielden. Mijn hart bloedde dag en nacht, wat het de Heere gekost heeft en dat voor een zondig volk, - die nooit in of uit zichzelf naar Hem zullen vragen of zoeken. Maar dat eeuwige wonder, dat de Heere uit vrije genade op zo een nietig stof komt neer te zien. Ik zong des nachts als alles sliep:

*De bergen zullen vrede dragen,
de heuvels heilig recht.
Hij zal hun vrolijk op doen dagen
het heil, hun toegezegd.*

En dan kreeg ik veel bestraffingen van de hoofdzuster, dat ik alles wakker maakte. Als mijn vrouw naar mij kwam kijken, was het mij een wonder dat er nog een mens op aarde was, die naar zó een kwam kijken, die het er zo laag en zo slecht had afgebracht voor de Heere. O, die zoete gemeenschap.

Maar na 4 dagen en nachten voelde ik de kracht en de liefde weer wijken. Ik had al de dagen des levens wel in die zoete gemeenschap willen blijven liggen. Ik weet nog dat een dominee van de Grote Kerk mij kwam bezoeken. Hij gaf mij de hand en ik sprak hem aan, dat hij leraar was en over die lijdende Borg moest spreken. Hij zeide: "Ik heb geen tijd". Ik zei: bent u leraar en hebt daar geen kennis aan. Wat zal dat straks zijn voor u om met uw ambt voor God te verschijnen". Hij liet me los en was gauw de zaal af.

Mijn kinderen, ik had een neef, van wie ik geloven mocht dat hij van God bekeerd was. Hij kwam mij bezoeken op de zaal. Hij vroeg mij hoe het ging. Ik zei: "Veel pijn gehad." Hij zei: "Zo bedoel ik het niet, ik vraag naar het leven".

Ik zei, dat ik bang was, maar ook wat de Heere mij getoond had. Hij zei: "U behoefde

niet bang te zijn". Hij liep dinsdagmorgen op de dijk om half zeven en zei tegen zijn vrouw "Heuvelman ligt onder het mes, onder de operatie. Zijn vrouw zei: "Dat weet je niet". Hij zei: "Ja, God heeft het mij bekend gemaakt". Hij mocht in verzuchting mij opdragen aan de troon der genade en toegang verkrijgen, wat niet dikwijls te beurt valt. Hij kreeg deze woorden:

*Zijn machtig arm beschermt de vromen
en redt hen zielen van den dood.
Hij zal hen nimmer om doen komen
in duren tijd en hongersnood.
In de grootste smarten
blijven onze harten
in den Heer gerust.
'k Zal Hem nooit vergeten
Hem mijn Helper heten,
al mijn hoop en lust.*

Ik zei: "Dat had u, maar daar had ik niets aan". Ik vertelde hem alles. Hij zei: "Dat is een Vaderlijke kastijding, maar ik wil u wat vragen.

Durft u te zeggen, dat de Heere het in de toepassende daad voor u gedaan heeft? Daar durfde ik geen ja op te zeggen, want zien is geen hebben.

O, kinderen, wát laat de Heere wel eens zien, anders zou een mens het nooit begeren, maar wat zal dat straks voor mij zijn, de hemelse gaven gesmaakt te hebben en nog buiten geworpen te worden en verloren te moeten gaan. O, dan geloof ik dat er velen met de vrucht van Elisabeth en met de vrucht van Maria lopen, maar het zijn twee vruchten, die de Heere komt te schenken.

Toen ik weer aan boord kwam, zei ik "Ik kom nooit weer onder Gods volk en ik spreek nooit weer over de dingen der eeuwigheid, tenzij ik in de belevende daad de lijdende Borg in de toepassende daad deelachtig ken". Maar mijn belofte duurde zeer kort.

"Dit volk heb Ik mij geformeerd; zij zullen Mijn lof vertellen".

Och, kinderen, die dit leest zal wel zeggen, wat u opbouwt, dat breekt u weer af. Ach, we zijn zo dikwijls eerrovers van Zijn grote Naam en bedroevers van Gods lieve Geest. Mijn leven is veel duister; ik ween het wel eens uit, dat de Heere mij zo duister laat dolen. Ik geloof alleen maar als ik geloven mag, want het geloof is een gave Gods. Die altijd geloof hebben, mogen wel eens toezien.

Ik zeg veel: "Heere, ik geloof, maar kom Gij mijn ongelovigheid te hulp".

Ik heb wel eens geloof gehad, toen ik voor de tweede keer in het ziekenhuis lag. Ik kreeg 's avonds om 5 uur tijding, dat ik in het ziekenhuis moest komen. Ik las 's avonds naar gewoonte in de Bijbel. Ik sloeg Jesaja 50 op, maar had er niets aan, tot ik kwam bij het 10e vers: "Wie ie er onder ulieden, die den Heere vreest, die naar de stem Zijns Knechts hoort? Als hij in de duisternissen wandelt en geen licht heeft, dat hij betrouwe op den Naam des Heeren, en steune op zijn God".

Mijn ziel bukte hieronder en kreeg te geloven, als het duisternis is en geen licht, dat hij betrouwe op de Naam des Heeren en steune op zijn God. Dan komt het geloof pas, als de Heere het komt te schenken.

Ik ging vol moed van huis en geloofde, dat de Heere wat Hij begonnen had, ook voor mij voleinden zou.

In het ziekenhuis gekomen zijnde, moest ik direct in de badkamer en al gauw naar boven. De operatie duurde 14 uur met veel meer pijn als de eerste keer. Ik had het vreselijk benauwd vanwege de pijnen. Ik riep nog uit: "Wat heeft de zonde toch teweeg gebracht!"

Er door gekomen zijnde, werd ik op de krib gebracht. Mijn dochter en zwager kwamen direct kijken. Mijn zoons waren in België en wisten er niets van.

Maar toen ik daar lag moest ik wenen, dat er in mij geen dankbaarheid was, en o, vrienden, als het met het leven gepaard gaat, dan komt er wenensstof. Als wij onze dankbaarheid verliezen, dan ligt de dankbaarheid in de biddende en dankende Hogepriester. Dan wil de Heere ons hebben. Dan hebben we door het geloof aan God genoeg. Ik lag verenigd met al Gods doen.

Ik zeiden "Laat mij hier maar liggen, al komt er niet één meer kijken; de Heere brengt alles mee. Maar na drie dagen was de kracht en het geloof weer geweken.

Ik weet nog dat ik zaterdag opvarende het slot Loevestein passeerde. Ik stond wenende aan het roer. Die het leest zal wel zeggen: "Gaat dat alles met wenen?" Ja, kinderen, een benauwde en zoekende ziel is wenende op de aarde, want die is God kwijt.

Er viel zo bij mij Psalm 84: 2

*Zelfs vindt de mus een huis, o Heer.
De zwaluw legt haar jongkens neer
in 't kunstig nest bij Uw altaren.
Bij U, mijn Koning en mijn God,
verwacht mijn ziel een heilrijk lot,
geduchte Heer der legerscharen!
Welzalig hij, die bij U woont,
gestaag U prijst en eerbied toont.*

Mijn hart schreeuwde tot God. Te Brakel gekomen zijnde brak de zondag aan. Ik ging 's avonds 6 uur met mijn vrouw naar de wal.

Ik was gewoon het gezelschap te bezoeken bij vrouw Kooy. Mijn vrouw ging naar onze kennissen. Ik ging alleen onder hevige aanvallen en bestrijdingen er heen. Ik durfde niet meer bij Gods volk te komen en werd aangesproken, dat de huichelaar openbaar zou komen. Ik behoorde niet bij het volk. Ik liep eenzaam over de dijk en ik boog in benauwdheid mijn knieën in het gras en vroeg de Heere, wat ik toch doen moest, daar toch alles bekend was en er viel weer met kracht in mijn hart:

Zelfs vindt de mus een huis, o Heer!

Ik ging naar het gezelschap. Het was al ruim 7 uur geworden.

Ze zaten allen op mij te wachten. Ze zeiden: "Waar blijf je toch, we hebben al gewacht". Ik kwam wenende binnen en vertelde waar ik zolang geweest was. Er waren 12 mensen, waarvan ik geloven mag dat ze de Heere vreesden. De oude **Johan Sustonk** zei: "We zullen zingen: *Zelfs vindt de mus een huis, o Heer.*

Gezongen hebbende ging hij in het gebed, de noden en behoeften opdragende aan de troon der genade. Hij sprak mij aan en zei: "U bent de jongste; u moet maar eens een preek lezen. De tekstwoorden waren "De droefheid naar God werkt een onberouwelijke bekering tot zaligheid". Ik doornatte het boek met tranen en was zo vol, dat ik aan het eind liet zingen;

*Dit is, dit is de poort des Heeren;
daar zal 't rechtvaardig volk door treên,*

*om hunnen God ootmoedig 't eren
voor 't smaken zijner zaligheên.*

Gezongen hebbende werd mij opgelegd een woordje te eindigen. Het ging vanzelf, als er droefheid naar God is, om Hem te benodigen om in genade op zulk één neer te zien. Ik zat naast **Jaantje van Wijgerden**,² een gekend vrouwtje. Toen ik amen zei, sloeg ze me op de schouder en zei; "Schipper, schreeuw maar niet, want ik hoop toch eenmaal met u God groot te maken."

Och, kinderen, als het volk bij elkaar is, dan is de bevestigde jaloers op de levende bekommring; dan is er een laag bukken en buigen voor en met elkander. Ik ging weer met een weinig vertroosting aan boord.

Ik weet nog, dat ik zaterdag Mook passeerde en dat ik met een wenende ziel aan het roer stond. Ik zag de koeien in het land lopen en riep uit: "Die beesten zijn gelukkiger dan ik, want die hebben geen ziel te verliezen voor de eeuwigheid".

Och, kinderen, dan is hij zo diep ellendig als hij met zo een schuldige ziel de aarde betreedt.

Ik zal nog iets aanhalen, wat zo voor mijn aandacht komt. Mijn vrouw was in blijde verwachting en ik was zuchtende *of het een vaatje ter ere mocht wezen*. De tijd brak aan, dat we met het schip stil gingen liggen, maar we lagen een week én twee weken en ik had geen tijd of geduld meer om te wachten. Ik zei: "Vrouw, we gaan weer varen. Ik zat nog dik onder de wereldse schuld op mijn schip en ik wilde graag wat verdienen.

Ik ging weer varen tegen de zin van mijn vrouw. We gingen buiten de IJssel gekomen zijnde, voor de wind.

We waren 's morgens om 9 uur gaan varen en waren om 12 uur te Streefkerk. Mijn vrouw riep me, dat ze in arbeid kwam en ik had geen hulp aan boord, als alleen onze knecht.

Zo kwam alles naar mij toe. Mijn vrouw zei: "Wat moet er van komen; ik sta er voor en jij vaart maar weg."

Alles stormde op mij af en ik zeilde maar door. Maar bij Ammerstol gekomen zijnde werd de nood zo hoog dat ik van benauwdheid voor in het schip mijn knieën boog, om de Heere om hulp en bijstand aan te lopen. Toen vielen deze woorden met kracht in mijn hart:

*Zalig hij, die in dit leven
Jacobs God ter halte heeft;
hij, die door den nood gedreven,
zich tot Hem om troost begeeft;
die zijn hoop in 't hach'lijkst lot
vestigt op den Heer, zijn God.*

Ik kreeg te geloven dat de Heere het wel zou maken. Ik zei: Vrouw, wees maar niet bang, de Heere zal het voorzien". We zeilden naar Schoonhoven en daar lag een kennis van mij en diens vrouw kwam direct aan boord en ik ging naar de wal om de

² TWAALF VROUWEN DOOR DE GEEST GELEID, deel 7. St. Gihonbron. www.theologienet.nl Gegevens werden overgenomen uit: *Nieuwe vrienden* in het boek van **Betje Duijzer: 'Ontmoetingen'** HET GEZIN VAN ARIE VAN WIJGERDEN

dokter te halen

Ik kwam in het weiland voor een brede sloot. Deze was niet om over te springen, maar ik draalde en sprong er over. Ik geloof, dat de Heere mijn voeten ondersteunde.

Het verliep goed; een welgeschapen dochter werd geboren. 's Avonds zaten mijn vrouw en ik te wenen, dat we geen aanbidding en dankzegging hadden om de Heere te erkennen, dat Hij bij de geboorte weer zover had doorgeholfen.

Ja, kinderen, ze zijn me alle 6 even lief, maar dit kind was wat aan vooraf gegaan, en ik moest er in het bijzonder de Heere mee aanlopen. Ze is na 9 maanden de eeuwigheid ingegaan. Ik hield zeer veel van dit kind. Mijn vrouw was in die dagen veel in het ziekenhuis, om onder de hoogtezon haar nek te bestralen, dus zat ik veel met het kind alleen aan boord; ze hing me erg aan.

Ik zat tijdens haar ziekte 's nachts bij haar te waken om 1 uur. Ik had een boterham gegeten en las Psalm 49 en ik was aan deze woorden gekomen: "Het graf zal hun gedaante verslijten, elk uit zijn woning. Maar God zal mijn ziel van het geweld des grafs verlossen, want Hij zal mij opnemen." Ze stak haar handjes naar mij uit en stierf. Ik was zeer bedroefd en had toch hope voor dit kind.

Ik nam weer een besluit om net als Daniël 3 maal daags, te bidden, maar och, dat heb ik wel lang volgehouden, maar het liep ten laatste ook weer ten einde. Ik weet nog dat ik 's nachts om 1 uur ging varen vanuit Rotterdam. Ik stond alleen aan het roer., Mijn vrouw en kinderen lagen allen te slapen. Ik liep 's nachts de Noord uit om half drie en passeerde Dordrecht. De hemel was dicht bewolkt en erg donker. Ik was midden voor Dordrecht, toen de maan door de wolken kwam en staarde mij aan, en toen viel er met kracht in mijn hart:

*"Zijn zaad zal eeuwig zijn, zijn troon zal heerlijk pralen,
zo duurzaam als de zon, zo glansrijk als haar stralen;
bevestigd als de maan en aan des hemels bogen,
staat Mijn getuige trouw te schitt'ren in elke ogen."*

O, kinderen, ik stond wanende aan het roer zijn zaad zal eeuwig zijn; dat eeuwige trouw- en zoenverbond. Ik ben te arm om te melden wat er in mijn ziel omging. Ik was het huis "De Merwede" al gepasseerd, toen ik bemerkte dat we vaarden. De Heere stond aan het roer; ik had er geen erg in. Het is me nog een wonder, dat we nergens op gevaren zijn. Maar de Opperschipper stond aan het roer.

Ik weet nog dat we 's zondags te Lobith lagen. We hadden 's morgens met de kinderen een predicatie gelezen uit deze woorden: "En deze is aldaar in Sion geboren", en 's avonds uit de Catechismus, waar zo in voor kwam: "Is er nog een middel om deze welverdiende

straf te ontgaan en wederom tot genade te komen?"

Mijn hart ging er zo naar uit; mijn hart was er onder verslagen. 's Maandagsmorgens ontwaakte ik en zag zo om me heen. Alles was aan het werk. Ik zag de gehele wereld in het boze liggen. Ieder was bezig om er een stuk van te krijgen en te winnen. Ik zag dit verwonderd aan en er viel zo bij me:

*Dan zal de Heer ons 't goede weer doen zien,
dan zal ons 't land zijn volle garven biên.
Gerechtigheid gaat voor Zijn aangezicht,
Hij zet z' alom, waar Hij Zijn treden richt.*

Ik zag die' eeuwige volheid, dat het land zijn volle garven bieden zal aan de overzijde van het graf. Ik dacht- dat alle mensen het zagen.

Ik roeide naar een Groningse schipper, die grind lag te laden onder de molen en ik sprak de schipper aan over de duurzame Sabbat, maar hij zei met een grote vloek: Ik heb zondag een glas bier wezen kopen. Ik weende er onder en er viel zo in mijn hart:

*'t Is beter, als w' om redding wensen,
te vluchten tot des Heeren macht,
dan dat men ooit vertrouw' op mensen,
of zelfs van prinsen hulp verwacht'.*

Ik had weer een beschamende les opgedaan.

Ik weet nog dat we te Onderkerk aan den IJssel lagen te repareren aan de loslier, en dat er een vriend bij me kwam. Het is nog mijn vriend. Samen zaten we, Leen Kreuk en ik, in het ruim over ons ongeluk te praten omtrent dood en eeuwigheid en wat het wezen zal om straks God te ontmoeten. We weenden samen, dat de tranen over de buishelling vielen.

Op zekere keer lagen we samen in Rotterdam. We gingen bij dominee Otte³ naar de kerk. Buiten de kerk praatten we met elkander. Ik had er een indruk van, zodat er met kracht in mijn hart viel de woorden uit Hooglied 4:16 "Ontwaak, noordenwind en kom, Gij zuidenwind! doorwaai mijn hof, dat zijn specerijen uitvloeien. O, dat mijn Liefste tot Zijn hof kwame, en ate Zijn edele vruchten".

Ik ben te arm om het uit te roepen, maar dit weet ik, dat mijn gehemelte zoet was. Mijn vriend smulde er ook van. We zijn onder Gods trouwe voorzienigheid in het kerkbestuur van de Oud Gereformeerde Gemeente te Krimpen aan den IJssel gekomen. We bekleeden samen een ambt, maar het is de beste tijd, als vriend Kreuk en ik, maar veel ambtsdrager af zijn.

Ik zal nog iets melden hoe we aan onze motor gekomen zijn.

Ik had een zeilschip en had altijd zin in een motor, maar mijn geweten sprak me veel aan, dat ik, als ik een motor had een groot man zou worden, en ik blijf liever laag bij de grond.

Ik sprak er met oom Henk Terlouw over en die zei: "Een ieder is in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd". Ik vroeg de Heere om raad, dat Hij als het wezen moest, mij bewaren zou voor hoogmoed.

De motor werd met veel verzuchting gebouwd, en toen hij bijna klaar was vroegen ze welke naam er op moest komen te staan. Ik zei: "Zet er maar "Niets Bestendig" op". De scheepsbouwer kwam mij geweldig tegen te praten, om zulk een naam op een nieuw schip te zetten.

's Avonds voordat we weggingen van de werf om de andere dag te varen, bogen we onze knieën, om een diep verbeurde, doch onmisbare zegen, om met dit alles toch maar laag bij de grond te blijven. 's Morgens gingen we wegvaren. Mijnheer Boot was ook aan boord en wilde de vlag er bij halen, want hij vaarde ook mee. Ik sprak hem aan, dat de dood achter op het schip stond om ons leven af te maaien en dat we met dit alles voor God zouden moeten verschijnen. Hij keek me verwonderd aan en zei nog nooit zo'n schipper gezien te hebben.

³ J.J. Otte geboren Colijnsplaat, 1867 werd oefenaar in Rotterdam aan de Infirmeriestraat, 1917 en in 1922 predikant. Hij was een godzalig man en overleed 3-3-1923

We vaarden de eerste drie maanden meer achteruit dan vooruit, ik bedoel met het verdienen. Ik dacht: "De Heere komt ons tegen, om onze eigen schuld". Tracht naar geen hoge dingen, maar voegt u bij het nederige.

Maar we gingen meer verdienen; maar hoe meer we gingen verdienen, hoe flauwer mijn gebed werd. Wat is toch de mens! Maar ziet, God laat zich niet bespotten, maar spreekt;

*Dan zal ik hen, die dwaas of wreev'lig overtreên,
bezoeken met de roê en bitt're tegenheên.*

We gingen 's morgens om 6 uur uit Brakel en werden om 7 uur overvaren en onze motorboot zonk te Gorinchem. Ik keek de hemel aan en zei 'Eigen schuld, Heere! De Heere sprak: *Tot hiertoe en niet verder*. Het werd mij nog een wonder, dat de Heere ons nog gespaard en gedragen had en dat we allen nog levend aan wal kwamen.

Och, kinderen, de Heere had nog geen lust in onze dood en ons verderf, maar Hij kwam om te spreken. Ik zag Gods slaande hand over dit alles.

Ik ben te arm om te vermelden, wat er in mijn ziel omging. We waren nog geen half jaar aan het varen; nog dik onder de schuld en niet verzekerd. Dat durfde ik niet te doen. Evenwel werd alles zo bewerkt, dat ze alles voor me betaalden. De motor werd gelicht en klaar gemaakt en er werd mij f. 3.470,- betaald en de mijnheer kwam kijken of alles goed gemaakt was.

Die dit leest, zal wel zeggen, dat is alles maar voor de tijd; maar reken er op, wie God niet nodig heeft voor de tijd, heeft God ook niet nodig voor de eeuwigheid.

Och, kinderen, God spreekt één- of tweemaal, maar men let daar niet op.

Zo gedenk ik nog, dat ik een droom droomde. Kinderen, jullie zullen wel zeggen, daar komt meester dromer aan; evenals de broeders van Jozef. Maar denk er aan, er is een tijdelijke en een Goddelijke droom.

Ik zag, hoe Ik in een stikdonker land stond; zo duister als ik ooit de donkerheid aanschouwd had. Ik merkte op hoe donker en duister we geworden zijn om en door de zonde. Gods beeld verloren en duisternis zelf geworden. Na lange tijd wachten, riep ik tot de Heere om uitkomst.

Opeens zag ik in de verte een lichtje, maar ver van mij af en ik kreeg te zien, dat er een sprong gedaan moest worden om uit de duisternis te komen en ik kwam voor de keus te staan: *Kies heden wie gij dienen zult*. Ik waagde de sprong; *kom ik om, dan kom ik om*. In de duisternis en in de donkerheid was het ook verloren.

Ik waagde de sprong en kwam niet bij de uitgang, maar wel zo dichtbij, dat ik onder het lichtschijnsel kwam van het licht. En o, kinderen, daar zag ik het nieuwe Jeruzalem; alle straten van goud en van zilver. De Heere God verlichtte het Zelf en ik hoorde de hemelse gezangen en ze zongen:

*Hoe groot is uw goedgunstigheid,
hoe zijn uw vleug'len uitgebreid!
Hier wordt de rust geschonken,
hier 't vette van Uw huis gesmaakt,
een volle beek van wellust maakt
hier elk in liefde dronken.*

Ik zong zo hard mee, dat mijn vrouw me wakker maakte. Ze zei: Wat is er aan de hand? Ik heb dit al lang aan liggen horen. Ik was er drie dagen van af met deze droom.

Op een andere keer droomde ik, hoe of we met een grote schare van zeker 500 of 600

man uitgetrokken. Ik was er zelf ook bij. Ik wist niet wat dit inhield. We gingen met vrouw en kinderen, ouden en jongen allen daarheen en trokken door zo een lieflijk oord; de palmbomen aan de weg en het klimaat was zeer verrukkend schoon. Ik liep in verwondering wat het worden zou. Zo voortgaande kwamen we aan een hoge berg. Ik dacht: "Daar komen we niet overheen". Maar onder aan de berg werd halt gecommandeerd en we stonden stil. Drie maats en ik werden er uitgehaald en voor een grote tent geplaatst. We zagen elkander verwonderd aan. Mijn maats vroegen aan mij wat er gebeuren zou. Ik zei: "Dat loopt slecht af, want we staan hier voor de tent der samenkomst van Korach Dathan en Abiram." We komen straks met die vergadering te verzinken en gaan straks levend ter helle varen. Ik verwachtte ieder ogenblik de slag, dat we verzinken zouden. Ik riep: "Voor eeuwig verloren, voor eeuwig verloren". Maar er stond een Man op in het midden van die grote menigte mensen en begon uit Gods Woord te spreken, en riep ons toe: Mensen, God doet dat en laat u zien uw verloren staat; hoe u uit de staat der rechtheid gevallen zijt en God de rug toegekeerd hebt, om met berouw en leedwezen over het Godsgemis tot God te roepen om behoudenis; om met Hem verenigd en bevredigd te mogen worden, eer het besluit bare.

En toen stemde die grote menigte in en zong:

*God baande door de woeste baren
en brede stromen ons een pad;
daar rees Zijn lof op stem en snaren,
nadat Hij ons beveiligd had.
Hij zal eeuw in eeuw uit regeren,
Zijn oog bewaakt het heidendom,
Hij zal d' afvalligen vernêren,
Hij keert hun trots' ontwerpen om.*

Ik zong zo hard mede, dat mijn vrouw bang werd en me aansprak in de nacht en mij verzocht te gaan slapen. Ik was van die droom geheel ontsteld.

Kinderen, uw moeder ligt in het graf en kan het u niet meer vertellen. Maar dit weet ik, dat ik dag en nacht wakker was en met de dingen der eeuwigheid. werkzaam was.

Ik weet nog, dat ik het op zekere nacht zo benauwd had, dat ik dacht dat ik sterven zou, en ik kon niet sterven om God te ontmoeten en ik riep uit: *O God, wees mij zondaar genadig.*

Toen viel deze belofte in mijn hart: "Zij zullen komen van Oosten en Westen, Zuiden en Noorden en ze zullen aanzitten met vader Jakob in het koninkrijk".

Het gaf me enige verademing en ik riep uit: "Och, Heere, dan zou er voor mij ook nog een kans zijn?" Dit was geen droom.

O, kinderen, dat heb ik wat nachten doorgeworsteld met de dood op mijn hielen, zodat mijn vrouw dikwijls bang van mij werd.

Ik weet nog, dat we 's nachts gevaren hadden en dat ik thuis kwam en jullie moeder al aan de wal was en dat ik 's middags na het eten even naar de zolder ging, om een weinig te slapen. Ik sliep niet, maar werd zo lieflijk ingeleid in Psalm 25:6:

*Wie heeft lust den Heer te vrezen,
't Allerhoogst en eeuwig goed?
God zal zelf Zijn leidsman wezen,
leren hoe hij wand'len moet.
't Goed, dat nimmermeer vergaat,*

*zal hij ongestoord verwerven,
en zijn godgeheiligd zaad
zal 't gezegend aardrijk erven.*

O, die zoete meditatie van de Heere, die ik daar ondervond, kan ik niet uitspreken. Na lange tijd gelegen te hebben, zou ik opstaan. Ik dacht, dat ik in de hemel was. Ik ging zitten verzinnen waar ik was en kreeg in de gaten, dat ik nog op de aarde was.

Droefheid omringde mijn ziel en ik zag dat dit Mesech der ellende van deze boze wereld mij nog omringde. Ik hoop, dat wie dit nog lezen zullen, er iets van begrijpen zullen, wat het is dat we op de aarde, de wereld weer in moeten.

Ik kwam in huis en mijn vrouw zat met mijn zoon Cornelis te praten over werk. Ik zei niets, maar verwonderde mij, dat de wereld zoveel woorden had voor beiden. Cornelis vroeg wat mij scheelde. Ik zei er iets van.

Mijn hart weende en er viel zo met kracht in mijn hart: "Weent niet, ik ga u voor naar Galiléa en daar zult gij Mij zien".

Ik was hevig ontsteld daarvan.

Op een andere keer ging ik opvaren en was even boven Vianen aan de Lek. Ik was erg bedroefd; mijn hart zuchtte tot de Heere en er viel zo bij mij deze woorden: Te dien dage zal de mens zien op de Heilige Israëls".

Kinderen, ik kreeg te zien, dat het niet gebeurt. op onze tijd, Maar te dien dage, dat is op Gods tijd.

Nu zal de lezer wel zeggen, u kreeg waarheden genoeg, maar denk er aan kinderen, voorkomende waarheden zijn er genoeg, maar dan hoop ik er toch iets van geleerd te hebben. Tussen een voorkomen de waarheid of een inkomende waarheid is een groot onderscheid.

Met een inkomende waarheid zakt en zinkt de mens weg in vernedering, maar daar gaat altijd wat aan vooraf, eer dit plaats heelt.

Ik weet nog, dat we 's zondags bij mijn zwager Oosterwijk te Krimpen aan den IJssel lagen, dat ik 's morgens wakker lag met deze woorden: *De armen hebt Gij met goederen vervuld, maar de rijken heeft Hij ledig weggezonden.* En ik was de rijke, rijk en verrijkt zijnde en aan geen ding gebrek hebbende.

Ik ging naar de kerk. Bisschop van Rouveen⁴ ging voor 's morgens en sprak over deze woorden: "Gedraag u als een ellendige". Hij sprak dat de Heere overgelaten had een arm en een ellendig volk, die op Zijn Naam hopen en vertrouwen.

Ik ging 's avonds wederom naar de kerk en ik was net binnen in de kerk en daar viel zo bij mij:

*Ik zal met vreugd in 't huis des Heeren gaan,
om daar met lof uw groten Naam te danken,
Jeruzalem, gij hoort die blijde klanken
elk heff' met mij en lof des Heeren aan!*

Het kerkgebouw viel schoon weg voor mij. Ik kreeg te zien over dood en graf heen; wat heet wezen zal om straks in de triomferende kerk met vreugd in het huis des Heeren te gaan. Ik ging op mijn plaats zitten en de Heere toonde mijn arme ziel dat de tijd aan zou breken, dat ik in deze kerk geplaatst zou worden. Ik zag mijzelf staan voor de lessenaar.

⁴ J. Bisschop oefenaar bij de oud gereformeerde gemeente in Nederland van Rouveen, overleed in 1945

Er gingen nog 7 jaren overheen eer ik als ambtsdrager bevestigd werd.

Ik heb er in die tijd nooit over durven spreken, maar wel veel over gedacht, wat het wezen zal voor de ziel die daartoe geroepen is om ambtsdrager te zijn. Gelukkig volk, dat er iets van mag leren, en dat de Heere ze maar veel onderling af mag komen te maken en dat zij door God geleid, bestiert en onderwezen mogen worden.

Maar de tijd brak aan; dat mijn vrouw ziek begon te worden en wij een huis aan de wal kochten.

Ik ging op zekere dag het huis eens bezien. Ik was alleen in huis. Ik keek in de slaapkamer en dacht, hier zullen we slapen, als we hier komen, maar er viel zo bij mij: Bereid uw huis, want gij zult sterven". Ik boog mijn knieën en zei: "Heere, mocht U mijn arme ziel nog voor en toe bereiden voor die grote eeuwigheid".

Ik dacht dat de Heere mij zou oproepen, maar het was mijn vrouw en jullie moeder.

Overlijden vrouw

Na enkele jaren aan de wal gewoond te hebben, kwam de dood mijn Vrouw weg te nemen. Haar ziekte behoef ik niet te vermelden; dat is jullie allen bekend, maar ik zal iets mededelen; dat ik alleen uit haar mond gehoord heb.

Veertien dagen voor haar dood was ik 's zondagsavonds om 10 uur bij haar in de kamer van het ziekenhuis en ik weende.

Ze vroeg mij waarom ik weende en ik zei: Omdat je zo kort bij de dood ligt. Ze zei: "Zou je denken. Ik zei: "Dat is zeker, je gaat sterven. Laten we samen onze knieën nog eens buigen". Ze sloeg haar armen om mij heen en ik mocht met veel gebrek de noden van haar arme ziel voor de Heere neerleggen en of Hij er nog een zuchtje van wilde zegenen. Ze weende bitter.

Ik ging weg en 's morgens om half vijf ging ik weer kijken. Ik kwam binnen en ze zei: "Ben je nu al hier; kom maar gauw hier">

Ze greep mijn hand; en bijtende in een vloed van tranen zei ze: "Geef me de hand, want ik ga sterven; dan nemen we afscheid". Ze bedankte me en zei dat ik goed voor haar geweest was. "Beter, zei ze, als ik voor jouw, maar och, wil je het me vergeven?"

Ik zei: Je gaat sterven, zeg je, en dat geloof ik, maar sterven, vrouw, dat zal God ontmoeten zijn en dat zal niet meevallen".

Ze zei: "Ik heb je al van je 26e jaar horen bidden, maar ik heb nog nooit geluisterd. Maar je gebedje van gisteravond heeft de Heere gezegend en het zonk op de bodem van mijn arme ziel.

Ze is de gehele nacht in arbeid geweest om tot God te roepen. De zusters wisten er geen raad mee; en ze zei: "Om 4 uur heeft de Heere mijn schuld weggenomen en nu kan ik sterven."

Ik keek raar op, toen ik dat hoorde. Ze zei: "Je gelooft het niet".

Ik zei: Ik kan het niet overnemen.

Ze zei: "Dat behoeft ook niet, maar wil je mij vergeven, dat ik je zo tegengestaan heb in mijn leven, want ik wist niet, dat er zo een volheid in die Koning was, dat Hij nog naar mij om komt te zien."

Kinderen, we laten dit liggen; ik heb er niets anders voor gehad, als deze woorden: "De verborgen dingen zijn voor de Heere, onze God".

Ze zei, dat ze met medelijden op mij neer zag, dat ik straks zo alleen zou zijn. Ik zei: "Ik heb nog 5 kinderen".

Ze zei: Straks zijn het de kinderen niet meer; ze hebben een man of een vrouw en jij blijft alleen over; en je moet bij je kinderen inwonen".

Ze heeft nog meer gezegd, maar dat zal ik verzwijgen, want niet alle dingen stichten. Maar dit hoop ik kinderen, dat de Heere er jullie hart toe neigen mag, om naar mij om

te zien, want wie vader of moeder verlaat, diens lamp zal uitgeblust werden in stikdonkere duisternis.

Ik zal er iets van aanhalen, hoe of ik mijn *vader 10 jaren als weduwnaar* gekend heb. Mijn moeder ligt in het graf, maar ik hield nog veel van mijn vader. Ik heb hem tot zijn dood toe dikwijls bezocht met al zijn gebreken.

Ik weet nog dat ik op zekere zaterdag de IJssel in kwam varen en dat ik mijn vader zag staan aan de dijk. Mijn hart werd week en met ontferming bewogen, hoe of het mijn vader was, 76 jaar en nog onbekeerd. De zonden kwamen van jongsaf voor mijn ogen; al het kwaad dat ik mijn vader aangedaan had, en hij was goed voor mij geweest. Ik weende en nam voor, dat als ik weer naar huis ging, niet bij hem in huis zou komen.

Ik ging 's avonds naar hem toe en zei: "Ik durf niet bij u in te komen; ik heb u zoveel kwaad berokkend; och, wil u het mij vergeven?"

Vader en ik weenden. Hij zei: "Kom er maar in, ik ben nooit een vader voor U geweest; wel gezorgd voor de tijd en het dagelijks leven, maar niet voorgegaan om te waarschuwen op weg en reis naar graf en eeuwigheid.

Och, kinderen, ik zag, hoe ik daar stond met schuld voor mijn vader; maar hoe of ik ook met schuld stond voor mijn hemelse Vader, vanwege mijn zonden, die ik tegen die hoogste Majesteit bedreven had.

Ik zal nog iets melden. Het is wel niet zo mooi, dat ik dát geweest ben.

We waren met *6 broers en 3 zusters*. Zuster Anna en broer Teunis waren ouder dan ik, en ik was zo ondeugend, dat er geen voorbeeld van was. Mijn vader heeft zijn handen zeker wel zeer geslagen op mij. Ik heb zoveel slaag gehad, dat ik denk, dat mijn rug er nog blauw van is,

Zuster Anna en broer Teunis waren altijd aan het plagen, omdat ze wisten wat ik was. Ik was direct gereed om te slaan en te vechten. Ik weet nog, dat ik verscheiden klompen tegen de mast kapot gooide om zuster of broer te raken. Was het mis, dan vlogen de klompen ver van ons schip te water, en dan kreeg ik weer veel slaag.

Ik was van niemand bang, noch van vader noch van moeder, broers of zusters. Mijn lust was om te vechten.

O, kinderen, de zonde is mij ook al zuur opgebroken en later heeft mijn moeder mij veel in mijn trouwdag naar de dijk gebracht, 's avonds als ik wegging. Ze hield toch veel van mij. We hebben menig keer samen staan wenen, hoe of ze me aansprak over de dingen der eeuwigheid, om met dit alles voor God te verschijnen. Ik heb nog 3 weken bij haar ziekbed gewaakt. Kort voor haar dood zong ze 's nachts om 2 uur:

Die gunst heeft God zijn volk bewezen.

Och, kinderen, ik zon nog veel kunnen aanhalen uit mijn leven, maar ik zal dat niet doen. Ik hoop dat dit nietige schrijven door de Heere mag gezegend worden en dat er een woordje van op de bodem van jullie hart moge vallen en wortelen schieten tot geloof en bekering, waardig in de rechte vernedering des harten tot de troon der genade.

Ik zie jullie allen wel eens varen, lopen en staan in al jullie gangen en het heeft me stilzwijgend al veel bedroefd. Jullie zijn allen op jaren gekomen en goed voor jullie werk, maar jullie hebben zo weinig arbeid voor de eeuwigheid.

Het was bij mij met veel gebrek, maar waar blijven jullie allen met je huisgezinnen; hoe gaat de tijd en Gods lieve dag voorbij? Zijt ge nog vader of moeder in je huisgezin, daar elke vader een priester in zijn huisgezin moet zijn.

Och, kinderen, Gods Woord getuigt: "Verblijd U, o, jongeling, in uw jeugd en wandel in de wegens uws harten, maar weet dat God U om al deze dingen zal doen komen in

het gericht".

En waarmede zullen we de Heere tegemoetkomen en bukken voor de hoge God?- Niets anders als met schuld en zonde.

Och, kinderen, dan zie ik mijn dochter en schoonzoon weleens gaan en staan; niet meer in de kerk komen en God zo voorbij laten gaan. O, wat zullen we toch vrezen, als de Heere gericht zal houden. De Heere zegt: "Die Mij eren, zal ik eren, maar die Mij versmaden, zullen licht geacht worden".

Bij de *Oud-Gereformeerde Gemeente*

Ik zal nog iets aanhalen, op welke wijze ik in de kerk gekomen ben. U weet, wat ik reeds aangehaald heb, dat ik eerst 7 jaren, voordat we aan de wal kwamen wonen, er iets van zag liggen. Tot we aan de wal kwamen; sloot ons kerkbestuur zich bij Ds. Blaak aan, en vormden *zo de Oud-Gereformeerde Gemeente*.

De kerk werd op benen gezet. Ze vroegen mij, of ik ook lid wilde worden. Ik zei: "Ze gaven zich eerst aan de Heere en daarna aan de gemeente". Ds. Blaak zei: "Dan zouden we niet veel kerken hebben". Maar dit heb ik gedaan toen er vergadering gehouden werd.

Er moesten ouderlingen én diakenen gekozen worden. Ik zei tegen mijn vrouw Als ik niet in het kerkbestuur wil komen, dan moet ik hier blijven".

Mijn vrouw zei: "Ze moeten je niet hebben". Ik wist het echter wel beter. Ik werd met veel stemmen gekozen. Ik durfde geen "nee" te zeggen. Maar kinderen, als het jullie in je leven te beurt mag vallen, overreken dan eerst de kosten, alvorens je er aan begint, Toen ik in de kerk kwam, kreeg ik andere ogen om te zien. Ik zag met droefheid, hoe ver we weg waren in ambtsdragers, om zo een ambt te aanvaarden. Ik weende in mijn hart tot de Heere, dat we zo ver weg waren van huis en de Heere zo ver met de geest der genade geweken was, en dit alles, omdat we zo ver van de Heere afgeweken waren door de zonde, De Heere is dezelfde, maar wij zijn afgeweken, en het ergste is, dat er geen wensstof is om de bron en de oorzaak, dat we God verlaten hebben, bij ons zelf te zoeken.

Ik moest al gauw de droevige gevolgen ondervinden, dat we niet op onze plaats waren. Ik weet nog, dat ik na het preeklezen een gebedje moest doen onder het kerkbestuur, niet voor de gemeente, want ik was diaken en die moest niet voorgaan met preeklezen, maar wel met het eindigen. Ik was in de kerkorde niet thuis of het een lang of een kort gebed moest zijn, en daar vraagt ook de Heere niet naar, maar wel naar waarheid. Ik deed het met veel gebrek, want jullie weten, kinderen, hoe gebrekkig ik ben in het gebed. Dat hebben jullie ook vele malen gehoord. Ik deed het gebed in de kerk en werd heftig bestraft door een ouderling, dat het te lang geduurd had en dat het hem niet gesticht had, omdat ik geen zaken genoeg genoemd had; waar ik raar van stond te kijken, want ik was vele malen onder het arme volk op gezelschap geweest en ik had menig keer een gebedje moeten doen, maar nog nooit ondervonden als hier. Die man deed me erg zeer. Had hij me uit de aard der liefde onderwezen, dan was het anders geweest. Ik nam mij voor, nooit een gebedje meer te doen onder het kerkbestuur.

Er viel een scheiding. Er uit lopen durfde ik niet, maar dit weet ik nog wel, als de tranen er nog waren, die het mij gekost heeft die enkele maanden, dan konden we ze wel' drinken.

Nachten heeft het mij gekost en ik heb veel gezucht of de Heere een wegje mocht banen, dat ik maar weer uit het kerkbestuur zou komen.

Hoe die man er onder was weet ik niet, maar dit weet ik, dat hij als ouderling zeker

niet op zijn plaats was.

Vragen jullie: bent u altijd op uw plaats als ouderling?

O nee, kinderen, schuldig van het hoofd tot de voeten toe. Als we ouderling zijn, zit koning hoogmoed op zijn plaats. Maar als de Heere maar een weinig armmakende genade schenkt door ontdekkend licht des Geestes, dan zijn we ouderling af.

Dan heb ik wel meer dan eens ondervonden: *Uw liefdedienst heeft mij nog nooit verdrotten.*

Maar in en met onszelf hebben we een plaats in het voorgestoelte. Dan zijn we wat, maar die zichzelf verhoogt, zal vernederd worden. O, dan zie ik er weer tegenop om ambtsdrager te zijn.

Ik riep menigmaal uit; dat ik mijn arme ziel rijp maakte voor de eeuwige ondergang.

Ik ben niet gemakkelijk ouderling en ik lig er wel eens van wakker, om voor te gaan.

Ik had het met dit geval erg kwaad en het ging met het gehele kerkbestuur niet meer.

Ik geloof dat het gehele kerkbestuur er onder zuchtte.

Het werd Oudejaarsavond en ik was van plan om met Nieuwjaarsdag nog naar de kerk te gaan en er dan maar uit te lopen. Maar de mens wikt, doch God beschikt. Van Oudejaars- op Nieuwjaarsnacht drukte die zaak mij erg op het har. Ik zei: 's nachts om 4 uur: "Och, Heere, ik kan mijn hart niet breken, wil U het eens doen."

Ik geloof dat er in mijn hart viel Psalm 119:14, waarin de dichter uitriep:

*Och, dat ik klaar en onderscheiden zag,
hoe Ik mij naar uw bevelen moet gedragen,
uw wond'ren recht betrachten dag aan dag.
Mijn ziel druipt weg van treurigheid en klagen.
Ai, richt mij op, verander mijn geklag,
wil naar uw woord mij gunstig onderschragen.*

In de kerk gekomen, werd mij na de dienst weer verzocht een woordje te eindigen. Ik verzocht om het 14e vers van Psalm 119 te zingen. Uitgezongen zijnde, verzocht ik om allemaal onze knieën te buigen in de kerk om de noden en behoeften op te dragen. Arie Luiten zei: "Dat is nog niet gebeurd in de kerk, om je knieën te buigen." Ik mocht in die weg mijn noden en behoeften opdragen aan de troon der genade. Pleitend:

*Ai, richt mij op, verander mijn geklag,
wil naar Uw woord mij gunstig onderschragen.*

Allen weenden, ik zelf ook, en we gaven elkander de hand en het is tot heden weer goed en we kunnen weer met elkander omgaan.

Toen werden we al gauw verwaardigd, dat Ds. Mieras in het midden der gemeente kwam te staan, waar ik erg blij mee was, daar ik geloof; dat hij een roeping en een zending van Boven heeft ontvangen om Gods woord te verkondigen en ik geloof dat er nog vruchtelijke bediening op zijn arbeid wordt geschonken.⁵

Ik weet nog dat het Kerstmis was en dat Ds Mieras sprak over de geboren Koning. Maar de eerste dag ging voorbij. 's Avonds bij de dominee in huis zijnde, sprak mij iemand aan en vroeg hoe of ik het zo al maakte en zei me wel anders gekend te hebben en dat hij beleefd had, dat ik over die lijdende Borg sprak.

Ik zei: "Nu heb ik er niets van".

⁵ [Tussen 1954 en 1981 bewoonde het gezin Mieras het pand Nachtegaalstraat 1 te Krimpen aan den IJssel, naast het kerkgebouw van de Oud Gereformeerde Gemeente]

Ik ging naar bed en voelde de doodsheid in mijn zielsleven en ik kreeg arbeid om tot de Heere te roepen of er nog eens iets af mocht druipen en 's morgens viel zo open in mijn hart:

*"Mijn hand zal, hoe 't ook ga, hem sterken dag en nacht,
Mijn arm zal hem in nood voorzien van moed en kracht.
De vijand zal hem nooit door wreev'le handelingen,
Door list of hels bedrog, in uiterst' engten dringen;
Den booswicht zal 't geweld nooit tegen hem gelukken,
Noch in- noch uitlands vorst zijn zetel onderdrukken".*

We kwamen Tweede Kerstdag wederom in de kerk. De dominee zei: "We spreken nu eens over de vrucht van Kerstmis" en hij nam zijn voorwoord uit: "Er zal een rijsje voortkomen uit den afgehouden tronk van Isai", waar mijn ziel al onder bukde.

Zijn tekstwoorden waren: "Juda zal Efraïm niet benauwen en Efraïm zal Juda niet benijden". Mijn hart brak er onder hoe of hij sprak, dat die eniggeboren Koning die twee standen op zou richten in die Koning. Nooit kwam mijn ziel zo te buigen, als onder die preek.

Ik zei na de preek: "Dominee, zo had u altijd moeten preken".

Hij zei: "U had altijd ze moeten luisteren".

Ik was zo vol, dat ik zei: "Dominee, ik kom er straks net zo goed als u".

Maar ach, kinderen, als de liefde weer wegzakt, dan houd ik niets over dan mijzelf en Moet ik weer uitroepen: "Ik zal neg wel in de handen van Saul omkomen".

Nog zeer kort geleden was ik op een zekere plaats. Ds. Mieras sprak daar met een dankdag. De eerste en de tweede dienst gingen zo voorbij. Met broodeten verzocht ik om Jesaja 1 te lezen en merkte deze woorden op: "Als de Heere niet een weinig overblijfsel gelaten had, we zouden als Sodom en Gomorra gelijk geworden zijn". Mijn verzuchting was: "Heere, toon mij nog eens iets van dat overblijfsel."

De dominee nam zijn tekst uit Psalm 138: "De Heere zal het voor mij voleinden; Uw goedertierenheid, Heere! is in der eeuwigheid; en laat niet varen de werken Uwer handen"

En o, mijn ziel was als een gewaterde hof. Die goedertierenheid, daar zakt en zinkt de mens onder weg. God goed voor een slecht mens.

Ik had er die avond nog hoop op, dat de Heere het ook nog mor mij voleinden zou.

Ik weet nog dat ik enige dagen ziek te bed lag; ik had al in geen 5 weken 's nachts kunnen slapen. Huisbezoek doen; over God en zijn dienst spreken en zelf onder een verbergend God te lopen als vruchtgevolgen van de zonde.

Toen ik weer een weinig hersteld was, kwam Ds. Mieras mij bezoeken en vroeg of ik zondag weer in de kerk kwam. 's Morgens ging het niet, maar 's avonds zei ik tegen mijn dochter: "Geef mijn kleren, dan ga ik naar de kerk." Ds. Mieras sprak over de 25e zondag van de Heidelbergse Catechismus, hoe al onze beste werken met zonde bevekt zijn, maar dat alles in die dierbare Heere Jezus lag.

Hij schetste in zijn voorwoord, hoe dat volk in de eerste aanslag veel te ver praatte. Ik zag mezelf, hoe of ik in die dagen uitriep: "k Zal eeuwig zingen van Gods goedertierenheên".

De dominee sprak nog dat de Heere Zijn liefde wel eens toonde aan een volk, waarvan de schuld niet vereffend was; maar ook dit heb ik tegen u, dat gij de eerste liefde hebt verlaten; en daar brak mijn hart onder. Toen weende ik; de eerste liefde verlaten, dat had ik gedaan. Ik zag me schuldig staan. Ik heb veel geweend onder die preek en ik

ging 's avonds om 11 uur bij Ds. Mieras vandaan.

Ik was net buiten de deur en toen mocht ik buiten mezelf kijken. Mijn hart zuchtte of de Heere mij nog eens iets van die liefde wilde schenken, die ik zelf weer weggezondigd had, en daar vielen deze woorden in mijn hart: "Ofschoon ik van vader en moeder verlaten ben, zo was er toch een God in de hemel, die aan hem dacht".

Ik pleitte voor de Heere. daar Hij toch diezelfde God was als in de dagen van David. "Och, Heere, mocht U nog eens op mij neerzien. En o, daar daalde de Heere met Zijn eeuwige liefde af; mijn hart brak en smolt weg als was voor de zon. "Ik heb U liefgehad met een eeuwige liefde."

Ds. Mieras zal wel zeggen als hij dit nog eens leest: Heuvelman, uw schuld is nog niet vereffend. Maar och, ik heb tot één uur 's nachts zitten wenen, alleen in huis, niet over de schuld, want die lag op dat ogenblik bedekt, maar over de liefde.

Ik zou nog meer kunnen zeggen, wat me wel eens te beurt viel onder de preken van Ds. Mieras, maar laat ik niet te ver gaan met Ds. Mieras, want we kunnen met hem leven, maar niet met hem sterven; dan zullen we de God van Ds. Mieras zijn geloof moeten kennen om wel getroost te leven en te sterven. Maar dit weet ik, als men veel onder Ds. Mieras zijn gehoor komt, dat het praten wel eens ophoudt en dat er zaken moeten zijn. Vergun mij deze uitdrukking, kinderen.

Als jullie 's zondags thuis liggen, kinderen, ga toch op naar de kerk en deel toch die lieve dag niet. Er werden er ter elfder ure nog gehoord; het kon de tijd der minne nog zijn.

Ik weet nog dat ik 3 dagen zo bedroefd was, dat ik uitriep: "Ik, ga van narigheid naar de kerk". Ik was net om 7 uur in de kerk des avonds. De voorganger haalde in zijn gebed aan: "er konden er nog wel eens onder zitten, die in banden voor tijd en eeuwigheid zitten". Ik had wel uit willen roepen: "Hier zit er één." Maar dan moet hij in banden zitten.

De spreker sprak uit Ezechiël 16 deze woorden: "Als Ik nu bij u voorbijging, zag Ik u, en ziet u lag vertreden in uw bloed, en Ik zei tot u in uw bloed: Leef; ja, Ik zei tot u in uw bloed: Leef!".

Mijn hart brak eronder en ik kreeg te geloven, dat de Heere ook mij zag op mijn 26e jaar vertreden in mijn bloed. Maar och, gij waart nog niet in Uw navel afgesneden; nog niet van ongerechtigheid gewassen; en dan moet ik het weer missen. Daar ben ik nooit gebracht, maar het geeft weer nieuwe arbeid aan de troon der genade of het nog eens gebeuren mag.

Ik zal nog iets mededelen, kinderen wat me zo voorkomt. Mijn oudste zoon verzocht mij om een reis mede te maken naar België. We gingen 's morgens, toen het nog donker was, weg. Ik stond aan het roer en weende in mijn hart, dat ik zo zwerwend was op de aarde. Mijn vrouw in het graf en geen Borg voor mijn schuld leren kennen. Ik had een slecht ogenblik, want als hij zichzelf beklagt is het droevig en daar heb ik veel last van.

Ik stond in overdenking, nu weer naar een ander land. We waren aan het huis Ten Donk gekomen en daar mocht ik verwaardigd worden eens met een oog des geloofs buiten mijzelf te zien en mijn oog en hart tot de Heere op te slaan en ik kwam te pleiten op Zijn almacht om mijn treurende ziel nog eens op te wekken, daar Zijn alziend oog ook op wezen en weduwen komt neer te zien, die eens in waarheid weduwen en wezen zijn mogen; want die zijn geen man of vrouw kwijt, maar die zijn God kwijt. En als dat Godsgemis eens openvalt, dan bukt en buigt de ziel zo laag voor de Heere'.

Mijn zoon zei tegen mij: "Sta je te slapen?". Maar och nee, daar vielen deze woorden uit Jesaja 62-24: *"Tot u zal niet meer gezegd worden: De verlatene, en tot uw land zal niet meer gezegd worden: Het verwoeste; maar gij zult genoemd worden: Mijn lust is aan haar! en uw land: Het getrouwde; want de Heere heeft een lust aan u, en uw land zal getrouwd worden"*.

Kinderen, mijn ziel weende. Ik wist niet dat het in Gods Woord stond maar ik geloofde dat het in de Bijbel stond, want et ging kracht van uit.

Ik zou nog veel kunnen verhalen, maar het grootste zou zijn kinderen, als de Heere de gevangenis eens kwam te wenden, want straks met de dood staat met dit alles de wagen stil.

Die dit leest en kennis van deze zaken heeft en van deze worstelingen zal wel zeggen: "Wat heeft die Heuvelman nog grote sieraden in de tempel. Wat zal de Heere een werk hebben om hem van dit alles af te brengen. Dan zal hij wel oud zijn, als hij met dit alles eens het rechte onderwerp mocht gemaakt werden door de Heere".

O, kinderen, dan moet ik wel eens erkennen: "Zou ik mijn arme ziel niet bedriegen voor de eeuwigheid?".

Ik denk nog aan oom **Hendrik Terlouw**, toen hij nog leefde en mijn arme ziel eerlijk behandelde. Hij kwam wel eens bij mij aan en praatte wel eens over de belangen der eeuwigheid en zei dan: "Het zijn allemaal nullen, die u opnoemt, maar ik luister nog op dat God nog bemoeienissen houdt met uw arme ziel. O, mocht de Heere u al die zaken eens toe komen te passen aan uw ziel, dan komt er het 'eentje' voor te staan en dan krijgen de nullen ook waarde",

Och, dan zie ik nog uit naar dat eentje om aan deze zijde van het graf de toepassende daad eens in te leven. Maar kinderen, er is geen plaats in de herberg om geboren te worden. We kunnen nog zo lang bij de vruchten blijven leven zonder de boom te kennen, die toch de vruchten komt af te werpen.

Ik denk nog zo, ik was 19 jaar toen ik verzocht werd bij een nicht van mijn vrouw, **vrouw Evegroen** om op Oudejaarsavond op Gods dag te komen. Die liep van achter bezien in zware overtuiging van dood en eeuwigheid en verzocht ons om met drank en muziek de avond door te brengen. Om de tijd wat te verdrijven gingen jullie moeder en ik er heen. We waren toen nog niet getrouwd. Mijn geweten sloeg me geweldig aan, want het was Gods dag.

Maar ziet, we konden geen muziek te leen krijgen, dus ging het niet door zoals we gedacht hadden. Ik kon met een treklarmonica spelen, maar we konden er niet één te leen krijgen, waar ik heimelijk blij mee was, daar het bij mij niet veel anders was dan bij mijn nicht en we later er wel Gods hand in zagen, dat de avond niet zo goddeloos is doorgebracht..

Als vrouw Evegroen dit leest zal ze het nog wel weten. O, dan voel ik wel eens een band aan haar. We hebben elkander later wel eens in een andere weg ontmoet.

Zo schiet me nog te binnen; dat ik in 's Gravenhage gelost had en met het donker weg vaarde. De baas zei: "U moet naar Rotterdam en dan bellen, waar je op uit moet". Ik was om 8 uur in Rotterdam en toen zei mijn vrouw: "Daar ligt onze oudste zoon". Ik sloeg achteruit en kwam op zijde liggen. Ik ging over en mijn zoon lag ziek te bed, waar ik raar van stond te kijken. Ik sprak hem met een enkel woord aan; zo jeugdig daar te liggen en wat of dat wezen zal als de dood de ziel eens kwam op te eisen en zo onvoorbereid voor God te moeten verschijnen en niet te kunnen.

Ik ging naar de wal in een café en belde de baas op in 's Gravenhage. Ik zat daar in een

café met mensen en de kasteleinsvrouw zat te praten met een man van 60 jaar. Zijn vrouw was dood en hij zei: "Als er één sterft, dan kan je beter allebei dood wezen". Ik zei niets, maar dacht: "Wat heeft de dood en eeuwigheid weinig waarde bij die mensen".

De kasteleinsvrouw zei tegen mij: "Wat zegt u ervan, schipper?"

Ik zei: Och, vrouw, als we daarover zouden spreken, dan zou u mij er uitgooien". Ze zei: "Zegt u ook maar wat u er van denkt".

Hoewel ik slecht ter tale ben, zo kreeg ik toch te spreken over dood en eeuwigheid en wat het wezen zal onvoorbereid God te moeten ontmoeten, en ook voor mij en haar om op Gods dag een café te openen om de jeugd te verleiden.

De vrouw begon te wenen en biljarters zaten allemaal stil te luisteren.

Ik heb daar anderhalf uur staan spreken.

De vrouw zei: "wat u daar zegt is waar, man; mijn vader woont in Heineoord en is godvrezend en die zegt hetzelfde.

Ze verzocht mij om bij gelegenheid nog eens aan te komen. Ik kreeg een sigaar van haar en we zijn zo gescheiden, maar ik was, net buiten de deur en ik werd aangesproken van binnen, wat het wezen zal om zo voor God te verschijnen; met een lantaarn op de rug te lopen voor een ander en zelf er buiten te staan.

Och, kinderen, mocht de strijd voor dood en eeuwigheid maar veel op en aangeboden worden. *Haast en spoed u om uws levens*

Ik zal nog iets melden wat ik meegemaakt heb meteen nichtje van mij. Zij lag ziek te Rotterdam. Zij heeft 6 jaren ziek op bed gelegen. Ik heb haar menig keer bezocht.

Het is mij nog overkomen, dat ik 's maandags bij haar vandaan. ging. We voeren naar Venlo en ik zat hout te hakken in het ruim en kreeg levende arbeid met mijn nichtje met deze woorden:

*God, die helpt in nood,
is in Zien groot.
Aller volken macht
niets bij Hem geacht.
Buigt u dan in 't stof
en verheft met lof
't heilig OpperWezen:
wilt Het eeuwig vrezten!*

En daar wilde ik niet erg aan, want mijn nicht was een verlostte ziel en ik niet. Mijn nichtje was 16 jaar toen de Heere haar voorkwam met deze woorden: "*Ontwaak gij die slaapt en staat op uit de doden en Christus zal over u lichten*, waar ze hevig van schrok. En pas na ruim 50 jaren is op haar 70e verjaardag door de Heere haar ziel verlost en toegepast.

Ik weet nog dat ik bij haar was en dat ze in een vloed van tranen mij vertelde, dat ze met Goede Vrijdag met de Heere gestorven was; de zonden in het graf gebleven waren en een opgestane Koning had leren kennen.

We vaarden naar Rotterdam en drie weken nadien ging ik weer eens kijken bij haar. Zo kwam ik binnen en mijn neef zei: neef, heb je geen werk gehad, omdat je binnen 3 weken weer terug bent?"

Ik begon te wenen. Ik zei: Hoe zegt u dat zo?." Hij zei: "Mijn vrouw was die avond zo blij; ze zei: Ja man, zou ik niet blij zijn, daar God mij toont, dat er nog een bidder is aan de troon der genade, toen ik vroeg waarom ze zo blijde was. Haar man zei: Als je

maar wist wie het was." Ze zei: "Dat is mijn neef Cornelis."

O, kinderen, die gemeenschap der heiligen in te leven is zo groot. Ik heb haar begraven en nog een enkel woord gesproken op haar graf en laten zingen:

*De bergen zullen vrede dragen,
de heuvels heilig recht.
Hij zal hun vrolijk op doen dagen
het heil, hun toegezegd.
't Ellendig volk wordt dan uit lijden
door zijnen arm gerukt.
Hij zal nooddrigtigen bevrijden,
Verbrijz'len, wie verdrukt.*

Er schiet me nog te binnen, hoe of ik met zand naar de oever Wieringen moest. Ik was diep geladen en dacht binnen door te varen, maar bij Alkmaar in de sluis was de sluis kapot en ik moest over Den Helder uitvaren.

Het was ruw weer. Ik stond 's avonds aan het strand om 10 uur te kijken en dacht: "Daar kom ik niet overheen."

Mijn hart riep tot de Heere om hulp en bijstand. 's Morgens raadde de sluiswachter mij aan om een loods mee te nemen. Er kwam een schipper en die zou ons voor 7 gulden over brengen. We gingen er uit. De schipper zei: "Waar zijn de dekkleden?." Ik zei: "Die heb ik niet." Hij zei: Als het gaat stormen dan verdrinken we met zo een diep geladen schip." Toen zei hij: "Waar is uw kompas?." Als het mistig wordt moeten we een kompas hebben. Ik zei: Dat heb ik niet, maar ik heb hoop, dat het kompas in de hemel is. De Heere heeft alles in Zijn hand en is ook machtig om ons er over te leiden."

Het waaide flink. Toen we een uur gevaren hadden, brak de zon door de lucht. De loods zeiden "Nu zullen we het krijgen." Mijn hart riep tot de Heere en daar viel zo bij me:

*Grootmachtig zijt G, o Heer, ja eind'loos in vermogen,
Uw onverbreekb're trouw omringt U voor elks ogen!*

Ja, dat viel met zo een kracht in mijn hart, dat mijn ziel er onder weende. Ik sprak de loods aan, hoe of de Heere grootmachtig was en eind'loos in vermogen. De loods lachte er om en wilde er niets van weten;

De wind ging stil liggen en we kwamen goed en wel over.

Als ik ten grave gebracht zal zijn, moet je niet denken dat je zulk een goede vader gehad hebt. Neen, dan ben ik nooit een vader voor jullie geweest. Dan kunnen jullie wel zeggen: Wat zal die het zwaar hebben in de eeuwigheid; de weg geweten en nooit met de Heere verenigd en bevredigd te zijn en nooit het rechte onderwerp geworden te zijn en niet zijn kostelijke ziel opgelost in die dierbare Koning.

O, kinderen, nog een ambt aanvaard te hebben in de kerk en na de dood van jullie moeder veel af- en omzwerfende, wat mij bitter is opgebroken.

Toen jullie moeder overleden was, viel die waarheid zo bij mij: "Werp uw zorg en kommer op Mij en vertrouw op Hem en Hij zal liet wel maken." Och, had. ik daar maar op vertrouwd; het zou me voor menige zonde bewaard hebben. De mens overdenkt zijn weg, maar de Heere bestuurt zijn gangen..

Ik weet nog, dat mijn oog op een vrouw viel en ik dacht dat het de weg des Heeren

was. Ik geloofde dat ze God vreesde, maar het was de weg des Heeren niet. Ik weet nog dat de Heere mij aansprak: "Laat af en weet dat Ik God ben", waar ik zo raar van stond te kijken en het nog niet laten kon; maar toen vielen deze woorden in mijn hart:

*God slaat een gram gezicht
op bozen, die hem tegenstaan.
Hij doet hun naam met hen vergaan
door 't hoogste strafgericht.*

Toen kreeg ik andere ogen om te zien hoe dwaas ik gehandeld had. Toen gingen mijn gedachten over deze vrouw, die ik nu heb en dit huwelijk ging vanzelf. Als het door God gewerkt wordt, wie zal het dan keren? En och, kinderen, ik heb de zonde bitter moeten betreuren, maar onze ontrouw doet Gods getrouwheid nooit te niet, maar schenkt nog bij tijden en ogenblikken vertroosting aan mijn arme ziel.

Ik weet nog, dat ik 's zondagsavonds een preek moest lezen in de kerk. Ik had er al een week van tevoren arbeid mee en ik heb van zaterdag op zondag niets geslapen.

Toen ik 's zondagsavonds om half zes naar de zolder ging van benauwdheid en mijn knieën boog om hulp en bijstand te vragen aan de troon der genade, viel er zo bij mij:

*Hoe wonderbaar is Uw getuigenis.
Dies zal mijn ziel dat ook getrouw bewaren,
want d' opening van Uw woorden zal gewis
gelijk een licht het donker op doen klaren.*

Ik ging zuchtende naar de kerk. Mijn zoon zei: Vader, wat zit u toch in de war. U moet met geloof gaan. Weet u nog dat u er jaren geleden omschreeuwde, toen we bij **Ds. Otte** naar de kerk gingen?" Ik zei: Ja, dat is waar, maar nu is het praktijk geworden en dan op mijzelf ziende, dan kan het niet."

Ik weet nog, toen **Kreuk** voorlas, dat mijn ziel tot God schreeuwde en er viel zo in mij: "Uw vrijmoedige geest ondersteune mij." En dat heeft de Heere betoond, toen ik voor de lessenaar kwam. Ik heb wel veel geweend, maar mijn hart kwam te breken. Ik liet zingen:

*De stammen, naar Gods naam genoemd
gaan derwaarts op, waar elk zich buigt
naar d' ark, die van Gods gunst getuigt,
waar elk Zijn Naam belijdt en roemt.*

Er lag beslag op het volk, maar bij de uitgang moest ik uitroepen: "Uw liefdedienst heeft mij nog nooit verdrotten."

Maar och, kinderen, als jullie mij overleven en ten grave zult brengen, zo spreek ik jullie toch aan om de Heere vroeg te zoeken. Jullie weten mijn leven. Het was met veel gebrek, maar ik heb toch zoveel mogelijk jullie het goede voorgehouden.

Ik weet, dat ik in mijn verluchting veel mijn arme kroost opdraag aan de troon der genade. Jullie zijn allen tot nu toe nog goed voor mij geweest en ik hoop, dat de aanspraak van Ds. Mieras bij het graf van jullie moeder, bij jullie allen in gedachtenis moge blijven.

Ik kan jullie geen wedervergelding doen en die behoeven jullie van mij niet te hebben, Want de Heere heeft jullie allen gezegend voor de tijd.

Och, mocht het de Heere believen en behagen, dat het in Zijn aanbiddelijke raad moge besloten zijn, om ook jullie arme ziel. eens te zegenen met die eeuwige zegen en die

onmisbare zegen, om met God bevredigd te mogen worden en verzoend te worden door Jezus Christus en Dien gekruisigd.

Ik weet, dat jullie het allen uit opvoeding weten; dat dit het voornaamste is van alles en dat de wereld voorbijgaat met al zijn begeerlijkheden. Maar och, dat des Heeren lieve Geest jullie en mij tot dat einde moge bewerken om een arbeidzame ziel te ontvangen, om die grote zaligheid, die in Christus wordt voorgesteld, deelachtig te mogen worden. Want het is een voorrecht een vriend van de bruid te zijn, maar de bruid zelf te mogen zijn, is beter en een groter voorrecht, want die wordt getrouwd en gaat mee naar huis.

Och, dat onze bede moge zijn

*Wie is Hij die altijd spoedig,
onze God vreest bovenal.
Die werd geleerd overvloedig,
van de weg, die hij gaan zal.
Die zal bezitten zijn goed
met stilheid ende met vrede.
Zijn zaad zal met overvloed;
het land ook bezitten mede.*

Ik voor mijzelf kan slechts zeggen:

*Eens was ik een vreemd,ling voor Gód en mijn hart;
Ik kende geen schuld en gevoelde geen smart.
Ik vroeg niet: "Mijn ziel, doorziet gij uw lot?
Hoe zult gij rechtvaardig verschijnen voor God?".*

*Al sprak daar een stem uit de Heilige Blaán
Van 't Lam met de zonden der wereld belaán.
Ik zocht bij den kruispaal geen veilige wij.g
'k Stond blind, en van verre, in mijzelven zo rijk.*

*Ik deed als Jeruzalems Dochters weleer;
Ik weende om de pijn van mijn lijdende Heer
Et dacht er niet aan, dat ik zelf door mijn schuld
Zijn kroon had gevlochten, Zijn beker gevuld.*

*Maar toen mij Gods Geest aan mijzelf had ontdekt.,
Toen werd in mijn ziele de vreze gewekt,
Toen voelde ik wat eisen Gods heiligheid deed,;
Daar werd al mijn deugd een wegwerpelijk kleet!*

Kinderen, er is nog meer, maar ik kan niet verder gaan.

Ik zal nog iets melden, hoe of ik eens 's zondags bij **Ds. Huisman** te Rotterdam geweest ben.⁶

Ik was 's morgens en 's avonds bij hem naar de kerk geweest en werd 's avonds verzocht met hem mee te gaan naar zijn huis. Ik ging met mijn nichtje mede. In huis gekomen zijnde, zaten er wel 20 mensen. Ds. Huisman sprak mij aan of ik wel geluisterd had. Ik zei: "U hebt hard genoeg gesproken, maar wij liggen in de

⁶ Barend Huisman, 1879-1957, werd predikant te Rotterdam, 1933 tot ca 1955. Hij overleed 1957

bondsbreuk in Adam zo diep van God afgefallen, dat we geen oor meer overgehouden hebben of geen hart om op te merken, wat God de Heere spreken zal."

De dominee nam weer een ander en ik hoorde allerlei uitreddingen voor de tijd, maar geen arbeid voor de eeuwigheid en tenslotte zei er één: We zullen eens zingen van:

*Mijn ziel aan 't stof gekluisterd
Beseft Gods daden niet,
Zijn oordeel is verduisterd,
geen dwaas weet wat hij ziet.*

Ik zat er benauwd onder. Er werden 8 psalmen gezongen. Ik werd er zo bijgebracht, dat de Heere niet gekomen is om van 's mensen hand gediend te worden, maar om te dienen.

Ten laatste werd mij verzocht om een versje op te geven; en daar het al laat geworden was, zei ik: "Dominee, ik heb ik mijn leven nog maar 2 versjes kunnen zingen".

Hij zei: "Dat is weinig; en wat is dat?". Ik zei: Psalm 23: 3 en Psalm 105: 5; daar kreeg

ik in te zien, dat eeuwige zoen- en zoutverbond, dat de Heere opgericht had voor al Zijn volk. Maar de dominee hield niet op of ik moest een versje opgeven en ik werd bepaald bij

*Zij zullen U eerbiedig vrezen,
zolang er zon of maan
bij 't nageslacht ten licht zal wezen
en op- en ondergaan.
Hij zal gelijk zijn aan den regen,
die daalt op 't late gras,
aan droppels die met milden zegen
besproeien 't veldgewas.*

Daarna werd mij verzocht om een woordje te eindigen en ik deed dat met veel gebrek en arbeid der ziel, zodat ik bitter weende, hoe dat we daar zaten om op zo losse grond de eeuwigheid aan te doen en niet zouden kunnen bestaan. Ik zei amen en sprak daarna de dominee aan.

Ik zei, dat het wat zou wezen ook voor hem, om zijn medemens op zo een losse grondslag naar de eeuwigheid te laten gaan.

Hij zei: "Heuvelman, u bent eerlijker dan ik, maar ik durf er niet voor uit te komen.

Ik ging om 11 uur naar boord terug en werd hevig bestreden, dat ik te veel gezegd had; een ander te waarschuwen en zelf er buiten te staan. Ik kon er 's nachts niet van slapen en 's morgens in het voorschip zijnde, was ik benauwd en weende ik om mijn zonden. Ik verborg mij in een hoek van het schip en boog mijn knieën en droeg mijn nood en behoefte op aan de troon der genade. Ik mocht zo laag bukken, dat ik uitriep: Heere, doe met mij zoals Gij wilt; al wat U doet is recht en wel gedaan." Al had ik voor eeuwig verloren moeten gaan, daar had ik mee ingestemd.

O, kinderen, dan is de mens handelbaar; dan heeft hij geen recht of aanspraak meer, noch goede werken, maar dan ligt alles verbeurt en verzondigd. Ik werd ingeleid in Psalm 68:5.

Uw hoop, Uw kudde woonde daar.

*Uit vrije goedheid waart Gij haar
 een vriendelijk Beschermmer.
 en hebt ellendigen dat land
 bereid door uwe sterke hand,
 o Israëls Ontfermer!
 De Heer' gaf rijke juichensstof,
 om Zijne wond'ren en Zijn lof
 met hart en mond te melden.
 Men zag welhaast een grote schaar
 met klanken van de blijdste maar
 vervullen berg en velden.*

Och, kinderen, wat zag ik daar de hope die er inlag voor Gods arme volk. Ik ben te arm om het te vermelden, die grote schaar, die daar bij zal behoren. Ik kreeg in een vloed van tranen er weer hoop op.

Ik werd geroepen door mijn vrouw om te komen eten en ik weende. Ik zei: "O vrouw, wat zal dat volk gelukkig zijn, die daar bij zullen behoren, bij die grote schare.

Ik zag een vriend op de wal staan. Ik ging naar hem, toe en sprak hem aan over het geluk van dat volk. Mijn vriend en ik weenden en hij zei: Wat bent u gelukkig; dat is de klacht van Gods volk."

O kinderen, als de mens in een overtuigende weg loopt van zonde, gerechtigheid en oordeel, dan komt alles op hem aan stormen. Ik weet nog dat ik lang gebukt ging onder deze woorden: "Vervloekt is de man, die vlees tot zijn arm stelt." Ik dacht: was ik maar nooit getrouwd, maar ik had er geen licht over, dat ik wel de vrouw mocht hebben, maar ik was gaan praten met het volk en ik had de Heere achtergelaten.

Het zou beter zijn met David uit te roepen en in te leven: "Dit leert mijn ziel, U achteraan te kleven."

Ik weet nog, dat ik met mijn oudste zoon bij de watertoren te Rotterdam lag, en dat we 's zondagsmorgens naar de kerk gingen bij Ds. Otte. 's Avonds wilden zijn vrouw en mijn zoon niet mee naar de kerk en ik ging dus alleen weg. Ik had altijd deze waarheid bij me: "Wie niet verlaten wil vader, moeder, vrouw en kinderen, ja, zelfs zijn eigen leven niet wil verliezen om Mijnentwil, die kan Mijn discipel niet zijn."

Ik weende, omdat er niemand meeinging. Ik was nog maar kort op weg of ik werd met kracht staande gehouden, met deze woorden in mijn hart:

*Wij zaten neer, wij weenden langs de zomen
 van Babylons wijd uitgebreide stromen.
 Elk stortte daar zijn bitt're jammerklacht,
 als hij met smart aan 't heilig Sion dacht.
 Elk, wars van vreugd en vrolijke gezangen,
 liet daar zijn harp aan somb're wilgen hangen.*

O, kinderen, als ik ooit mijzelf zag, wenende aan de rivieren van Babel, want de zonde kwam mij zo levendig voor de ogen. O, die bittere jammerklacht, als hij aan het heilig Sion dacht. Uit de staat der rechtheid gevallen; moed- en vrijwillig God de rug toegekeerd, dan hangen de harpen aan de wilgen. Als er dan gevraagd wordt: Zingt ons een der liederen Sions, dan moet hij in een vloed van tranen uitroepen: "Hoe zullen we een lied des Heeren zingen in een vreemd land?"

Ik ben te arm om te vermelden, wat er in mijn ziel omging, toen ik daar stond.

Ik weet nog dat ik óp een reis naar Middelburg moest. Ik zag er tegen op, want ik was nog nooit in Zeeland geweest. Ik riep de Naam des Heeren aan om Zijn genadige bewaring en bescherming.

Vorbij Willemstad gekomen, werd het mistig en er viel een waterdamp over het water. Er viel bij mij in Genesis 2:6: "Maar een damp was opgegaan uit de aarde en bevochtigde de ganse aardbodem." Ik zuchtte: "Mocht de damp des Geestes mijn arme ziel eens bevochtigen, en er viel met kracht in mijn hart:

*Is op het land een handvol koren,
Gekoesterd door de zon,
't zal op 't gebergt' geruis doen horen,
gelijk de Libanon.*

O, kinderen, dat geruis daar binnen van die Libanon is nooit te vermelden. Ik naderde Middelburg en zag de stad in de verte en ik riep uit: O, Heere, hebben daar die trouwe Godsgezanten met de bazuin geblazen?" O, wat liggen we diep gezonken; God verlaten om eigen schuld.

Op zekere dag lagen we 's zondags te Hansweert. Ik ging 's zondags naar de kerk in Kruiningen.

Toen ik terug ging naar mijn schip stond er een man op mij te wachten en vroeg of ik de schipper was van de motor "Niets Bestendig." Ik zei: "Ja." We liepen samen naar huis.

De man sprak mij aan en ik hoorde al gauw, dat hij de tale Kanaäns sprak hij deed mij een vraag, die ik niet kon beantwoorden. Ik zei: "Och, man, ik ben een onbekeerd mens." Hij zei: "Dacht u dat, schipper?"

"Als u onbekeerd was, zou u uit een andere hoek komen, maar wil ik u eens zeggen, wat u bent?"

Hij zei: "U bent een ongelukkig mens, dat hoor ik aan uw klachten." Ik kreeg vriendschap aan die man en heb nog 7 jaren kennis aan die man gehad. De laatste zondagavond was ik nog bij hem. Wij zongen samen Psalm 25:3. Hij verzocht mij een gebedje te doen.

Ik deed dat met veel gebrek. Hij sprak mij aan en zei: "Schipper, uw gebedje is zuiver als de zon, maar u haalt niet het gekir van een duif, maar ook niet het gekras van een raaf."

"Hij zei: Wat is een raaf?"

Ik zei: "Een roofvogel."

Hij zei: Ja, mocht de Heere veel ontdekkend licht geven, hoe menigmaal u een rover bent van Gods eer en een bedroever van Gods lieve geest."

Ik bedankte hem voor zijn onderwijs. Hij bracht mij 's nachts om 12 uur naar de boot toe en we namen onder tranen afscheid van elkaar en hij zei: "Heuvelman, we zullen elkaar aan deze zijde van het graf niet meer zien. "Ik hoop echter dat wij elkaar aan gene zijde van het graf mogen weerzien."

Het was een roerend afscheid nemen en hij is twee maanden daarna de eeuwigheid ingegaan; in die rust, die er over blijft voor het volk van Ged.

Op een andere keer lag ik 's zondags te Brakel. Ik ging 's avond naar de kerk. Er werd een preek gelezen door Johannes van Hemert.

Ik had er een indruk van onder het lezen, ziende op dat zoen- en zoutverbond dat de Heere opgericht had voor Zijn volk.

Johannes van Hemert eindigde met gebed, waar mijn ziel onder weende. Ik dacht; "Die man wil ik wel eens spreken." Ik wachtte op hem en hij kwam met de andere ouderling mee uit de kerk en nam mij mee naar het huis van de weduwe van de dominee. Er zaten 18 mensen bij elkaar in dat huis. Van Hemert deed mij een vraag: "Schipper, Mozes is gestorven en niemand heeft zijn graf geweten. Zeg u eens waar ligt hij begraven."

Ik zei: "Dat weet ik niet Van Hemert, maar u weet het wel, dat heb ik in uw gebed gehoord." Hij zei: "Heuvelman, ik heb u vanavond in de kerk zien zitten en God heeft mij op u gewezen; vertel eens uw weg op pad en reis naar de eeuwigheid."⁷

Ik deed dat met al mijn te kort en toen zei Johannes van Hemert: "Toen de Heere op aarde was, boog Hij met elkaar de knieën met Zijn discipelen in gebed."

Zo bogen ook wij allen onze knieën op de grond en Van Hemert eindigde met gebed, en allen weenden. Wij zijn altijd goede vrienden gebleven tot heden toe

Och kinderen, dat verbond, dát de Heere van eeuwigheid opgericht heeft in Zijn eeuwige raad des vredes. O, dan heb ik de regenboog wel eens aan de hemel zien staan. Ik zette mijn pet af en moest wenen, dat de Heere zo aan zijn verbond gedacht, dat Hij de aarde niet meer door water zal doen vergaan. Hoe gelukkig zal dat volk zijn, dat daarin ligt opgesloten voor tijd en eeuwigheid.

Kinderen, ik zou nog veel kunnen verhalen, wat de mens in kan leven en nog nooit het rechte onderwerp geworden is met dit alles.

Ik weet nog uit de oorlogsjaren, dat mijn oudste zoon zijn motor gevorderd werd door de Duitsers. Hij heeft nog weken bij ons ingewoond, wat mij veel zuchten aan de troon der genade heeft gekost, tot hij ten laatste zijn schip weer terug kreeg.

Toen hij weer thuis kwam, zei ik: "Je hebt weer een afgebedeld schip teruggekregen van de troon der genade." Och, schaamte moest ons aangezicht bedekken, daar de Heere zegt: "Erken Mij in al uw wegen en Ik zal uw paden recht maken."

Dan zie ik mijn schip wel eens varen, waar ik 25 jaren mee gevaren heb en dan zie ik wel een terug op de dagen van vroeger. Daar liggen wat een gebedjes en verzachtingen in opgesloten, zoveel er nagels aan de huid geklonken zijn.

Wat gaat dat zo alles voorbij voor mijn arme kroost.

⁷ *Johannes Franciscus van Hemert is geboren op dag maand 1876, zoon van Laurens Jacobus Hendrikus van Hemert en Anna Maria Frederica Cornelia van Hemert (geboren de Swart).*

Laurens is geboren op 7 augustus 1850, in Heusden. Anna is geboren op 26 juli 1855, in 's-Hertogenbosch

Johannes had 4 broers of zussen: Maria Martina Louise Cornelia Walters (geboren van Hemert) en 3 andere broers of zussen.

Johannes trouwde met Hendrica Gerridina van Hemert (geboren Rekveld).

Hendrica is geboren op 30 augustus 1875, in Kampen, Nederland.

Zij hadden 9 kinderen: Hermanus Gerardus van Hemert, Antonius Stanislaus Marie (Anton) van Hemert en 7 andere kinderen.

Johannes is overleden op dag maand 1946, op 70 jarige leeftijd.

Ik weet nog dat ik met mijn oudste zoon een reis meemaakte naar België. We lagen 's zondags in België en konden niet opgaan naar de kerk.

's Morgens hebben we een preek gelezen en 's avonds ook. Ik zei: "Dat is toch wel een last, zo een man aan boord?." Mijn vrouw zei niets, maar 's morgens waren we weer aan het varen toen mijn zoon zei: "U zei dat zo gisteravond, maar we zijn het niet gewend."

Ik zei: "Wiens schuld is dat? Jij bent nu ruim 40 jaren en je hebt een vrouw en 5 kinderen en je behoort priester in je huis te zijn en je behoort 's zondags voor te gaan."

Hij zei: "Als ik zo was als u, dan zou dat gaan, maar nu gaat alles zo maar heen."

Kinderen, eenmaal komt de tijd, dat we voor God rekenschap zullen moeten doen en dan zal de eeuwigheid getuigen:

*Och, had naar Mijn raad
zich Mijn volk gedragen*

Dan zal het wezen: *had ik maar, had ik maar*. Nu zal preeklezen en kerkgaan te kort en te smal zijn voor de eeuwigheid, maar denk er om, de eis ligt er. God komt het te eisen. We zullen allen wedergeboren moeten worden door Gods lieve Geest der genade, zal het welzijn met ons om God te ontmoeten.

Ik weet nog, toen ik te zien kreeg, dat we rein en volkomen geschapen waren in alle kennis, gerechtigheid en heiligheid. We kenden de Heere aan de wind des daags.

Het berouwde mij zo al 26 jaar tegen God gezondigd te hebben, dat ik een keuze deed om nooit meer te zondigen en heilig voor God te leven. Maar och, daar komt niets van terecht.

Ik ben heden al 63 jaar en heb nog geen Borg voor mijn schuld ontvangen. Want denk er aan, we zullen eenmaal aan deze zijde van het graf gewassen moeten worden in het reinigende bloed van die dierbare Borg, zal het wel zijn om voor God te verschijnen.

Met alles wat ik vermeld heb, is het nog te kort voor de eeuwigheid om God te ontmoeten. Och, wat zijn de roepstemmen en oordelen toch groot op de aarde. Mijn arme vrouw en jullie moeder ligt al in het graf en mijn dochtertje ook al. Die weten al wat de eeuwigheid is en wezen zal.

Als jullie ergens liggen, gaat als het mogelijk is naar de kerk met die bede: Och, Heere, mochten mijn blinde zielsogen eens geopend worden, opdat er een noodgeschrei op mocht gaan: Hoe raak ik nog ooit tot God bekeerd en hoe raak ik nog ooit mijzelf kwijt.

De tijd der voorzienigheid is zeer kort, maar de eeuwigheid zal lang duren, als we dat zullen moeten beklagen.

Ik zal nu een brief laten volgen van mijn vriend L. Kreuk:

Krimpen aan den IJssel, 17 mei 1949.

Geliefde vriend Heuvelman,

Aangaande uw verzoek om een enkel woordje te schrijven omtrent handelingen, die de Heere heeft believen te houden, waar ik zelf oor en ooggetuige van geweest ben, wil ik mijzelf daar niet van onttrekken. Waar de Heere van komt te getuigen: "Ken Mij in al uw wegen, en Ik zal uw paden recht maken."

Mocht de Heere mij ook ontdekkend licht geven om nog terug te mogen denken, hoe

we samen veel over de wegen hebben mogen spreken, die de Heere met ons gehouden heeft. Zo komt het mij voor, hoe dat we te Delfshaven nog gesproken hebben over het Hooglied: "Ontwaak gij Noordenwind en kom gij Zuidenwind. Hoe of we spraken over die edele vruchten en hoe of uw schip er nog van komt te getuigen, dat ik bij u in Ouderkerk aan den IJssel aan boord kwam en dat de eeuwigheid mij zo drukte, dat ik mijzelf als het ware onrein gevoelde van mijn hoofd tot mijn voeten en wij elkaar in onze tranen konden wassen. Zalig is het dan niets te wezen in het heilig oog des Heeren. Zo mochten we vele jaren als een vriend met zijn vriend omgaan, totdat we op ts Heeren tijd samen als ambtsdrager in des Heeren huis zijn geroepen, waar we veel in liefdesuitgangen elkanders lasten hebben mogen dragen.

Ja, Heuvelman, ik zou zeggen aan elkanders voeten mogen zitten, daar de Heere Zichzelf niet onbetuigd heeft gelaten. Het ligt in mijn herinnering, hoe of u in die liefde kwam in te leven, toen u voordien een tijd kwam in te leven onder een verbergend God te lopen. Dat ge wel in moedeloosheid de aarde betrad, maar hoe de Heere u van eeuwigheid had liefgehad, waar het bij mij zulk een jaloersheid verwekte, dat de Heere nog zo goed was om aan Zijn volk te gedenken. Ik liep zelf in het donker, maar hoe na enkele dagen mijn hart ingewonnen werd met deze woorden: "Wie is er onder ulieden, die de Heere vreest, die naar de stem Zijns knechts hoort, als hij in duisternis wandelt en geen licht heeft; nog kan steunen op den Heere zijnen God en vertrouwen op de Naam des Heeren."

De liefde wakkerde als het ware hierdoor aan. Hij ontmoetten elkander daarna bij de weduwe Verheij. Het zal U wel bekend zijn hoe we daar uit het verbond opkwamen, daar een drievoudig snoer niet zal verbroken worden.

Het heugt me nog met een kerkenraadsvergadering, hoe of we spraken over de triomferende en de strijdende Kerk. We zouden het langer en verder uit kunnen klaren, maar mocht de Heere de toepassende daad eens schenken aan onze arme ziel en Zijn lieve zegen er over doen gedijen, als met Mozes, de dagen ma uitkopende om voor de Heere te leven en een wijs hart te ontvangen tot de eer van Zijn grote Naam en tot zaligheid onzer kostelijke ziel op weg en reis naar graf en eeuwigheid.

Uw vriend,

L. Kreuk

Het komt me nog voor, dat we op een zaterdag de vracht hadden te Grave en ik zei hard te varen om zondag thuis te zijn. Om 12 uur waren we te Ravenstein en mijn vrouw riep me om te eten. Ik ging naar beneden en vroeg om een zegen en zou gaan eten. Er viel echter met kracht in mijn ziel: "Zij die God vrezen, die zullen Hem prijzen."

Ik kon niet meer eten, al de weldaden verbeurd en verzondigd te hebben en dat de Heere nog kwam te bewijzen, om deze tafel met het vette des aardrijks te zegenen. Ik weende en mijn vrouw zei: "We hebben geld genoeg om te kopen, maar het zij die God vrezen zullen Hem prijzen."

Ik riep uit: "Och Heere, ik heb geen vreze Gods meer overgehouden."

Later werd ik verzocht om bij zwager Noldermans te komen om af te rekenen met het overlijden van mijn vader. Ik kreeg ook mijn geld en zwager Niek zei, dat hij zo dankbaar was en verzocht een versje te zingen. Het orgel ging aan, en we zongen.

*God heb ik lief, want die getrouwe Heer
hoort mijne stem, mijn smekingen, mijn klagen.*

en

die heeft lust den Heer te vrezen,

*'t allerhoogst en eeuwig Goed?
God zal zelf zijn leidsman wezen,
leren hoe hij wand'len moet.*

Toen we naar huis zouden gaan, verzocht ik hem om een woordje te eindigen. Hij zei: "Dat doe ik niet; dan kan ik niet."

Ik zei: "U laat zingen. God heb ik lief, want die getrouwe Haer hoort mijne stem, mijn smekingen, mijn klagen." Maar hij deed het niet. Toen heb ik zelf een woordje geëindigd met veel vreze en beving, en ik haalde zo aan, dat de Heere zei: "Wie heeft lust den Heer te vrezen" ... dan heb ik daar geen lust in. Maar God zal zelf zijn Leidsman wezen. Mochten we daar veel op zien, om van de Heere geleerd, bestierd en onderwezen te worden op weg en reis naar graf en eeuwigheid.

Mijn zwager zei: "Hebt u er geen lust in? Ik heb er wel lust in."

Och, kinderen, de mens heeft eigenwillige godsdienst genoeg, maar het is te kort voor de eeuwigheid. De Heere zegt zo:

*Wie is hij die altijd spoedig,
onze God vreest bovenal.
Die werd geleerd overvloedig
van de weg, die hij gaan zal.*

Wat zal dat volk gelukkig zijn, die met de kinderlijke vreze en eerbied vervuld zijn. Verleden week Zondag sprak Ds. Mieras over Daniël, hoe dat Belsazar een grote maaltijd maakte en de zilveren, gouden en koperen vaten geprezen werden, maar de God des Hemels werd de eer niet gegevens

Zo komt mij nog voor de aandacht, hoe of mijn vrouw en ik verzocht werden om bij zwager Arie op de bruiloft te komen. Deze was 25 jaren getrouwd. We kwamen daar des middags om 3 uur aan. Nadat me thee gedronken hadden, wilden we weer weg gaan. Er zaten veel heren aannemers, zoals Prins en Volker van Sliedrecht; veel bloemen, allerlei drank en van alles er bij. Maar zwager verzocht nog wat te blijven en om 5 uur te eten. Het eten was klaar. De ene begon al te eten zonder te bidden, en ik zat er benauwd onder.

Alles werd geprezen. Maar de God des Hemels werd de eer niet gegeven. Zo kwam mij zo helder voor de aandacht uit Daniël hoe er vingeren aan de wand kwamen en schreven: Mené, Mené, Tekel, Upharsin; *Gij zijt gewogen, maar te licht bevonden*, en ik kreeg te zien, dat we allen gewogen en te licht bevonden daar zaten.

Ik ging staan en sprak het volk aan, hoe diep dat we gevallen waren en ik verzocht onder en met elkander een zegentje te vragen. Gezeten zijnde ging de een met de ander opstaan. Ik sprak ze allen aan om te gaan zitten en las uit Daniël, dat Belsazar ook een maaltijd maakte en de gouden en zilveren vaten voert bracht, die geprezen werden. Maar de God des Hemels werd de eer niet gegeven.

En toen heb ik een woordje geëindigd, zodat velen er weenden. De vrouwen van Volker en Prins weenden er onder en zeiden: "U hebt gelijk, schipper, zo behoort het te zijn."

Tegelijkertijd kwam er een man binnen met 4 trekharmonica's en begon te spelen: "Lang zal hij leven in de gloria." De tafel viel om en de bloemen over de grond; de hel brak los onder de mensen.

Ik werd, zo bang, dat ik zei: tegen mijn vrouw "Vrouw, er uit, want straks verzinkt het gehele huis, met al wat er in is." Ik ben als een wilde weggevlucht en moest er lang

om wenen.

Ik heb tegen zwager Arie gezegd, als men zo deze dag herdenken wil, dat de Heere dit zwaar bezoeken zal. Het is opmerkelijk wat we lezen in Job 37:22 "Bij God is een vreselijke Majesteit!." Waarom is er bij God zulk een vreselijke Majesteit? Ten eerste wegens zijn hoogheid. Koning Farao zei: eens "Wie is de Heere?." Rabsaké lasterde God, maar een verstandig mens ziet de hoogheid van God aan, evenals de zuiderkoningin de heerlijkheid van Salomo aanzag. Daar was geen geest meer in haar. Zo gaat het ook met een ziel, als ze ingelijfd wordt om de grootheid Gods te mogen zien. Dan zijn ze als Jesaja was. "Wee mij, want ik verga", riep hij uit, "dewijl ik een man van onreine lippen ben."

Want jullie weten, kinderen, de vreselijke orkaan en de hoge watervloed van 1953. Als men d hemel aanzag, was het of de gehele aarde zou verdwijnen.

Waar waart gij toen het kwam? De een op een schip, de ander op het werk, een derde in het drinkhuis, een vierde op bezoek en zo al meer.

Welke beweging kwam er in jullie hart, toen jullie zagen dat het de hemel ernst was? Is er wel een huis of schip geweest, dat de hemel niet deed kraken? Het zijn droevige tijden. Het is in geen hoek geschied. Wie weet wat er die dag en nacht op gevolgd is in het platteland en hoe God het ook benauwd gemaakt heeft in andere plaatsen.

Het water is over dijken en dammen gestroomd en wat er buitenom geschied is.

Ik bid jullie, kinderen, wat bewerking had ge toen? Sommigen zeiden als heidenen: "Het is de tijd des jaars en een open winter.

O, kinderen, beeft. Hebt gij Gods hoogheid niet gezien? De Heere spreekt en het is er, gebiedt en het staat er. Veel huizen spoelden weg en veel mensen en vee moesten verdrinken en de mensen moesten rekenschap afleggen, hoe ze geleefd hebben, hetzij goed of hetzij kwaad.

Maar kinderen, zegeningen noch oordelen bewegen de mens, tenzij de Heere het hart komt te verbreken en vernederen.

We moeten toch allemaal bekennen, dat God op Nederland vergramd is vanwege onze zonden en onze afmakingen, daar we maar enkele jaren bevrijd zijn van de Duitsers, en niet denken aan de tekenen die er zijn.

Denk aan het jaar 1900, dat vreselijk onweder, waar nog gedenktekenen van te vinden zijn, en aan het jaar 1901, toen God vreselijk met een stormwind in onze streek de schepen verbrak en aan 7 december van het jaar 1903, toen God ook zulk een stormwind verwekte.

Is het niet om op te merken, kinderen? Zou het niet beduiden, dat God wil zeggen: "Hef geen geschrei op, Ik zal toch niet horen, ofschoon gij het gebed vermenigvuldigde, het zal niet helpen."

Och, kinderen, het zijn onze zonden, die het ons zo bitter maken. Die God verlaat heeft smart op smart te vrezin. *Maar die op de Heere vertrouwd, op Hem alleen, ziet zich omringd van Zijn weldadigheên.*

De Heere roept ons nog toe: "Komt laat ons wederkeren tot de Heere en Hij zal onze afkeringen genezen."

Kinderen, mochten onze harten nog verbroken en vernederd worden, opdat we met diep schuldbesef getroffen en verslagen nog eens naakt en geopend uitgedreven mochten worden op de vlakke des velde om vertreden te liggen in ons bloed, want vóór en aleeer zal er in onze harten geen plaats zijn voor de Heere om geborgen te worden.

Kinderen, gedenk toch aan Christina Dooge en Jan Volmer, die nog een jaar bij ons hebben ingewoond en ook in deze vloed verdronken zijn. Hun lot is voor eeuwig

beslist en wij zijn toch niet beter dan onze medemens. Als we daar op zien, dan mochten wij ook wel uitroepen:

*Wij hebben God op 't hoogst misdaan,
wij zijn van 't heilspoor afgegaan.
Ja, wij en onze vaad'ren tevens.*

Het kwam onlangs voor, dat er Heilig Avondmaal des Heeren was. Ds. Mieras deed de voorbereiding en ik was in overdenking die week en ik werd 's morgens wakker met een levendige indruk in mijn ziel van deze woorden:

*Ai, ziet, hoe goed, hoe lieflijk is 't, dat zonen
van 't zelfde huis als broeders samenwonen,
daar 't liefdevuur niet wordt verdoofd.
t Is als de zalf op 's Hoge priesters hoofd,
de zalf, waarmee hij is aan God gewijd,
die door haar reuk het hart verblijdt.*

Mijn hart werd vervuld met de liefde des Heeren; daar lag zoveel liefde in, daar het liefdevuur niet wordt gedoofd.

En die reuk kwam mijn hart te verblijden en 's zondags kreeg ik de vrijmoedigheid om aan de tafel te gaan en ik kreeg deze woorden in mijn hart: "Wie is er onder ulieden, die den Heere vreest, die naar Mijn Knecht hoort, die in duisternis zit en geen licht heeft. Dat die vertrouwe op de naam des Heeren en steune op zijn God." Dan komt het op geloof aan.

Dan zegt de Heere: "Doe dat tot Mijn gedachtenis."

's Avonds liet Ds. Mieras bij elkander zingen:

*Wat vree heeft elk, die uwe wet bemint;
zij zullen aan geen hinderpaal zich stoten.
Ik, Heer, die al mijn blijdschap in U vind,
hoop op uw heil met al Uw gunstgenoten;
'k Doe uw geboôn oprecht en welgezind,
Uw liefdedienst heeft mij nog nooit verdrotten.*

Ik zag in overdenking mijn vriend L. Kreuk staan en gaf hem de hand en we zongen samen dit lied.

Een week later zat ik in de morgendienst op de dag des Heeren onder Ds. Mieras in de kerk en ik zag zo mijn zoon zitten in de kerk. Mijn hart werd met ontferming bewogen en ik weende.

Mijn verzuchting ging uit tot de Heere, daar toch mijn arme kroost zo ver van God af kwam te leven en er viel zo met kracht in mijn hart: "Zeg de rechtvaardige, dat het hem wel zal gaan, maar wee de goddeloze, het zal hem kwalijk gaan."

Ik heb ook die dag mijn zoon nog gewaarschuwd en gevraagd wat hem bewogen had om op te gaan en zei: "Waarschuw je vrouw en kinderen, of ze er wel aan denken, dat het de dag des Heeren is, om toch die dag niet te stelen of te delen; want kinderen, de Heere heeft zelf die dag gezegend en geheiligd. En als we die sabbatzegen ontvangen uit die eeuwige Fontein, dan brengt de Heere alles mee voor de tijd en de eeuwigheid. Wat zou het groot zijn kinderen, als de Heere onze blinde zielsogen kwam te openen, daar we toch niet tevergeefs op aarde geschapen zijn, maar in een tijd van

voorbereiding, om straks de eeuwigheid aan te doen.

Verder kwam ik al drie dagen in benauwdheid te verkeren en moest bekennen, wat de knecht des Heeren uit kwam te roepen: "Ik vreesde een vreze en ze is mij overkomen." We waren op een zaterdag te Meeuwen, waar mijn vrouw en ik uit waren. We werden opgebeld, dat er een ongeluk gebeurd was. Mijn kleinzoon van zoon Jan was verdronken.

We moesten direct weer naar huis toe en er viel zo in mijn hart: "De Heere is recht in al Zijn weg en werk" We waren 's avonds om 9 uur bij kleinzoon Jan in Ouderkerk aan den IJssel.

Mijn kleinzoon kwam om half tien thuis, gekist en wel, wat grote droefheid baarde bij allen.

's Avonds om half elf gingen we naar huis. Ik verzocht een woordje te eindigen. Alles was stil, maar toen ik "amen" zei, ging de boel aan de gang. Ik kreeg alles tegen; óók mijn zoon Jan en al meer. Het viel in vijandschap en ik ben zo naar huis gegaan.

Mijn hart brak hieronder en ik zag dat alles onder het oordeel lag; de zoon tegen de vader en de dochter tegen de moeder en ook omgekeerd er tegenover.

Ik was van plan geen woord meer te zeggen, maar met de begrafenis was ik er weer bij.

Het verliep goed. De dominee sprak uit Job 14: "De mens uit een vrouw geboren is kort van dagen en zat van onrust" Hij toonde aan hoe snel het afgelopen kan zijn met het leven van een mens. Ik werd 's morgens wakker met de woorden:

*Leer mij, o Heer, den weg door U bepaald,
dan zal ik dien ten einde toe bewaren.
Geef mij verstand, met Godd'lijk licht bestraald,
dan zal mijn oog op uwe wetten staren,
dan houd ik die, hoe licht mijn ziel ook dwaalt,
dan zal zich 't hart met mijne daden paren.*

Ik heb nog een enkel woord gesproken op het graf. Uit stof zijt gij en tot stof zult gij wederkeren," en: "Het is de mens eenmaal gezet te sterven. en daarna het oordeel."

Kinderen, dat we daar recht aan ontdekt, ontgrond en ontbloot mochten worden, eer het besluit zal baren.

Met het rouw in de kerk brengen, viel het nog al mee. 's Avonds met z'n allen in het huis bij weduwe Dekker zag ik mijn zoon Jan en zijn vrouw zitten. Mijn hart brak er onder en er viel zo bij mij:

*'t Gebruis der zee doet Gij bedaren,
daar Gij haar golven stilt.
't Rumoer der volken als der baren
betoomt Gij, waar Gij wilt.
Wie d' einden dezer aard bewonen,
aanschouwen dag aan dag
de teek'nen, die Uw almacht tonen,
met vrees en diep ontzag.*

Och, kinderen, dat de Heere het nog zegenen mocht voor de een of de ander door ontdekkend licht eer vonkje armmakende genade, om toch door die lieve Geest der genade geleid, bestierd, geleerd en onderwezen te worden, eer ook voor ons de tijd der genade zal zijn voorbijgegaan. Wij moeten allen wederomgeboren worden, anders zal

niemand het koninkrijk Gods zien. De tijd gaat snel, gebruikt haar wel.

Want de tijd zal ook eenmaal aanbreken voor ons, dat de Heere ook ons zal oproepen om voor het gericht Gods te verschijnen en op duizend vragen niet een kunnen antwoorden, als schuld en zonde. Mocht de Heere onze blinde zielsogen openen en ons hart verbreken en vernederen, *want een gebroken hart en een verslagen geest zult Gij, o God niet verachten.*

Mijn kleinzoon is al op zijn eeuwige bestemming en wacht al op ons. Och, dat het in de dag der dagen niet tegen een onzer mocht getuigen tot een reuk des doods ten dode, want dan zal het vreselijk zijn te vallen in de handen van de leverde God.

Dat de Heere deze roepstemmen zegenen en heiligen mocht aan onze harten, dat is mijn wens en bede.

Maar de ene wee was weer voorbij en de andere daagde weer op, namelijk dat mijn vrouw het tijdelijke met het eeuwige kwam te verwisselen.

Vanaf de biddag 1954 klaagde ze al over haar lichaam tot Oudejaarsavond toe. We gingen Oudejaarsavond samen naar de kerk. Ds. Mieras had tot tekstwoorden Prediker 12:5: "Want de mens gaat naar zijn eeuwig huis."

Thuis gekomen zijnde hebben we er over gepraat. Vrijdagmorgen (nieuwjaarsmorgen) gingen we weer naar de kerk en met de middag is ze naar haar moeder in Bergambacht geweest.

Ze is vriendelijk weggegaan bij haar moeder en ze kwam thuis om ± 5 uur.

We gingen om 10 uur naar bed en ze zei: "Ik ga naar bed en ik kom er niet weer af, ik wordt ziek ik krijg bronchitis en ik ga sterven." Ik zei: "Och vrouw, dat weet je toch niet, je bent toch vanmiddag nog naar je moeder geweest?"

Maar ze zei: "Je weet niet wat ik omdraag en ik ben erg benauwd van mijn hart."

Ik ben de gehele zondag er bij geweest en niet naar de kerk geweest, want ze was 's zondags al hard ziek. Mijn zoon heeft de gehele nacht bij haar gewaakt en ik de andere nacht met mijn kleinzoon Cornelis.

Het was niet om aan te zien, zo benauwd had ze het. We hebben de dokter nog gehaald en die heeft haar ingespoten en toen is ze stil gaan liggen tot twee uur. Om half drie werd het weer zo erg dat er geen raad voor was; ze vloog vele malen om mijn hals en riep: "Man, ik heb het zo benauwd, ik ga sterven." Ik zei: "Ja vrouw, dat merk ik en dat zal God ontmoeten worden."

Ze zei: "Ja, dat zal voor jouw nog kunnen, maar ik kan God niet ontmoeten!"

O kinderen, dat deed mij door de grond heengaan; bij het sterven van mijn tweede vrouw te staan, want als de dood komt kijken, dan houdt het praten op. Dan moeten er zaken zijn, want dan zal de Heere alleen maar zien voor die poorten der eeuwigheid, of er Zijn eigen werk in ligt.

Och, dan ziende op mijzelf, moet ik ook wel zeggen, nooit geen schuldovernemende Borg leren kennen voor mijn arme ziel en ik zal ook God niet kunnen ontmoeten.

Zo is ze dan met grote benauwdheid de eeuwigheid ingegaan. Het was een hard gemis, maar ze was voor mij erg goed en ook voer de kinderen, maar ik moest toch bekennen: "Al wat God doet is goed en wel gedaan" We kunnen over haar lot niet oordelen, want God is Rechter, die vernedert en verhoogt.

Och, dat de Heere mij een bukkende en buigende ziel mocht geven onder zo een zware hand des Heeren.

Nog zeer kort geleden kreeg ik 's avonds in de kerk nog een levende indruk in mijn arme ziel, waar mijn hart tot God schreeuwde:

*'k Denk aan U, o God in 't klagen
uit de landstreek der Jordaan.
Van mijn leed doe k Herman wagen,
'k roep van 't klein gebergt U aan.
'k Zucht, daar kolk en afgrond loeit,
daar 't gedruis der waatren groeit,
daar uw golven, daar uw baren
mijn benauwde ziel vervaren.*

En ik zuchtte tot de Heere, daar ik zo aan de ongastvrije wereld overgelaten was, maar daar kwam de Heere in over:

*Maar de Heer zal uitkomst geven,
Hij, die 's daags zijn gunst gebiedt.
'k Zal in dit vertrouwen leven
en dat melden in mijn lied;
'k zal zijn lof zelfs in de nacht
zingen, daar ik Hem verwacht,
en mijn hart, wat mij moog treffen,
tot den God mijns levens heffen.*

Och kinderen, ieders weg is van eeuwigheid afgebakend en *hoe donker ooit Gods weg moogt wezen, Hij ziet in gunst op die Hem vrezen.*

Ook de plaats, die de Heere voor mijn vrouw bereid heeft, daar zal ze zeker wezen, hetzij naar het barre Noorden of het zoele Zuiden. God zal er alleen maar in verheerlijkt worden, in het behouden worden en het verloren gaan.

*Zijn naam moet eeuwig eer ontvangen!
men loov Hem vroeg en spa!
De wereld hoor en volg, mijn zangen
met amen, amen, na!*

Het is zeker een slecht teken als de mens alleen op de aarde overblijft. Het is een gelukkig volk, dat door een oog des geloofs op Hem krijgt te zien, die eeuwige verlossing heeft teweeggebracht om van Hem geleid, geleerd, bediend en onderwezen te mogen worden voor tijd en eeuwigheid, want denk er aan, kinderen, we zullen wederom geboren moeten worden, anders zullen wij het Koninkrijk Gods niet zien.

Kinderen,

*Vraagt toch, naar de Heere en Zijne sterkte,
naar Hem, die al uw heil bewerkte,
Zoekt dagelijks zijn aangezicht,
gedenkt aan 't geen Hij heeft verricht,
aan zijn doorluchte wonderdaân,
en wilt zijn straffen gadeslaan.*

Gedenk toch te sterven, opdat je eerste moeder en ook jullie tweede moeder niet tegen ons opstaan in de dag der dagen en zeggen zullen: Wij zijn jullie voorgegaan, want dan zal het vreselijk zijn te vallen in de handen van de levende God, daar Hij met Zijn oordelen en roepstemmen op weg is.

Zo kort geleden mijn kleinzoon verdronken nu mijn vrouw gestorven, waarin de Heere ons zo toeroept "Heden, indien gij Mijn stem hoort, zo verhardt uw hart niet, maar laat u leiden".

Het was in november 1955 dat Ds. Mieras Avondmaal bediening hield in onze gemeente te Krimpen aan den IJssel.

's Zondagsmorgens ontwaakte ik om zes uur. De strijd van de grote menigte viel direct op mij aan; de tafel bereid, en op mij zelf ziende ben ik van het hoofd tot de voetzool toe onrein bevonden. Bij het opstaan boog ik mijn knieën om de Heere te vragen om bijstand, en toen viel er zo liefelijk in mijn hart: "Als ze door het dal der moerbeziën doorgaan, stellen ze Hem tot een fontein en de regen zal hen gans rijkelijk overdekken."

Mijn hart werd vervuld met liefde en ik werd verwaardigd om aan de tafel aan te gaan. Ds. Mieras liet zingen Psalm 116:32

*"Och Heer, och wierd mijn ziel door U gered!"
Toen hoorde God, Hij is mijn liefde waardig.
De Heer is groot, genadig en rechtvaardig,
en onze God ontfermt zich op 't gebed.*

Ja, daar zegt de Heere zo: "d Eenvoudigen wil God steeds gadeslaan", en daar valt hij zelf buiten en moet de Heere alle lof, aanbidding en dankzegging toebrengen.

Ik werd eens uitgenodigd om op een dankdag te komen in Stolwijk bij de heer Van Woerden, een godsdienstonderwijzer, en ik logeerde bij Van Dam, een oude kennis; en ik had nergens geen erg in. Ik was zwervende en dolende op de aarde en had geen thuis of aanspraak meer.

Op een zekere morgen was ik in huis bij mijn dochter te Krimpen aan den IJssel, en ik vroeg de Heere om hulp en bijstand in dit leven en ik werd er krachtig bij bepaald, dat ik naar de vrouw toe moest gaan, waarmee ik nu gehuwd ben. Maar och, als ik op mijzelf en op haar zag, dan kon ik het niet doen, want zij was erg ongelukkig; zij leed namelijk aan gewrichtsreumatiek en had hierdoor stijve ledematen en was slecht ter been. Zij was echter erg zorgzaam voor mij. En ik ben in december 1955 met haar in het huwelijk getreden.

Van de zijde van mijn kinderen werd het enigszins ontraden, gezien de lichaamsgesteldheid, hetgeen mij weleens bedroefde. Maar dan werd ik er bij bepaald dat;

*"Hoe donker ooit Gods weg moogt wezen;
Hij ziet in gunst op die, Hem vrezen."*

Bij het huwelijk waren bij de 35 mensen, die aanwezig waren, twee godvrezende mensen.

Mocht het de goedkeuring van de Heere nog weg komen te dragen en mocht het gekroond worden met Zijn onmisbare zegen voor de tijd en voor de eeuwigheid.

Het heeft mij menigmaal bedroefd, dat ik de kerk te Krimpen aan den IJssel heb moeten verlaten bij Ds. Mieras, waarbij ik 12 jaren ouderling ben geweest, en nu woon ik te Stolwijk enigszins in den vreemde en mijn kinderen komen mij minder bezoeken, maar *de Heere brenge over mij, wat Hij mij beschoren heeft, hetzij goed het*

zij kwaad.

Twee vrouwen liggen al in het graf en hun lot is voor tijd en eeuwigheid beslist en ons wordt nog vergund in de welaangename tijd, nog in de dag der zaligheid te leven, totdat God eenmaal zal zeggen: "Kapt dien boom af, waartoe beslaat hij de aarde?" Kinderen, de deur staat altijd voor jullie open, want denk eraan, wie vader of moeder vloekt, diens lamp zal uitgeblust worden in zwarte duisternis.

Verder brengt het leven veel strijd en arbeid met zich mede op weg en reis naar graf en eeuwigheid. Als ik de tijd en de gelegenheid aanschouw, hoe ik hier zit en alles onder het oordeel Gods ligt, dan moet men veel uit komen te roepen: "Hoe raak ik nog ooit mijzelf kwijt en hoe kom ik nog tot God bekeerd."

Zo kreeg ik ook te zien, dat ik weer een vrouw getrouwd heb, maar ik heb een goede vrouw en ook een thuiskomen; als ons huis, dat door ons gekocht is vrij komt en wij er in kunnen gaan wonen. Maar de grootste weldaad zou zijn, als de Heere de gevangenis eens kwam te wenden voor de tijd, maar bovenal voor graf en een eeuwigheid. Dan zou Hem alle lof, eer en aanbidding toegebracht worden.

Zo mocht ik op een morgen ontwaken met deze woorden:

*Hoe lieflijk, hoe vol heilgenot,
o Heer, der legerscharen God,
zijn mij uw huis en tempelzangen!
Hoe branden mijn genegenheên
om ts Heeren voorhof in te treên;
mijn ziel bezwijkt van sterk verlangen;
mijn hart roept uit tot God, die leeft
en aan mijn ziel het leven geeft!*

waar mijn ziel onder weende, en ik kreeg betrekking op dat door God gezegende volk, wat onder die weldaden komt te leven.

En zo gaat de tijd maar voorbij, kinderen, op eer gewisse eeuwigheid aan en daar ik ook al sinds geruime tijd pijnlijk de aarde moet betreden met een lam been en een vrijwel krachteloze linkerarm en al acht maanden in huis zit en geen stap meer lopen kan, dan roep ik wel eens uit: wat heeft de zonde toch teweeg gebracht; van het hoofd tot de voetzool toe onrein bevonden. En ik roep maar veel uit: "Hoe raak ik nog ooit mijzelf kwijt en hoe kom ik nog ooit tot God bekeerd."

En zo reizen we allen naar graf en eeuwigheid en dat zal voor ieder onzer wat uitmaken voor een heilig en rechtvaardig God te moeten verschijnen en op duizend vragen niet een te kunnen antwoorden als schuld en zonde.

O, mocht die lieve Geest der genade en gebeden onze harten komen te verbreken en te vernederen en tot God bekeren, daar we allen wederom geboren moeten worden, zal het wel zijn voor de eeuwigheid. En zo gaat de tijd maar voorbij.

Kinderen, ik hoop en wens jullie toe, dat God jullie allen nog moge sparen en dragen en dat jullie allen uw vrouw nog moge behouden, want de eerste liefde gaat boven alles.

Ik was al op 57 jarige leeftijd mijn vrouw kwijt en ik moest al zwerfend en dolend de aarde betreden.

Op mijn 61 jarige leeftijd verloor ik mijn tweede vrouw, waarmede ik bijna 5 jaren samengeleefd heb en nu ben ik met de derde vrouw gehuwd en ik heb weer een huis en een goede vrouw, maar ik ben altijd nog zonder Borg voor mijn schuld en zonde en ik moet veel inleven:

*Wie God verlaat, heeft smart op smart te vrezen,
maar wie op Hem vertrouwd, op Hem alleen,
ziet zich omringd met zijn weldadighên.*

De bijl ligt alreeds aan de wortel der boom, totdat de Heere zeggen zal: "Kapt dien boom af, waartoe beslaat hij de aarde?"

Ja kinderen, *hoe donker ooit Gods weg moogt wezen, Hij ziet in gunst op die Hem vrezen.*

Eenmaal komt de tijd, ook voor jullie kinderen, dat God ook jullie zielen eisen zal en zeggen zal: "Geefst rekenschap van uw rentmeesterschap, want gij zult niet meer kunnen rentmeester zijn".

Ik heb alles wat ik doen kon gedaan om jullie te helpen; ook mijn dochter Magdalena, die het huis gekregen heeft, met al wat er in is.

De deur staat altijd voor jullie open. Kinderen, eert uw vader en uw moeder, opdat uw dagen verlengd worden in het land, dat de Here uw God, u geven zal.

Eenmaal zullen wij voor God rekenschap moeten afleggen over onze gedachten, woorden en werken en al wat verborgen is geweest, hetzij goed of hetzij kwaad. De Heere is een getrouw en barmhartig God, maar ook tevens een rechtvaardig God, die de zonde straks eeuwig straffen zal.

Kinderen, dan denk ik aan mijn kleinzoon Cornelis die verdronken is te Krimpen aan den IJssel en al twee jaren in de groeve der vertering is ingedaald en ons allen toe komt te roepen: "Gaat het ulieden niet aan, gij die daar over de weg gaat en die haar wegen komen te verdraaien?"

En wij samen hebben het er niet beter afgebracht; wij hebben ook allen God op het hoogst misdaan en:

*Wij zijn van het heil spoor afgegaan,
ja wij, en onze vaders tevens,
verzuimend alle trouw en plicht,
vergramden God, den God des levens,
die zoveel won'dren had verricht.*

Kinderen, dan hebben jullie ook allen wel toe te zien, hoe jullie je vader hebben bedroefd. Ik werd van Godswege gewezen op deze vrouw. Jullie hebben allen gelijk, het is een ongelukkige vrouw, maar zij is voor mij erg goed.

Ik ben ongelukkig en ik kan haast niet meer lopen, maar jullie zijn ook nog niet aan het einde van jullie leven, als jullie ook sterfgevallen mede moeten maken, zoals ik. "Toen gij jong waart, gordet gij uzelf, maar oud geworden zijnde, zal een ander u gorden en brengen op de plaats, waar gij niet wezen wilt."

Gedenk, ja gedenk te sterven!! En daarom, kinderen, kiest toch heden wie gij dienen wilt.

Wij zijn allen door de zonde onbekwaam geworden tot enig geestelijk goed en onze wil is tot alle kwaad geneigd en daarom is de mens van nature een vijand Gods geworden. Gelukkig, die het geschonken mag worden, want dan kan er alleen maar verwachting zijn.

De Heere geve die vreze in jullie harten, die toch alleen het beginsel van alle wijsheid

is; die van de Vader en de Zoon uitgaat. Ja, Die levend makende genade bij de aan en de voortgang; die gezegd heeft; "Den iegelijk dan, die het van de Vader geleerd en gehoord heelt, die komt tot Mij, en die tot Mij komt zal Ik geenszins uitwerpen."

Mijn jaren zijn al opgeklommen tot 69 en ik begin al naar het graf te nijgen, want zo wij sterk zijn 70 jaren en 80 jaren als wij zeer sterk zijn, en het uitnemendste is moeite en verdriet en we vliegen daarhenen, want het is de mens eenmaal gezet te sterven en daarna het oordeel. Dat zal voor een ieder wat uitmaken; op duizend vragen niet een te kunnen antwoorden als schuld en zonde, tenzij de Heere ons hart komt te verbreken en te vernederen, want de gebrokenen van hart en verslagenen van geest zult Gij, o God niet komen te verachten. Want hoe donker ooit Gods weg moogt wezen, Hij ziet in gunst op die Hem vrezen.

Kinderen, gedenk toch dat ik mijn leven lang voor jullie gebeden heb voor jullie arme ziel. Als jullie mij ten grave zullen brengen, zullen jullie er nog wel aan moeten denken, dat jullie je arme vader wel eens tegengesproken hebben.

Och, mocht die lieve Geest der genade nog eens uit vrije genade op mij neerzien en dan zullen we uit doen roepen: "En onze Koning is van Israels God gegeven." Ja, dan zullen wij er zelf buiten vallen en Hem alle lof, eer, aanbidding en dankzegging toe brengen van nu aan tot in alle eeuwigheid.

De Heere brenge over mij, wat Hij over mij beschoren heeft, want kinderen, als de dood een einde komt te maken en hij schiet alleen over, dan ziet hij uit naar de hulp des Heeren.

In augustus 1957 konden wij het huis, dat inmiddels klaar gekomen was, betrekken, na twee jaren onder een ander geleefd te hebben.

Onder de opmerking des Heeren zijn wij aan een dienstbode gekomen. Mijn vrouw had naar aanleiding van een bericht uit de krant naar een dienstbode in Werkendam geschreven, waar zij woonde, en zij schreef, dat zij er wel zin in zou hebben, maar wilde er eerst over komen praten en zodoende kwam zij op een zekere morgen naar Stolwijk.

Ik lag te slapen, maar hoorde dat ze er was en kreeg te zien, waar we in verkeerden; een ongelukkige vrouw en zelf niet te kunnen lopen, gaan of staan, en mijn hart was in verzuchting en ik bad den Heere of Hij het nog eens ten goede mocht beschikken om hulp te zenden.

Zij was in het zwart gekleed en nederig in haar doen en laten. Van nature achten wij het niet nodig, dat we in het zwart gaan voor het aangezicht des Heeren, maar denk eraan kinderen, er is een gedenkboek voor Gods aangezicht. Toon viel er zo liefelijk in mijn hart;

*Gij evenwel, Gij blijft dezelfde' o Heer,
Gij zijt van ouds mijn Toeverlaat, mijn Koning,
die uitkomst gaaft en uit Uw hemelwoning
voor ieders oog uw haat'ren gingt te keer.*

en ik mocht geloven dat ze zeker komen zou en het is geschied.

Zo gaat de tijd maar verder op weg en reis naar graf en eeuwigheid.

Na drie maanden in onze dienst geweest te zijn, werd ze het bij ons zat. Er zat een nederige hoogmoed in haar. Ik ben oud en een ziekelijke, gebrekkige man en kan niet gaan of staan, en zij was veel te jong om met een oud mens om te gaan.

Ik werd bepaald bij Psalm 118: 4;

*'t Is beter, als w' om redding wensen,
te vluchten tot des Heeren macht,
dan dat men ooit vertrouwd op mensen,
of zelfs van prinses hulp verwacht.*

Zij is toen vertrokken en we hebben alweer een werkster en het gaat zo wel goed. Ik ben door 's Heeren goedheid al zeventig jaren geworden en de Heere heeft weer een jaar des levens aan mij toegedaan, maar och, weer een jaar korter bij de eeuwigheid om rekenschap af te leggen over al wat verborgen is, hetzij goed of hetzij kwaad.

Dan zal het er op aankomen voor een ieder onzer op weg en reis naar de eeuwigheid, eer straks het besluit zal baren, want we zullen allen straks voor God moeten verschijnen, kinderen, want de mens gaat naar zijn eeuwig huis en de rouwklagers zullen in de straten omgaan,

O, mochten we nog eens in de rechte rouwklacht gebracht worden, dan zouden we uitroepen "Hoe raak ik nog ooit mijzelf kwijt en hoe kom ik nog ooit tot God bekeerd", want we zullen wederom geboren moeten worden, zal het welzijn om God te ontmoeten.

Mocht die lieve Geest der genade en der gebeden nog eens afdalen in onze arme zielen, want we reizen allen naar het graf en na deze tijd zal er geen tijd meer zijn,

*Want in het stille graf,
zingt niemand 's Heeren lof,
't Zielloos lijf gedompeld in het stof,
kan Hem geen glorie geven.*

Maar er is nog een volk op aarde dat uitroept: Maar onze tong zingt Gode lof en eer." Die zullen er buiten vallen en Hem alle lof, eer, aanbidding en dankzegging toe brengen voor de tijd maar bovenal voor graf en eeuwigheid.

"

Nu nog een enkel woord kinderen, ik ben oud en de dood staat voor de deur.

*Wie leeft er, die den slaap des doods niet eens zal slapen,
wie redt zijn ziel van 't graf? Ai, help ons als te voren,
gelijk Gij bij uw trouw aan David hebt gezworen!*

*Ik was een jongeling,
nog teder en gering,
bij broedren laag geacht.
Men had mij in het veld,
tot herder aangesteld,
daar hield ik steeds de wacht.*

Toen de dood een scheiding maakte tussen mijn vrouw en mij, raakte ik aan het dwalen. Zij ligt nu al twaalf jaren in het graf, maar wie weet hoe kort wij ook al bij de dood zijn.

Kinderen, als ik zal zijn overleden, hoop ik niet begraven te worden, als iemand, waarvan geen hope is; en ik hoop ook dat mijn kinderen mij te Krimpen aan den IJssel begraven bij mijn eerste vrouw in een graf, want ziende op mijzelf, kinderen, dan heb ik alles voor jullie gedaan.

De zegen des Heeren maakt rijk en voegt er geen smart bij, maar het zal er ook voor

een ieder onzer op aankomen, kinderen, hoe zal ik God ontmoeten, want bij de mens is niets dan schuld en zonde.

*Des Heren vrees is rein,
zij opent een fontein
van heil dat nooit vergaat.
Zijn dierb're leer verspreidt
een straal van billijkheid,
daar z' all onwaarheid haat,
Z' is 't mensdom meerder waard,
dan fijnste goud op aard,
niets kan haar glans verdoven.
Zij streeft in heilzaam zoet,
tot streling van 't gemoed,
den honig ver te boven.*

Naschrift door een vriend

Zoals reeds door vriend Heuvelman in zijn levensbeschrijving vermeld is, kreeg hij kort nadat hij voor de derde maal gehuwd was, een ruggenmergziekte, waardoor verlamings-verschijnselen optraden en hij al spoedig aan zijn stoel gekluisterd raakte.

Na het vertrek van de dienstbode uit Werkendam hebben familieleden bijna twee jaar de verpleging van vriend Heuvelman op zich genomen.

In maart 1960 mocht het gelukken om wederom een dienstbode te verkrijgen en zij heeft vriend Heuvelman tot zijn sterven liefdadig verpleegd.

De ziekte waaraan Heuvelman leed, werd zienderogen erger, totdat hij vanaf november 1962 geheel gedragen moest worden, daar hij niet meer staan of gaan kon.

Op 7 maart 1963 nam de ziekte in hevige mate toe, zodat hij geheel op bed moest blijven.

Reeds dezelfde dag was zijn toestand zo verslechterd, dat zijn kinderen op doktersadvies, gedurende de nacht moesten waken.

Op zaterdag 9 maart 1963 heeft hij in het bijzijn van zijn kinderen om 16.30 uur het tijdelijke met het eeuwige verwisseld.

Daar de verlamming ook op zijn spraak en stembanden werkte, viel het hem gedurende de laatste 2 jaren van zijn leven zeer moeilijk om te spreken.

Ook op zijn sterfbed heeft hij, als gevolg hiervan niet kunnen getuigen van zijn staat.

Op donderdag 14 maart 1963 is hij te Krimpen aan den IJssel, naar zijn wens bij zijn eerste vrouw begraven.

Aan de begrafenis is 's morgens in het verenigingsgebouw van de Oud Gereformeerde Gemeente te Krimpen aan den IJssel een rouwdienst voorafgegaan.

De begrafenis werd geleid door Ds. M.A. Mieras, predikant der Oud Gereformeerde Gemeente, aldaar.

AANHANGSEL

Hieronder volgen 2 brieven, geschreven door de heer Heuvelman, voornoemd aan een vriend; 1 brief aan zijn echtgenote en 1 brief gericht aan zijn kinderen.

Geachte vriend,

Met deze bericht ik u, dat wij uw tijding woensdagmorgen ontvangen hebben. Ik was juist van plan u eens te schrijven, daar ik niets meer van u hoorde. Nu vrienden, we mogen allen nog onder 's Heeren goedheid in een goede welstand verkeren en dat alles nog boven mijn arme vrouw, die in de groeve der vertering is nedergedaald en haar lot voor tijd en eeuwigheid beslist is en wij nog mogen zijn, die we zijn.

O vrienden, wat onderscheidt ons nog, van onze kant liggen er redenen en oorzaken genoeg, dat indien de Heere naar onze afmakingen kwam door te trekken, och, wie zou dan bestaan. Maar Hij draagt ons nog en spaart ons in het geheng van Zijn lankmoedigheid, verdraagzaamheid en taai geduld, maar straks zal Hij eenmaal betonen rechtvaardig te zijn en de zonde niet ongestraft te laten. Eenmaal zal de Heere onze zielen opeisen om voor Hem te verschijnen en dan zal het blijken wat we gezocht, begeerd, bedoeld en beoogd zullen hebben. En o vrienden, van onszelf zullen we Hem, die dierbare Koning, nooit begeren, want er was geen gedaante of heerlijkheid, dat wij Hem zouden begeren. Maar nu dat eeuwige wonder, dat de Heere zelf nog naar deze of gene komt om te zien.

O vrienden, ik had voor de Kerstdagen lange tijd zo in het donker verkeerd; mijn vrouw verloren, mijn leven gekrenkt en zwerfend en dolend op de aarde alleen over gebleven, zodat alles mij tegen was. Maar ziet, de eerste Kerstdag ging zo voorbij maar de tweede Kerstdag mocht ik 's nachts in de arbeid komen om uit te zien naar de geboren Koning en er viel 's morgens zo bij me Psalm 89:10

*"Mijn hand zal, hoe 't ook ga, hem sterken dag en nacht,
mijn arm zal hem in nood voorzien van moed en kracht"*, en wat er verder volgt.

Ds. Mieras sprak toen over Jesaja 11 het laatste gedeelte, hoe dat Juda, Efraïm kwam te benauwen en Efraïm Juda kwam te benijden en dat die twee standen straks opgelost zullen worden in die geboren Koning. O vrienden, hij sprak over de vreugde van het Kerstfeest en mijn hart kwam er onder te breken en ik heb mijn zakdoek doorweekt van de tranen en ik mocht een ogenblik geloven, dat ik straks bij die Efraïm-kerk behoren zou.

Mej. van der K. zal wel zeggen het moet de Juda-kerk zijn, maar de Juda-kerk is het bevestigde volk en Efraïm de bekommerde kerk. Ze zullen straks beiden niet gemist worden, maar de bekommerde kerk kan het veelal niet geloven of bekijken, en als ik bij mijzelf zie, dat ik weer alleen sta, dan moet ik weer zeggen, waar zal ik straks aankomen.

Hoe maakt u het vrouw v. L.? zeker nog uitziende? O, dat oog wat eenmaal gezien heeft zal niet meer terug zien. Onderzoekt uzelf of u wel eens gezien heeft.

Mej. v.d. K. heeft weleens gezien, dat mag ik geloven. We leven in een tijd dat velen te groot zijn en over de boom des levens heen zien, maar Gods arme volk moet er bukkend onder komen.

Verder deel ik jullie mede dat Ds. Mieras er a.s. zondag niet is en is het dus a.s. zondag preeklezen. Als de brief nog vroeg genoeg bij u is, kom dan volgende week, dan is Ds. Mieras er weer.

Ik moet D.V. zondag a.s. voorgaan het preeklezen,

Als u volgende week komt, dan is Ds. Mieras er weer. Breng uw vrouw en mej. v.d. K. ook mede. U heeft hier bij ons een thuis, dat weet u. Alleen is het een lege plaats, dat mijn vrouw er niet meer is, waar ik veel aan komt te missen.

Laat deze brief ook aan mej. v.d. K. lezen, misschien krijg ik wel een woordje terug. Ik weet wel, ze zal niet veel op hebben met zon dom mens, met zo weinig licht of gave, maar ik behoef niet voorop te staan, als ik achteraan maar mede mag gaan.

Ontvang de hartelijke groeten van Uw vriend

C. Heuvelman

2.

Geachte vriend,

Daar het al weer lang geleden is., dat we iets van u gehoord hebben, zo dacht ik u eens te schrijven, daar de post al weer begint te gaan Ik hoop dat u dan ook deze brief in handen zult krijgen.

We mogen heden allen nog leven en verkeren onder het aanbod van genade, daar er zo velen zijn, waar we mede gegaan en verkeerd hebben, die in de groeve der vertering zijn nedergedaald en wier lot voor eeuwig beslist is.

Zo mochten we wel uitroepen: "Wat is de mens Heere, dat ge onzer nog komt te gedenken; daar er van onze zijde zo vele redenen en oorzaken liggen vanwege onze zonden en de Heere dezer dagen nog komt te betonen dat Hij goed is voor een slecht mens, daar van alle kanten de dood voor ogen scheen vanwege de honger en de laatste 2 ons brood gewogen was en dat Hij onverwachts uitkomst kwam te schenken.

O vrienden, toen de vliegtuigen hun voedsel lieten vallen, toen heb ik geweend en uitgeroepen: "O God, wat zijt Gij nog lankmoedig en goedertieren voor zo'n slecht en ondankbaar volk, daar er zo vele oorzaken liggen dat de Heere door had kunnen trekken, en och, wie zou er over blijven of bestaan. O vrienden, waar zullen we toch straks blijven als we rekenschap af zullen moeten leggen; onder de oordelen geleefd en verkeerd te hebben en niet te bukken of buigen voor dat hoge Wezen.

Als we bij ons eigen vandaan zien, o, dan moeten we bekennen, waar zal het nog aankomen. De vrede hebben we uit de linkerhand Gods ontvangen, maar wat zou het groot zijn als we verwaardigd mochten worden uit de rechterhand Gods de zoete vrede, die alle verstand te boven gaat, te ontvangen die voor tijd en eeuwigheid gelden zal.

Verder is mijn vrouw er niet best aan toe. Na de operatie is zij niet meer gezond geweest. Ze is wel op de been, maar kan niets doen. Ze heeft veel reumatische pijnen en ischias in armen en benen, wat veel pijn veroorzaakt.

Verder zijn onze 4 zonen en schoonzoon allen nog in leven. Ze hebben de motor nog behouden en ze varen allen weer voor de voedselvoorziening. De stad Rotterdam en omstreken is zonder strijd overgegeven.

Er is hier veel honger geleden en velen zijn gestorven. Ik ben benieuwd hoe of u allen het maakt. Ik heb vernomen, dat uw zoon terug is, maar blind. O, als dat waar is, is dat ook ongelukkig.

Ja vrienden, jullie krijgen hier op aarde ook slagen, en nu is er wat toe nodig om onder al die slagen geduldig te blijven. O vrienden, daar is een Godsdaad voor nodig.

Schrijf eens terug, hoe of het gaat en waar u bent en of u weer naar Opheusden gaat. Bent u nog bij Van Ewijk te Schalkwijk geweest? Doe hem de hartelijke groeten van mij.

Het is al zo vele jaren geleden dat ik bij toeval in de kerk kwam bij Van Ewijk te Culemborg en ik met deze woorden in bekommering liep: "Te dien dage zal de mens zien, Die hem gemaakt heeft en uwe ogen zullen zien op de Heilige Israëls," en dat

Van Ewijk juist die tekstwoorden las in de predicatie, waar ik veel troost uit mocht genieten.

Ik denk nog wel eens aan zijn gebed, waarin hij zo aanhaalde:

*Zij die de zee bevaren,
met schepen rijk bevracht;
zien op de grote baren,
Gods wijsheid en zijn macht.*

Nu vrienden, ik ga eindigen. Als u neef T. uit Culemborg nog ziet, doe hem de hartelijke groeten en ook Van Ewijk en ook u allen de hartelijke groeten van ons.

C. Heuvelman

3.

Waarde vrouw,

Met deze feliciteer ik je met de vermeerdering van jaren, hopende dat de Heere nog vele jaren tot je leven mag toe doen en dat je op 's Heeren tijd tot de onzen mag wederkeren, maar bovenal dat je verwaardigd mag worden om met ontdekkend licht van boven aan jezelf ontdekt te worden, wie en wat je geworden bent om en door de zonde, om tot Hem te leren roepen, vragen en zuchten om toch aan deze zijde van graf en eeuwigheid met uw schepper en Maker verenigd te mogen worden, daar toch de Heere zo kennelijk komt te waarschuwen, daar je zo op het ziekbed neerligt en de Heere je nog draagt en spaart in het heden der genade. Al was het maar met een enkele verzuchting "*Heere, ik kan niet bidden, maar mocht U me eens bidden leren. Bekeer mij eens tot U, dan zal ik bekeerd zijn.*"

De Heere ziet niet op vele woorden noch op gepastheid, maar op waarheid en dat het waarheid mag zijn.

O, dan heb ik ondervonden hoe je wegging en wij onze knieën nog bogen, dat de Heere het nog kwam te verhoren en ik er onder mocht vallen.

De Heere doet wat goed en recht is in zijn heilige ogen en ik mocht je opdragen en overgeven aan Hem, die macht heeft over leven en dood. En daar de Heere nog kennelijk de middelen, die aangewend worden, komt te zegenen tot herstel des lichaams, moge het dan nog eens strekken tot bate van je arme ziel om nog eens met schuldbesef getroffen en verslagen voor God te mogen bukken, zij mijn hope.

Hartelijke groeten van je man

C. Heuvelman

4.

Geliefde kinderen,

Een enkel woord door jullie vader aan jullie allen geschreven in deze gewichtige weg, die ik zal ondergaan. Een pijnlijke en gevaarlijke operatie.

Het spijt mij erg, dat ik jullie niet kan bereiken, want ik had liever gehad, dat jullie allemaal lier waren geweest, maar dat heeft niet mogen zijn.

Het zou kunnen zijn, dat de Heere mij oproepen zal om voor Hem te verschijnen, Die oordelen zal, de levenden en de doden.

Op mijzelf ziende, dan zie ik er tegen op, maar ziende buiten mijzelf, dan is er een eeuwige volheid in die lieve Ontfermer, Die mij toch eenmaal beloofd heeft, dat ze van het oosten, westen, noorden en zuiden zullen komen en aan zullen zitten met vader Jakob in het Koninkrijk, dat voor hen bereid is van voor de grondlegging der

wereld af.

"En te dien dage zal de mens zien op Dien, Die hem gemaakt heeft en uwe ogen zullen zien op de heilige Israëls."

Wat de Heere begonnen heeft, zal Hij ook voleinden. Mocht de Heere mij ondersteunen in mijn zwakheid, noden en behoeften om stervensgenade te schenken om te sterven.

Geliefde kinderen, ik ga naar het huis der ellendigheden, hopende op hetgeen Gods dierbaar Woord getuigd in Jesaja 50: 10. "Wie is er onder ulieden, die de Heere vreest; die naar de stem Zijns Knechts hoort, als hij in duisternis wandelt en geen licht heeft? Dat hij betrouwe op de naam des Heeren en steune op zijn God."

Gedenk toch allen, dat ook jullie reizigers zijn naar de eeuwigheid. Zoek toch de Heere en vraag om ontdekkend licht om aan de zonde tegen die hoge Majesteit ontdekt te worden en de zonde te bewenen en te betreuren, dat u tegen zo'n goedgeoed God gezondigd heeft en die jullie nog aanbiedt: "Ik heb geen lust in de dood der goddelozen, maar daarin, dat zij zich bekeren en leven."

Wie weet hoe snel jullie ouderloos kunnen zijn. O, mocht de Heere mij er nog door helpen en uit helpen. Moeder is er niet meer, maar ik mag jullie allen nog een weinig tot vader zijn.

Jullie zouden er toch aan missen als ik heenging. Menigmaal heb ik jullie allen opgedragen aan de troon der genade. Mocht er nog eens een zuchtje bij zijn, dat de Heere kwam te verhoren, zij mijn hope.

Mocht ik jullie allen niet meer zien in het land der levenden, breng mij dan ten grave als een vader met veel gebrek in zijn leven, die nooit aan de eis als vader heeft kunnen voldoen, maar die jullie toch een weinig beginsel van het goede heeft voorgehouden, om God te zoeken.

Ik zeg jullie allen, en inzonderheid Cornelis, nog hartelijk dank, dat jullie mij nog als vader erkend hebben. Ook mijn dochter en schoonzoon vanwege de vriendelijkheid en goedheid aan mij bewezen, daar ik toch zo alleen de aarde moest betreden en ik mijn lieve vrouw heb moeten missen.

Jan, Tennis en Gerard, allen hartelijk dank, dat jullie mij zover als vader gehoord hebben.

Mocht het in de weg des Heeren liggen, dat ik niet meer wederkeer, verkoop dan aan jullie zuster het huis voor de waarde, echter voor niet meer als waarvoor het geschat is.

Verdeelt alles met vrede onder elkander; houdt een band aan elkaar.

Gedenk, dat jullie allen uit een baarmoeder voortgekomen zijn. Verbittert niet tegen elkander.

Ik ga nu eindigen en zeg jullie allen de hartelijke vaderlijke groeten.

Uw vader C. Heuvelman